

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická

Diplomová práce

Drúzská svatba

Tereza Svášková

Plzeň 2013

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická

Katedra blízkovýchodních studií

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Blízkovýchodní studia

Diplomová práce

Drúzská svatba

Tereza Svášková

Vedoucí práce:

Mgr. Daniel Křížek, Ph.D.

Katedra blízkovýchodních studií

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2013

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, červenec 2013 .....

Na tomto místě bych ráda poděkovala svému vedoucímu práce, doktoru Křížkovi, za jeho cenné připomínky a vloženou důvěru a panu Dr. Bahbouhovi, který mi byl po celý rok rádčem nejenom v otázce překladů z arabského jazyka.

Velké díky patří bezesporu také všem informátorům za jejich krásné přijetí a ochotu, zvláště pak doktorce Lubně Tarabey z *American University of Beirut*, jejíž vedení v počátcích mého výzkumu v Libanonu bylo neocenitelné.

V neposlední řadě pak děkuji mé báječné rodině a nejbližším za jejich lásku a podporu, ať už morálního či technického rázu. Díky Dádo, Přemku, Martine, Ondro, Klárko, Radko, Pěťo, ...!

Obsah

1	ÚVOD	1
1.1	Metody práce	3
2	DRÚZOVÉ	9
2.1	Terminologie	11
2.2	Původ	11
2.3	Počátky drúzismu	12
2.4	Náboženské učení.....	15
2.4.1	Svaté texty	16
2.4.2	Koncept rovnosti.....	17
2.5	Rituály	18
2.6	Společenská struktura	19
2.6.1	Náboženské rozdělení.....	19
2.6.2	Politické rozdělení	21
2.7	Žena.....	21
2.8	Drúzský osobní status.....	23
2.9	Drúzové v Libanonu.....	24
3	SVATBA A VSTUP DO MANŽELSTVÍ.....	27
3.1	Význam manželského svazku v drúzské komunitě	27
3.2	Výklad manželských práv	28
3.3	Podmínky k uzavření sňatku (<i>ahlját az-zawwádž</i>)	29
3.3.1	Monogamie.....	29

3.3.2 Endogamie	30
3.3.3 Zakázané sňatky (<i>az-zawwádž al-mamnúʿ</i>)	32
3.3.3.1 Mezináboženské sňatky.....	33
3.3.4 Věková hranice	35
3.4 Fáze svatby.....	36
3.5 Seznámení a výběr partnera	36
3.5.1 V minulosti	36
3.5.2 V současnosti	38
3.5.3 Výsledky výzkumu	41
3.6 Žádost o ruku	43
3.6.1 Výsledky výzkumu	44
3.7 Zasnoubení.....	46
3.7.1 Místo konání	46
3.7.2 Průběh zasnub	47
3.7.3 Zasnoubení u zasvěcených Drúzů	48
3.7.4 V současnosti	49
3.7.5 Výsledky výzkumu	50
3.8 Manželská smlouva	52
3.8.1 Průběh	54
3.8.2 Věno - <i>mahr</i>	55
3.8.2.1 Výsledky výzkumu	59
3.9 Svatební den.....	60
3.9.1 Pozvání na svatbu	62
3.9.2 Hudba a tanec	63
3.9.3 Oblečení	64
3.9.3.1 Svatební oblečení nezasvěcených Drúzů.....	64
3.9.3.2 Svatební oblečení zasvěcených Drúzů.....	65
3.9.4 Tradiční svatba	65
3.9.4.1 Svatební přípravy	66

3.9.4.2 Svatební den – průběh.....	67
3.9.5 Moderní svatba	73
3.9.5.1 Svatební přípravy.....	74
3.9.5.2 Svatební den – průběh.....	74
3.9.6 Svatební cesta.....	80
3.9.7 Charakteristika svatby zasvěcených Drúzů.....	80
3.9.8 Náklady.....	81
4 PŘÍPADOVÁ STUDIE: MODERNÍ SVATBA NEZASVĚCENÝCH DRÚZŮ V BŠATFÍNU	83
5 ZÁVĚR	87
6 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	90
7 RESUMÉ	99
8 PŘÍLOHY.....	101

1 ÚVOD

Svatba bývá ve všech kulturních společenstvích důležitým životním mezníkem. Je vstupní branou do nové etapy, do manželství, které s sebou přináší nová práva a povinnosti. Pro Drúzy, blízkovýchodní menšinu žijící v oblasti Levanty, představuje manželství velmi důležitou instituci nejenom z hlediska reprodukčního. Manželství zajišťuje kontinuitu celé komunity a naplňuje drúzské společenské hodnoty.

Drúzská svatba není záležitostí pouze dvou jednotlivců či dvou rodin, ale celé komunity. Je veřejnou událostí, přehlídkou drúzských tradic a zvyků; a to i navzdory skutečnosti, že Drúzové jsou obecně velice uzavřenou komunitou a na okázalé rituály si nepotrpí. Svatba se zdá být nejpropracovanějším společenským a náboženským rituálem, který Drúz za svého života absolvuje.¹ Drúzové ji chápou jako důkaz své soudržnosti, vzájemné solidarity a jisté exkluzivity. Drúzové jsou totiž přísně endogamní a monogamní skupinou.

Důležitost uzavření sňatku je možné vyzorovat v každodenní rutině i běžné konverzaci. Když nějaká rodina očekává narození nového potomka, přátelé a sousedé jí přejí vše dobré s dodatkem „ať to je ženich“, respektive chlapeček. Pokud chlapec hostí někoho kávou, daný člověk by měl pronést: „na tvé svatbě“, což má vyjádřit naději, že příště si spolu připojí šálkem kávy na chlapcově svatbě. Znamé je rovněž přání určené novomanželům: „Ať všechny vaše děti se zasnoubí ještě za vašeho života.“²

Cílem mé diplomové práce je představení tradice svatby a průběh svatebních rituálů v rámci drúzské komunity v Libanonu. Práce zkoumá proměnu zvyklostí souvisejících s tématem svatby v průběhu posledních šedesáti let prostřednictvím osobních výpovědí libanonských Drúzů.

---

¹ Khuri, F. I. (2004): str. 221.

² Hood, K. (2007): str. 125.

Práce je členěna do tří kapitol. První kapitola nabízí ucelený pohled do drúzske komunity. Zvláštní pozornost je věnována společenským a kulturním hodnotám Drúzů, roli žen a postavení drúzske komunity v Libanonu. Kapitola je rozšířenou a revidovanou částí mé bakalářské práce.³ Druhá kapitola je věnována již přímo drúzske svatbě. Nejprve je představena instituce drúzskeho manželství z pohledu náboženského a legislativního výkladu. Následné dělení na pět podkapitol odkazuje na pět vybraných fází svatby. Jejich teoretický popis oživují vybrané citace účastníků výzkumu.⁴ V závěru jednotlivých podkapitol je poté odkazováno na výsledky výzkumu, které s probíraným tématem souvisejí a které jsou částečně zařazeny v přílohách v podobě fotografií, tabulek či grafů. První podkapitola je věnována seznámení a výběru partnera. Další podkapitoly mapují průběh dalších fází; jmenovitě žádost o ruku, zasnoubení, podpis manželské smlouvy a svatební den. V rámci textu vztahujícímu se k manželské smlouvě, bez které je uzavření manželství neplatné, je detailně zkoumána instituce věna, tzv. *mahru*.

Zdaleka největší pozornost je však věnována rituálům a průběhu samotného svatebního dne, neboť právě při svatebním dni je svazek proklamován veřejně, a tak uznán v očích veřejnosti jako platný. Podrobně je popsána tradiční svatba a následně specifika a harmonogram svatby moderní. Události po svatbě, tedy odjezd na líbánky či samotný manželský život, práce zkoumá pouze okrajově. Ve třetí části je představen průběh svatby v Bšatfínu, která se uskutečnila v neděli 15. července 2012, a jež vhodně ilustruje rozdílnosti mezi předloženým teoretickým výkladem a současnou praxí.

Na závěr je nutná poznámka k transkripci. Arabská jména a odborné termíny jsou přepisovány podle doporučení Luboše Kropáčka.⁵ Jedinou výjimku v přepisech představuje hláska „^cajn“, kterou značím

---

³ Svášková, T. (2011).

⁴ V poznámkovém aparátu je na výpovědi informátorů vždy odkazováno pod přiděleným kódem (A – Z) a pro snazší orientaci čtenáře v textu uvádím také pohlaví informátora, jeho věk a do jaké náboženské skupiny v rámci drúzske komunity náleží. Závěrem je uvedeno datum a místo pořízení rozhovoru. Seznam informátorů viz příloha č. 1.

⁵ Kropáček, L. (2006): str. 275.

horním indexem písmene „c“.⁶ Všechny cizojazyčné termíny jsou v textu vyznačeny kurzívou vyjma toponym a ustálených arabských slov v českém prostředí jako například henna, ší^ʿa, ismá^ʿílíja nebo Drúzové. Pojmenování drúzske komunity uvádím v práci s velkým počátečním písmenem, odkazujíc tak nejenom na náboženský rozměr skupiny, ale rovněž na hlubší sdílené hodnoty, společenské uspořádání a její společnou historii a identitu.⁷ Tato práce neobsahuje podrobné vysvětlení základních pojmů; jakými jsou například islám, Blízký východ atd.; neboť předpokládám, že čtenář disponuje obecným povědomím o dané problematice.

1.1 Metody práce

Předložená práce je částečně výsledkem nastudování literatury věnující se drúzske komunitě a částečně výsledkem terénního výzkumu uskutečněného v červnu a červenci 2012 v Libanonu. Tento šestidenní výzkum na *American University of Beirut* kombinoval studium podkladů v univerzitní knihovně a práci v terénu. Ve sbírkách univerzitní knihovny jsou k dispozici kromě základní literatury k problematice Drúzů v anglickém a arabském jazyce také díla nepřístupná externím čtenářům. Měla jsem mimo jiné přístup k tematickým kvalifikačním pracím z 80. let 20. století, z nichž zvláště jedna mi byla cennou studnicí informací.⁸

V současné době neexistuje v českém akademickém prostředí studie věnující se drúzske komunitě, a proto bude tato práce využívat z valné většiny zahraničních pramenů psaných v anglickém a arabském jazyce. Ucelený pohled na drúzskou komunitu nabízí Hitti, Khuri, Najjar, Abu-lzzeddin, Makarem a Dana. Vynikající je rovněž publikace Bassáma Zahrudína z roku 2005 s názvem *ʿÁdát wa taqálíd ahl at-tawhíd (ad-durúz)*, věnující se zevrubně svatebním událostem a zvyklostem.

⁶ Hamzu na začátku slov neznačím.

⁷ Etzioni, A. (1996): str. 5. Nabízí se mi v českém prostředí také užití pojmů společenství anebo pospolitost. Drúzy nepovažuji jednoznačně za národnostně definovanou skupinu, ale odmítám ji redukovat na „pouhou“ náboženskou komunitu.

⁸ Zmiňovanou (diplomovou) práci sepsala v roce 1988 Roula N. Rustom. Nese název *Custom of Marriage Preparations Among the Druze & Maronite Communities*.

Mezi stěžejní díla, věnující se právnímu výkladu drúzského manželství, ať už komplexně nebo jedním z jeho aspektů (např. manželskou smlouvu, endogamii, institucí *mahru*), patří *Crucial Bonds: Marriage Among the Lebanese Druze*, studie Nury Allamuddin a Paula Starra z roku 1980 a *Marriage, Divorce, and Succession in the Druze Family* od Aharona Layishe z roku 1982.

V práci je ponechán prostor i autorům cestopisů z důvodu zaznamenání zajímavých osobních postřehů, zvláště pak v otázce kulturních zvyklostí drúzské komunity. Je však nutné přistupovat k těmto dílům jako k osobně zbarveným výpovědím jednotlivců. Ve většině případech se jedná o díla staršího data, nepochybně ovlivněná historickými souvislostmi. Tento zkreslený obraz o Drúzech poté přejímají i mnozí současní autoři bez vlastního hlubšího bádání. Výjimku v tomto směru představuje kniha Intisar Azzam *Gender & Religion* s podtitulem *Druze Women*, píšící o postavení drúzských žen s důrazem na jejich současné zkušenosti a Kathleen Hood a její publikace *Music in Druze Life: Ritual, Values and Performance Practice*, věnující se kromě tradiční svatební hudby také popisu svatebních událostí. Hood rovněž představuje čtenářům průběh drúzských svateb, jež se účastnila. Tématu manželství a rozvodu se dlouhodobě věnuje Lubna Tarabey, které v červenci 2013 vyšla kniha *Family Law in Lebanon: Marriage and Divorce among the Druze*. Bohužel právě z důvodu jejího vydání dva týdny před termínem odevzdání mé diplomové práce nemohla být kniha využita jako zdroj. Jelikož drúzské náboženské texty jsou cizincům nepřístupné, odkazuji v práci pouze na úryvky, které uvádějí někteří drúzští autoři ve svých dílech.

S drúzskou komunitou jsem se setkala poprvé v roce 2010 při sběru dat pro bakalářskou práci s názvem „Syrské povstání a Drúzové v Sýrii“. V rámci čtyřměsíčního studijního pobytu v Sýrii jsem s Drúzy vedla rozhovory o jejich roli v Syrském povstání z let 1925 až 1927 proti francouzskému mandátu. Měla jsem tak jedinečnou možnost poznat příslušníky komunity, vyhlášené svojí nedostupností a uzavřeností,

osobně. Na základě této kladné zkušenosti jsem se rozhodla věnovat drúzske komunitě i ve své diplomové práci. Z důvodu nestabilní bezpečnostní situace v Sýrii se však těžiště mého výzkumu přesunulo do sousedního Libanonu. Nebylo bohužel možné vést bádání mezi obyvateli, kteří mě znali a respektovali i jako badatele. Navazování kontaktů s libanonskými Drúzy bylo proto zpočátku rozpačité. Důvodem je do určité míry samotný předmět práce, kterým je instituce manželství a svatební oslavy mezi Drúzy, a který vyžaduje jistou otevřenost ze strany informátorů.

Jelikož data vypovídají o osobních postojích a zkušenostech lidí, byl výzkum proveden na základě kvalitativní metody.⁹ Právě tato metoda je vhodná pro uchopení individuálních a vztahových konotací k danému tématu, na rozdíl od metod kvantitativních, které by sice představily dané téma perspektivou většího vzorku drúzske populace, nemohly by ovšem zachytit její partikulární rysy a váhu osobních výpovědí.

Výzkumné otázky, které byly využity pro sestavení osnovy polostrukturovaných rozhovorů, byly konzultovány s doktorkou Lubnou Tarabey z *American University of Beirut*. Otázky byly nejprve sestaveny v anglickém jazyce a následně přeloženy do jazyka arabského osobou s překladatelskou zkušeností.¹⁰ Okruhy otázek mapovaly fáze svatby, tedy seznámení a výběr partnera, žádost o ruku, zasnoubení, podpis manželské svatby a svatební den.

Rozhovory probíhaly tzv. *face to face*. První část rozhovoru se řídila tzv. Rosenthalovou metodou.¹¹ Informátoři byli požádáni, aby hovořili o vlastní svatbě, a mohli tak sami zdůrazňovat různé aspekty svatebních příprav a vyjádřit své postoje k tradici svatby v drúzske komunitě bez výrazného přerušování. Druhá část již byla polostrukturovaná, zohledňující témata a otázky, které byly pro můj výzkum zásadní. Z celkového

---

⁹ Strauss, A. L., Corbin J. (1999): str. 10.

¹⁰ Samotné rozhovory proběhly v arabském či anglickém jazyce. Arabský jazyk je mateřským jazykem všech informátorů. V případech, že jsem informátorům z různých důvodů nebyla schopná porozumět, tlumočili mi ochotně jejich příbuzní či přátelé.

¹¹ Rosenthal, G. (1993).

počtu 27 informátorů souhlasilo celkem 9 osob s nahráním rozhovoru na diktafon. Mnozí informátoři mi rovněž poskytli fotografie ze svého rodinného archivu, anebo mi zpřístupnili videozáznamy svých svateb.

S informátory jsem hovořila v jejich domech, na pracovištích a v kavárnách. Rozhovory se tedy lišily mírou formálnosti. Do seznamu informátorů jsou zahrnuty pouze osoby, které byly o rozhovoru a o smyslu jeho uskutečnění informovány předem.¹² Struktura rozhovorů se v průběhu výzkumu příliš nezměnila, pouze byl dle prvotních zkušeností kladen intenzivnější důraz na některé otázky a jejich detailnější rozšíření či naopak úplné vynechání otázky. Rozhovory byly následně přepisovány a kódovány manuálně.

Vzhledem k neznalosti prostředí a omezenému času určenému pro terénní výzkum v komunitě, která je skutečně do určité míry uzavřenou a nedostupnou cizincům, byla zvolena výzkumná metoda zvaná *snowball*. Tento způsob zajišťuje, že informátoři se účastní výzkumu dobrovolně na základě předchozí reference druhou osobou, zpravidla jim blízkou. Přistupují proto k výzkumníkovi s větší důvěrou.¹³ Úskalím této metody je však oslovení pouze malého vzorku informátorů, neboť lidé, kteří nejsou nijak provázáni s prvními informátory, nejsou do výzkumu zahrnuti. Závěry výzkumu se poté vztahují jen na vybraný vzájemně provázaný vzorek populace.¹⁴ Přestože bylo vyvinuto značné úsilí tomuto problému předejít a to tím, že bylo osloveno vícero „prvních informátorů“, majících jiný sociální status, výstup výzkumu je do určité míry vzorkem reprezentujícím názory pouze nepatrné části drúzské populace a určité společenské vrstvy.

Práce zohledňuje rovněž výsledky nezúčastněného a zúčastněného přímého pozorování. Bylo mi umožněno se dvakrát účastnit oslav svatby, a moci tak pozorovat zkoumané rituály přímo v praxi.¹⁵ Pozvání účastnit se svatebního dne bylo poprvé výsledkem čiré náhody

---

¹² Výzkum nezahrnuje osoby, se kterými jsem mluvila během výzkumu náhodně.

¹³ Denscombe, M. (2010): str. 37.

¹⁴ Morgan, D. L. (2008): str. 816.

¹⁵ Popisu vybraného svatebního dne se věnuje přiložená případová studie.

a pohostinnosti obyvatel B^caqlínu, v druhém případě přičiněním se jednoho z mých informátorů v Bejrútu, jehož vzdálený příbuzný se ženil a domluvil mi pozvání.

První kontakt s Drúzy v Libanonu byl zprostředkován mými syrskými přáteli ještě před odjezdem z České republiky. V Libanonu jsem v první řadě využívala k hledání informátorů prostředí *American University of Beirut*, kde jsem bádała v tamější univerzitní knihovně. Vývoj výzkumu jsem soustavně konzultovala s již zmiňovanou doktorkou Tarabey, dále také s prof. Makaremem a šejchem al-Halabím.¹⁶ Tato jména mi otevřela dveře do více jak třetiny domácností, které se na výzkumu podílely. Někteří informátoři byli osloveni náhodně.

Výzkumu se nakonec zúčastnilo 27 osob, z toho 13 mužů a 14 žen ve věku 17 až 82 let.¹⁷ Bylo tedy docíleno snahy zohlednit ve výzkumu zkušenosti a postoje tří posledních generací.¹⁸ Přesto z důvodů neochoty a rezervovanosti zasvěcených Drúzů,¹⁹ zvláště drúzských žen, patřila většina informátorů do skupiny nezasvěcených Drúzů.²⁰ Zatímco 17 informátorů bylo v době výzkumu v manželském svazku,²¹ devět informátorů bylo svobodných a jedna žena ovdověla. Jeden muž byl rozvedený.

Průběh výzkumu byl do určité míry komplikován nespolehlivostí některých kontaktovaných informátorů a neochotou odpovídat na citlivé otázky, jako například na problematiku zakázaných sňatků a finančních nákladů za svatbu. V šesti dalších případech došlo k situaci, kdy předem domluvený informátor odmítnul i přes původně uvedený souhlas zařazení do výsledků výzkumu a případné zveřejnění jeho slov. Na charakteru výzkumu se odráží nepochybně i skutečnost, že informátoři jsou zpravidla nezasvěcení Drúzové, a neznají proto náboženské a historické kořeny

¹⁶ Jejich fotografie jsou součástí přílohy č. 1.

¹⁷ Seznam informátorů viz příloha č. 1.

¹⁸ Věková struktura informátorů a rozdělení informátorů z hlediska roku svatby viz příloha č. 1.

¹⁹ Zasvěcenými Drúzy se rozumí všichni Drúzové, kteří mají přístup ke spisům *Kutub al-hikma*, tedy k hlavním náboženským textům komunity. Více v podkapitole „Náboženské rozdělení“. Nezasvěcení Drúzové přístup k takovým textům mají odepřen.

²⁰ Ze všech účastníků byli pouze dva zasvěcenými Drúzy.

²¹ V jednom případě se jednalo o druhý uzavřený sňatek.

své komunity. Výjimku v tomto ohledu představovali profesoři *American University of Beirut*, kteří věnují tzv. drúzismu významný prostor ve své vědecké činnosti. Rovněž je třeba uvést důvod, proč ve výzkumu nejsou zastoupené zasvěcené Drúzky. Všechny oslovené zasvěcené Drúzky odmítly o svém sňatku, potažmo o instituci manželství v rámci drúzske komunity obecně, se mnou hovořit. Z tohoto důvodu věnuje práce mnohem větší pozornost svatbám nezasvěcených Drúzů nežli svatbám zasvěcených Drúzů. Jedná se tedy o terénní výzkum s omezenými výstupy.

Data sebraná z výše popsaného výzkumu posloužila k rekonstrukci drúzske svatby, jež je předkládána na dalších stránkách této práce. Celý výzkum probíhal od května roku 2012 do poloviny roku 2013. V květnu 2012 byly shromažďovány písemné materiály věnující se drúzske komunitě v Libanonu a jejím zvyklostem, během června byla následně vytvořena osnova rozhovoru využívaného pro probíhající kvalitativní šetření a posléze probíhal samotný šestitýdenní výzkum v terénu, tedy ve vybraných vesnicích a městech v Libanonu, které Drúzové obývají,²² kombinovaný se studiem souvisejících publikací v knihovně *American University of Beirut*. Od září 2012 do června 2013 byly rozhovory přepisovány a v případě nejasností byli informátoři opakovaně požádáni o upřesnění či doplnění prostřednictvím e-mailu či sociálních sítí, zejména *Facebooku*. Všichni informátoři se podíleli na výzkumu dobrovolně a přejí si být obeznámeni s jeho závěry.

---

²² Mapa výzkumu viz příloha č. 2. Rozmístění drúzske komunity na Blízkém východě viz příloha č. 3.

2 DRÚZOVÉ

„Drúzové jsou šílená sekta, zabíjejí křesťany a vyznávají pochybné hodnoty. Navenek ze sebe dělají neviňátka, a jak jsou mírní a skvělí. To není pravda. Vždy jim jde o moc a vliv, které bohužel tady v Libanonu mají vrchovatě. Rád bych slyšel nějakého Drúza vysvětlovat, proč zabíjejí křesťany, když jsou tak ‘hrozně tolerantní’. Nikdy, opakuji nikdy, holka zlatá, nevečeř v drúzské rodině. Oni ti pak nabídnou nocleh, nepustí Tě z domu a v noci Tě zabijí. Je to jejich zvyk,“²³ varoval mě před výzkumem v libanonských vesnicích zaměstnanec knihovny *American University of Beirut*, který je katolického vyznání.

Ač jsou Drúzové nepochybně velice specifickou skupinou, zabíjení hostů mezi jejich zvyklostmi nepatří. Různým obviněním však čelí komunita Drúzů po celá staletí. Někteří cestovatelé tvrdili, že Drúzové nemají žádné morální zásady, běžně pijí víno a žení se se svojí sestrou.²⁴ Zahrudín uvádí mimo jiné i výrok, běžně rozšířený i v německém akademickém prostředí v devatenáctém století, že „otec (Drúz) běžně spí se svojí dcerou“.²⁵ Podobná nařčení jsou v přímém rozporu nejen s tvrzeními samotných Drúzů, ale i cestovatelů a odborníků mimo komunitu. Mnozí autoři drúzskou pohostinnost a laskavost k cizincům naopak vychvalují. Například Charles de Gaulle nazval Drúzy nejpoctivějším arabským kmenem, který by zemřel pro pravdu a za hosta.²⁶

Drúzové jsou náboženskou a etnickou skupinou pocházející z Blízkého východu, která se v jedenáctém století oddělila od ší'itského proudu islámu, jmenovitě hnutí ismá'ílíja. Středobodem drúzské doktríny je víra v boží jedinečnost (*at-tawhíd*) a návrat mesiáše v podobě vážené

²³ Rozhovor, 19. 6. 2012. Jméno z důvodu negativně zabarvené výpovědi záměrně neuvádím.

²⁴ Zahrudín, S. (2007): str. 222. Jedním z prvních cestovatelů, jehož texty se nesly v podobném duchu, a prvním Evropanem píšícím o Drúzech obecně, byl Rabbi Benjamin z Toleda. Na základě svých cest po Palestině ve dvanáctém století popsal Drúzy jako národ se zvrhlými a incestními praktikami. Ve svém cestopise mimo jiné uvedl, že jednou ročně se všichni muži a ženy sejdou při příležitosti festivalu a holdují hromadným sexuálním orgiím. Betts, R. (1988): str. 16 – 17.

²⁵ Zahrudín, S. (2007): str. 222.

²⁶ Zahrudín, S. (2007): str. 299.

postavy chalífy al-Hákima, který nastolí zlatý věk pro věřící.²⁷ Ačkoliv drúzské hnutí vzniklo v Egyptě, vřelejšího přijetí se mu dostalo v oblasti libanonských hor. Libanonské horské pásmo představuje jakousi „moderní drúzskou kolébku“, respektovanou napříč celou drúzskou komunitou, Šúfské hory jsou považovány za duchovní centrum Drúzů.²⁸ „V běhu dějin se Drúzové proslavili jako vynikající bojovníci a stratégové. Rím al-Atraš, vnučka slavného Sultána al-Atraše, vystihla Drúzy slovy: „Drúzové mají odjakživa modré pronikavé oči, urostlou postavu a srdce válečníka.“²⁹ Drúzové se vskutku mohou pyšnit svou účastí při téměř každé bitvě, která se odehrála na Blízkém východě. Bojovali proti křižákům v bitvě u Hattínských rohů v Galileji,³⁰ bojovali po boku mamlúků, se kterými měli velmi dobré vzájemné vztahy a ve čtrnáctém století chránili bejrútské pobřeží před pirátskými útoky.“³¹ V devatenáctém století se Drúzové proslavili krvavými střety s maronity, posléze bojem proti osmanské a francouzské nadvládě. V neposlední řadě hráli důležitou roli v libanonské občanské válce a jejich postoje zní hlasitě i na současné politické scéně v Libanonu. Řada autorů píše o Drúzech jako o „blízkovýchodní menšině, která se necítí být menšinou a ani se tak nechová“.³²

Drúzská komunita čítá v současné době 800 tisíc až dva milióny členů.³³ Nejvíce Drúzů žije v Sýrii, dále v Libanonu, Palestině a Izraeli, Jordánsku a početné komunity se nacházejí i za hranicemi Blízkého východu, především v Latinské Americe a Spojených státech amerických.

²⁷ Drúzové připisují al-Hákimovi mesianistický podtext, což je myšlenka poměrně běžná v ší'itském pojetí islámu, zvláště pak v ismá'ílijském hnutí.

²⁸ Skutsch, C. (2005): str. 411. Fotografie hlavního města dané oblasti, B^oaqlínu, viz příloha č. 4.

²⁹ Z rozhovoru s Rím al-Atraš, Damašek, leden 2011.

³⁰ Bitva se odehrála 4. července 1187. Bitva je v českých pramenech většinou citována jako „bitva u Hattínu“. Na konci 11. století uzavřeli kmeny Tanuch, Ma'an, Nakád, Talhiqs, Šibáb dohodu proti křižákům, jež byl platný do roku 1516. Boje s křižáky zajistily Drúzům první mezinárodní „zviditelnění“.

³¹ Svášková, T. (2011): str. 56 – 57.

³² Khuri, F. I. (2006): str. 62.

³³ Dostupné zdroje se v otázce počtu drúzů liší. Například F. I. Khuri uvádí jeden milión členů drúzské komunity na světě. Khuri, F. I. (2004): str. 65.

2.1 Terminologie

Podle Khuriho „existuje na Blízkém východě jen několik málo komunit, které jsou známé jménem, které by se jim samotným zamlouvalo“.³⁴ Drúzská komunita není v tomto případě výjimkou, neboť své pojmenování získala po slavném hlasateli drúzske víry Muhammadovi ad-Darázím, který byl zároveň jejím prvním odpadlíkem.³⁵ Drúzové sami sebe nazývají *al-Muwahhidún*, tj. „ti, kteří věří v jediného Boha“. Tento termín se objevuje téměř výlučně ve všech drúzkých náboženských spisech a oficiálních právních textech. Drúzové si rovněž říkají *Ahl at-Tawhíd* (Lidé jednoty) či *Banú Ma^crúf* („ti, kteří jsou laskaví k cizincům“). Řada cestovatelů vzpomíná Drúzy ve svých pamětech právě tímto označením, odkazujícím tak na vyhlášenou drúzkou pohostinnost.³⁶

Sami Drúzové věří v jakousi exkluzivitu své komunity. Jsou přesvědčení, že jsou poslední skupinou, která uzavřela smlouvu s Bohem. Proto jsou nazýváni i termínem *Ahl al-Mithaq* (Lidé Smlouvy).³⁷

2.2 Původ

Otázka původu Drúzů je předmětem mnoha spekulací, mnohdy přímo bizarních. První zmínku o Drúzech učinil křesťanský historik Jahjá ibn Sa^cíd al-Antákí v jedenáctém století, avšak o jejich původu mlčí. Žid Rabbi Benjamin z Toleda³⁸ uvádí, že Drúzové jsou potomci Ituraénů.³⁹

³⁴ Khuri, F. I. (2004): str. 17.

³⁵ Ad-Darází soustředil své misijní snahy v oblasti Sýrie a Libanonu a brzy se těšil větší oblibě než jeho učitel Hamza bin ^cAlí. Tehdejší arabští kronikáři z toho chybně usoudili, že hlasatelem drúzske víry je právě ad-Darází a náboženství nazvali *drúzija* či *darzija* a jeho stoupence Drúzy. Imám Hamza bin ^cAlí se oprávněně obával mocenských ambicí svého žáka. Když začal ad-Darází kázat svým vlastním jménem, byl z komunity vyloučen. Později stanul v čele povstání proti Hamzovi v Káhiře. Povstání nebylo úspěšné a stálo ho život. Jeho spisy jsou zakázané a on je považován za prvního zrádce své komunity. Firro, K. M. (2011): str. 87. Ve svatých textech jej Hamza označuje za protivníka, nepřítele, ďábla. Najjar, A. M. (1973): str. 156.

³⁶ Mj. Seabrook, W. S. (1941).

³⁷ Khuri, F. I. (2004): str. 15.

³⁸ Rabbi Benjamin popisuje, že muslimové neuznávali drúzske náboženství jako pravé, jelikož vzniklo až po smrti Proroka Muhammada, který je posledním skutečným prorokem. Falah, S. (2002): str. 2.

Dle francouzských spisů jsou však Drúzové potomky křižáků.⁴⁰ Britové naopak trvají na jejich britských kořenech. Pojmenování Drúzové bylo spojováno i s druidy či Svobodnými zednáři kvůli zjevné podobnosti v symbolice.⁴¹ Je pozoruhodné, že teorie o evropském původu jsou příznačné pouze pro libanonské Drúzy, nikoliv pro Drúzy žijící v Sýrii či na území Izraele a Palestiny. Khuri se domnívá, že k odvozování svého původu od Evropanů původu mohlo dojít přičiněním tamějších křesťanů.⁴²

Jiné zdroje hovoří o perském původu⁴³ nebo jakési pestré multinárodní směsici (Arabové, Chetitě, Hebrejci, Kurdové, Samaritáni a Berbeři). Gertrude Bellová si pro změnu pohrává na první pohled s bizarní myšlenkou, že Drúzové jsou příbuzní s Japonci. Zdůrazňuje, že sami Drúzové věří v jejich společnou historii, což je pravda. Soudobé zdroje hovoří o Drúzech jako o Arabech. Ačkoliv se skutečně většina Drúzů hlásí k arabským kořenům, ozývají se i nesouhlasné hlasy.⁴⁴

2.3 Počátky drúzismu

Hlavní myšlenky nového náboženství⁴⁵ byly formulovány v jedenáctém století v Káhiře. U moci tehdy stál al-Hákim, šestý chalífa fátimovské dynastie, vyznávající ší'itské pojetí islámu.⁴⁶ Tehdejší období bylo příznačné rozkvětem vzdělanosti a věd, byla mimo jiné dokončena stavba Institutu věd (*Bajt al-hikma*). Samotná postava chalífy al-Hákima však zůstává záhadnou a plnou rozporů. Pro mnohé autory představuje

---

³⁹ Tj. aramejský nebo arabský kmen z Libanonu. Hitti, P. K. (2007): str. 47. Důležité je poznamenat, že postoj rabbiho Benjamina vůči Drúzům byl veskrze velmi negativní. Betts, R. (1988): str. 16 – 17.

⁴⁰ Betts, R. (1988): str. 25.

⁴¹ Hitti, P. K. (2007): str. 19.

⁴² Khuri, F. I. (2004): str. 20.

⁴³ Většina z vládnoucích drúzských rodin byla perského nebo kurdského původu.

Hitti, P. K. (2007): str. 21.

⁴⁴ Otázce drúzské identity se zde nevěnuji z důvodu její obsáhlosti. Pro zájemce doporučuji text *Druze and Arabism* od Eyada Abu Chakra (2006).

⁴⁵ Dle drúzského výkladu se však nejednalo o novou věrouku jako takovou, nýbrž představovala obnovenou zkušenost velmi staré víry v jednoho boha, jejíž vyznavači žili mezi lidmi bez odhalení jejich pravé identity celá desetiletí. Jen za zvláštních okolností se zjevili proroci – např. prorok Šu'áb (Jethro) hlásal o důležitosti návratu na jedinou správnou cestu, tzn. Prorokovu.

⁴⁶ Fátimovci založili vlastní stát v Severní Africe v roce 909, roku dobyli egyptské město Fustát a postavili Káhiru. Vládly v letech 909 až 1171 a vyznávali ší'itské učení ismá'ilíja.

al-Hákim tyrana a heretika,⁴⁷ pro Drúzy je však váženou osobou, posledním zhmotněním boha na zemi.⁴⁸ Al-Hákim se k moci dostal ve svých jedenácti letech⁴⁹ a během své vlády proslul svými pokrokovými reformami, mimo jiné zakázal polygynii a zrušil otroctví. Historici popisují al-Hákima jako náladového a štědrého asketu s neuvěřitelným šarmem a odvahou. „Byl obrovské postavy, oslňující, měl pronikavý pohled a hluboko posazený hlas.“⁵⁰

Prvním dnem, kdy se mohli Drúzové veřejně přihlásit ke své víře, byl čtvrtek 30. května 1017.⁵¹ Započalo období zvané *dawwa at-tawhíd* aneb volání božské jedinečnosti. Za podpory chalífy se vedení drúzského hnutí ujal Hamza ibn ʿAlí⁵² a jeho čtyři zástupci, jmenovitě Saláma bin ʿAbdalwaháb as-Sámirrí, Ismáʿíl bin Muhammad at-Tamímí, Muhammad bin Wahb al-Quraší a ʿAlí ibn Ahmad at-Táʿí.⁵³ Místem setkávání drúzské společnosti byla mešita Ridán, ležící nedaleko paláce chalífy. V roce 1017 byl třiatřicetiletý al-Hákim prohlášen svými souvěrci za božské vtělení.⁵⁴

Avšak v únoru 1021 chalífa náhle zmizel.⁵⁵ Někteří historikové tvrdí, že ho dala zavraždit jeho sestra Sitt-al-Mulk.⁵⁶ Dle drúzské tradice se ale pouze skrývá, aby se v pravý čas vrátil a nastolil zlatý věk pro věřící. Hamza bin ʿAlí také zmizel – jeho osud později splynul s vyšším

⁴⁷ Al-Hákim tvrdě vystupoval také proti židům. Sunnitští historici, např. ad-Dahabí a Ibn Chalikán, jej vzpomínají jako heretika, který porušil pět pilířů islámu, přirovnávají ho k Nerovi, tyranovi a nevyrovnanému jedinci. Drúzové vykreslují všechny jeho skutky v symbolické rovině. Hitti, P. K. (2007): str. 26.

⁴⁸ Seale, P. (2010): str. 189. Návrat al-Hákima bude mít za výsledek vítězství unitárního náboženství a odměnu pro všechny věřící.

⁴⁹ Najjar, A. M. (1973): str. 147.

⁵⁰ Najjar, A. M. (1973): str. 147.

⁵¹ Podle záznamů bylo hnutí znovuobnoveno právě při západu slunce. Z tohoto důvodu považují Drúzové čtvrtek za posvátný den. Makarem, S. N. (1979): str. 16.

⁵² Hamza bin ʿAlí se narodil roku 985 v perském městě Zauzanu. Vystudoval teologii a vědy. V roce 1016 odjel do Egypta, kde se dostal na al-Hakímův dvůr. Al-Hakím ho v roce 1017 jmenoval titulem Imám Muwahhidún, tj. nejvyšší kněz Drúzů. V době, kdy byl znám pod novým titulem, rozeslal vládcům té doby dopis s výzvou, aby se přidali k „novému“ náboženství.

⁵³ Makarem, S. N. (1979): str. 13. ʿAlí ibn Ahmad at-Táʿí je známější pod jménem al-Muqtaná Baháʿuddín.

⁵⁴ Allamuddin, N. S., Starr, P. D. (2008): str. 14.

⁵⁵ Al-Hákim chodil každý večer na procházku na kopec al-Muqattam, ležící blízko Káhiry. Jednou se ale z pochůzky nevrátil. Pátrací jednotka našla jeho šaty ve stavu, jako by je měl stále na sobě – i knoflíky na košili byly zapnuté. Měla to být údajně jakási zkouška neotřesitelnosti víry. Falah, 2002, str. 10. Najjar, A. M. (1973): str. 151. Abu-lzzeddin píše, že al-Hákim odcestoval do „země čínské oázy“. Abu-lzzeddin, N. M. (1984): str. 107.

⁵⁶ Parfit, J. T. (1917): str. 23.; Najjar, A. M. (1973): str. 151.; Betts, R. (1988): str. 11.

emisarem Bahá'uddínem. Ještě před zmizením žádal al-Hákim svého nástupce °Alího, aby chránil jeho stoupence a nedělal jim těžkosti. Říká se, že mladý princ musel přísahat přesně čtyřicetkrát.⁵⁷ Přesto když, v březnu téhož roku nastoupil k moci °Alí, znám pod titulem az-Záhir, svůj slib nedodržel. Drúzské náboženství se v mžiku stalo zakázanou vírou a jeho stoupenci byli pronásledováni. Mnozí Drúzové našli útočiště v libanonských horách. Vůdcem hnutí se stal al-Muqtaná Bahá'uddín. Náboženské texty vystihují tehdejší situaci: „Věřící od Antiochie po Alexandrii trpěli po necelých sedm let těžkými represemi. Tisíce těch, kteří přijali boží výzvu, byly zmasakrovány, další utopeny v moři. Muži byli zabiti a jejich hlavy nabodnuté na kopí vojáků anebo připevněné ke krkům jejich mrtvých žen a dcer.“⁵⁸

Když roku 1036 az-Záhir zemřel, jeho synovi al-Mustansirovi bylo v té době pouhých osm let. Následovala tedy tzv. vláda poradců. Bahá'uddín se dokázal prosadit u dvora a jal se veřejně hlásat drúzské náboženství. Připomínal lidu, že právě nastává poslední možnost připojit se ke kruhu věřících. V roce 1043 se „brána Drúzů uzavřela a Drúzem se člověk musel narodit“.⁵⁹ „Drúzské náboženství se tak stalo dědičným a svatým privilegiem, drahocenným pokladem, který je třeba žárlivě střežit.“⁶⁰ Tato symbolika zavřených dveří je zřejmá i v dnešní společenské struktuře Drúzů. Drúzové jsou známí svojí vzájemnou solidaritou a soudržností.⁶¹ Představu Drúzů o sobě samých coby o soudržné síle lze dobře vyjádřit metaforou, která je přirovnává k „měděnému talíři, který celý začne rezonovat, pokud se ho dotkne v jednom jediném místě“.⁶² Tyto hodnoty lze vysledovat mimo jiné i v jejich manželských zvycích. Drúzové si vybírají partnery pouze ze

⁵⁷ Makarem, S. N. (1979): str. 25.

⁵⁸ Citováno dle Makarem, S. N. (1979): str. 27 – 28.

⁵⁹ Makarem soudí, že ukončení *dawwa at-tahwíd* bylo logickým krokem, jelikož již splnilo své poslání a „nové“ náboženství bylo založeno. Makarem, S. N. (1979): str. 28 – 38.

⁶⁰ Citováno dle Hitti, P. K. (2007): str. 12.

⁶¹ Allamuddin, N. S., Starr, P. D. (2008): str. 17.

⁶² Citováno dle Allamuddin, N. S., Starr, P. D. (2008): str. 33.

svých řad, jsou přísně endogamní skupinou. Také nikdy nepraktikovali polygamií.

2.4 Náboženské učení

Ačkoliv je drúzský systém úzce provázán s islámem,⁶³ muslimové je nepřijímají do svých řad bez výhrad. Jejich učení považují za heretické, neboť Drúzové neuznávají pět pilířů islámu, svatý Korán vykládají v esoterické a alegorické rovině, věří ve stěhování a v predestinaci.⁶⁴

V otázce predestinace panuje boží spravedlnost a rovnost – kdo se narodí jako chudý, bude v příštím životě bohatý.⁶⁵ Zajímavostí je obecně rozšířené tvrzení, že každý dobrý Drúz, který umře v Libanonu, se znovu narodí na čínské půdě. Dle této teorie tvoří Drúzové jednu třetinu celé populace země. Čína je z toho důvodu považována za jakýsi drúzský ráj.⁶⁶ Všechny duše byly stvořeny najednou ze světla Hamzy a jejich počet zůstává stejný. Počet drúzských věřících se dle tohoto výkladu nemění od počátku období *dawwa at-tawhíd*, během něhož všichni Drúzové zpečetili svou náležitost ke komunitě písemným slibem.⁶⁷ Všichni Drúzové jsou sledováni svými souvěrci od narození do smrti a po převtělení zase znovu. Můžeme z toho usoudit, že „v drúzské komunitě není prostor pro osobní tajemství.“⁶⁸

V tzv. drúzismu lze vysledovat i prvky židovsko-křesťanské. Drúzismus rovněž přejal řadu myšlenek ze zoroastrismu, helénismu, či hinduismu. Číslovka sedm je číslem pro Drúzy posvátným.⁶⁹ Drúzskou

⁶³ Učenci káhirské univerzity *Al-Azhar* dospěli v roce 1950 k závěru, že drúzismus patří k muslimskému náboženství. Dana, N. (2010): E6.

⁶⁴ Pro více informací o esoterickém výkladu drúzského učení doporučuji knihu Samiho Makarema (1979).

⁶⁵ Khuri, F. I. (2004): str. 8.

⁶⁶ Parfit, 1917, str. 208 – 209.

⁶⁷ Makarem, S. (1979): str. 18.

⁶⁸ Hasan, R. (2006): str. 15.

⁶⁹ Stejně jako ismá'ílité věří Drúzové v sedm nebi, moří, zemí a sedm skrytých imámů. Je zde možné vysledovat vliv Pythagora. Drúzové uznávají i sedm hlavních proroků. Nejznámějším a nejváženějším z nich je zřejmě prorok Šu'áb (Jethro). Na jeho počest se každoročně koná 25. dubna festival.

vlajku⁷⁰ (a rovněž drúzský symbol v podobě pěticípé hvězdy) tvoří pět barev, z nichž každá odkazuje na vlastnosti pěti hlavních hodnostářů (*hudúd*).⁷¹ Zelená barva symbolizuje rozum (*al-aql*), červená je barvou duše (*an-nafs*), žlutá znamená slovo (*al-kalima*), modrá představuje duševní vůli (*as-sabik*) a bílá vůli projevenou v hmotném světě (*at-tali*).⁷² Drúzové též věří v magii, oko d'ábla a musí dodržovat sedm Hamzových pravidel:

1. pravdivost slova;
2. ochrana a vzájemná podpora mezi souvěrci;
3. vzdání se všech forem předchozího uctívání a falešné víry;
4. odmítnutí d'ábla (Iblíse) a všech forem zla;
5. uznání Hákimovy Boží jednosti;
6. souhlas s každým Božím jednáním, ať je jakékoli;
7. absolutní podřízenost a odevzdání se Boží vůli v soukromí i na veřejnosti.⁷³

Praktikování drúzskeho náboženství je volnou volbou každého člena komunity. Co však změnit nelze, je „býti Drúzem“. Být Drúzem je veřejný fakt, který se nemění ani v případě vyloučení z komunity.⁷⁴

2.4.1 Svaté texty

Drúzske svaté spisy, tzv. *Kutub al-hikma*, tvoří šest knih (*rasá'il al-hikma* neboli Listy moudrosti), které obsahují celkem 111 epištol. Mezi těmito listy jsou rovněž dopisy emisara Bahá'uddína a Hamzy bin ^cAlího, které rozesílali během své misionářské činnosti vládcům tehdejší doby. Styl těchto epištol odráží ezoterismus drúzskeho osudu.⁷⁵ Termín

⁷⁰ Drúzska vlajka byla vytvořena 5. dubna 1922, den po vyhlášení autonomie v Džabal ad-durúz.

⁷¹ Pět hodnostářů v pořadí dle vyjmenovaných barev: Imám Hamza, Ismá'íl at-Tamímí, Muhammad bin Wahb al-Quraší, Saláma as-Sámirí a Bahá'uddín. Betts, R. (1988): str. 26.

⁷² <http://www.druze.org.au/religion/> (27. 7. 2012).

⁷³ Hitti, P. K. (2007): str. 51., Betts, R. (1988): str. 19. Podrobněji o sedmi pravidlech Hamzy viz Makarem, S. N. (1979): str. 51 – 52.

⁷⁴ Khuri, F. I. (2006): str. 64. „Drúzske náboženství je neměnné a nenavratitelné.“ Dana, N. (2010): str. E9.

⁷⁵ Betts, R. (1988): str. 13.

náboženství je zde nahrazen pojmem „způsob moudrosti a jednosti“.⁷⁶

Nejuznávanějším interpretátorem drúzských náboženských textů, ve kterých je věnována pozornost tématům jako osobní role, manželství, rozvod, dědictví, opatrovnictví, je duchovní vůdce al-Amír as-Sajjid Džamáluddín ʿAbdulláh at-Tanuchí (mistr Amír).⁷⁷ Obsah drúzských hlavních svatých textů je určen pouze „vyvoleným“ a jsou pečlivě střeženy před nepovolanými osobami.⁷⁸ Přestože některé z textů byly ukradeny během egyptského útoku vedeného Ibrahímem Pašou ve třicátých letech devatenáctého století v syrském Hawránu, Drúzové tvrdí, že jejich obsahu mohou porozumět pouze nábožensky založení Drúzové. Když se tedy drúzské spisy z Hawránu dostaly do rukou francouzských odborníků, náboženští vůdci komentovali situaci slovy: „Nevadí, stejně těm textům nebudou rozumět. Budou si myslet, že jim rozumí, ale ve skutečnosti nebudou – spisy jsou totiž psané tajným zašifrovaným jazykem.“⁷⁹

Na rozdíl od věřících ostatních nominací Drúzové své náboženské texty nešíří. Mnohdy tak drúzský laik není schopen tlumočit vývoj drúzismu od dob svého vzniku.⁸⁰

2.4.2 Koncept rovnosti

Zatímco ústředním motivem křesťanství je láska a muslimové si považují spravedlnosti, Drúzové kladou velký důraz na rovnost.⁸¹ V Knize moudrosti⁸² se s principem rovnosti pojí mimo jiné následující verše o manželství: „Když Drúz se ožení s Drúzkou, je povinen se k ní chovat jako k sobě rovnému a sdílet s ní vše, co má“.⁸³ Zatímco však Hamza v daném listu píše také o konceptu *ar-rida wa 't-taslím* (souhlas

⁷⁶ V arabském jazyce tj. *maslak al-hikma wa at-tawhíd*. Dáná, N. (2003): str. 16.

⁷⁷ Žil v letech 1419 až 1479.

⁷⁸ Přístup k těmto textům nemají ani všichni členové drúzské komunity, studovat je může skupina ʿuqqál.

⁷⁹ Westheimer, R., Sedan, G. (2007), str. 7.

⁸⁰ Makarem, S. N. (1979): str. 5.

⁸¹ Khuri, F. I. (2006): str. 63.

⁸² List 25, autorem je Hamza. Citováno dle Abu-lzeddin, N. M. (1984): str. 228.

⁸³ Citováno dle Abu-lzeddin, N. M. (1984): str. 228. Makarem, S. N. (1979): str. 112.

a přijetí) a nenadřazuje muže nad ženy v žádné fázi jejich vzájemného soužití, významný drúzský učenec al-Amír as-Sajjid opakovaně ve svých spisech zmiňuje, že muži mají nadřazené postavení a v případě, že ženy jsou neposlušné, mohou je bít.⁸⁴

Všemi spisy, obsaženými v Knize moudrosti, prostupuje pravidlo rovnosti, ale v samotné praxi koncept pokulhává. Makarem uvádí, že oslabení myšlenky rovnosti tkví ve vlivu určitých politických režimů, např. Ajjúbovců, Mamlúků a Osmanů, které progresivní muslimská hnutí utlačovaly a nastolily tradiční a zpátečnický způsob života.⁸⁵ Stejně jako ostatní ženy, žijící v oblasti Blízkého východu, jsou Drúzky odmalička vychovávány, aby byly dobrými manželkami a matkami.⁸⁶ Zatímco poctivá žena má být dle as-Sajjida charakterizována 87 ctnostmi, spravedlivý muž má pouze 14 požadovaných kvalit.⁸⁷ As-Sajjid dále tvrdí, „že ve všech případech žena nemůže investovat své peníze ani své úsilí do žádného druhu zaměstnání (ať už je to zemědělství, chov bource morušového nebo povolání švadleny) bez jeho (manželova) souhlasu, zvláště pokud potřebuje její úsilí, aby udělala práci pro něj, protože ona je v první řadě povinna pomáhat mu a vykonávat jeho domácí práce. Nemůže dělat žádnou jinou práci, dokud nedokončí jeho práci jako první a poté jen s jeho souhlasem.“⁸⁸

Přesto je třeba vzít v potaz, že Amír as-Sajjid sepsal daný text v 15. století, a drúzské ženy vykonávají v současné době svá povolání zcela běžně a samostatně.

2.5 Rituály

Drúzové si nepotrpí na veřejné rituály a svátky. Výjimku v tomto ohledu představuje oslava narození dítěte, uzavření manželského svazku a obřad spjatý s úmrtím člověka. Nejsou zde společné veřejné modlitby

---

⁸⁴ Azzam I. J. (2007): str. 56.

⁸⁵ Makarem, S. N. (1979): str. 112 – 113.

⁸⁶ Azzam I. J. (2007): str. 8 – 9.

⁸⁷ Azzam I. J. (2007): str. 64 – 65.

⁸⁸ Citováno dle Azzam I. J. (2007): str. 64.

a ani kazatelé; náboženství patří do soukromé sféry a je záležitostí každého jedince. Drúzové nemají mešity nebo kostely, ale scházejí se v *chalwách*, tzv. „domech setkání a víry“. Ty bývají situovány na opuštěných místech nedaleko vesnice. Drúzové nepovažují jakoukoli okázalou svátost za nutnou, a proto se i interiér těchto domov vyznačuje skromností a jednoduchostí.⁸⁹

Libanonci z jiných denominací občas říkají, že se něco přihodí „na drúzském festivalu“,⁹⁰ což bychom mohli volně přeložit českým ekvivalentem „na svatého Dyndy“.⁹¹ V tomto světle se jeví svatební oslava jako jedinečná přehlídka drúzských zvyků a jejich rozmanitostí.

2.6 Společenská struktura

Drúzskou komunitu lze dělit z hlediska náboženského a politického. Podle Rouly Rustom bychom měli rozlišovat i mezi aristokraty a prostými občany.⁹² Tradiční aristokratické rodiny požívají velkého respektu. Těchto rodin není více jak třicet, ale jsou známé a vážené napříč celou komunitou, nehledě na jejich majetkové poměry. Sociální postavení rodiny je v rámci komunity předepsané, a proto jsou rozdíly mezi „vrstvami“ poměrně silné. V dnešní době rozdělují odborníci Drúzy ale především dle geografického klíče - na izraelské, syrské a libanonské, jordánské, a na Drúzy žijící v cizině.⁹³

2.6.1 Náboženské rozdělení

Co se náboženství týče, dělíme Drúzy do dvou skupin: *ʿuqqál* (zasvěcení⁹⁴) a *džuhhál* (nezasvěcení⁹⁵). *ʿUqqál* se také říká šejchové, což je arabský termín pro staré a vážené osoby. Dosažení statusu *ʿuqqál* předchází složitý výběrový proces. Po dlouhé zkušební lhůtě, trvajícím

⁸⁹ Parfit, J. T. (1917): str. 229.

⁹⁰ Allamuddin, N. S., Starr, P. D. (2008): str. 29.

⁹¹ Více o drúzských zvycích se lze dočíst v Khuri, F. I. (2004): str. 213 – 230.

⁹² Rustom, R. N. (1988): str. 13.

⁹³ Svášková, T. (2011): str. 57.

⁹⁴ Někdy také duchovní, vědoci, vzdělaní.

⁹⁵ Neboli nevědoucí, ignoranti, nevzdělaní.

obvykle dva roky, musí jedinec složit zkoušky. Jen ti „nejlepší a nejcharakternější“ tak mohou patřit mezi „vědoucí“. ⁹⁶ Poté následuje tajný přijímací ceremoniál, o kterém víme jen od jednoho či dvou cizích pozorovatelů, kteří měli jedinečnou možnost se obřadu zúčastnit. ⁹⁷ Šejchové nosí těžký bílý turban, zdržují se křiklavých barev, nadávek a vulgarit. Často mají knír či vousy. ⁹⁸ Šejchovo chování je vždy rezervované a decentní. Alkohol a cigarety jsou zakázány. Nejvýše postavený šejch *al-^caql* je považován za duchovního vůdce celé skupiny. ⁹⁹ V současné době zastává tuto funkci Na^cím Hassan. Zsvěcení Drúzové se scházejí pravidelně v *chalwách*. Zvláště významná jsou čtvrtční setkání, jež jsou pro nezasvěcené Drúzy zakázána. Na těchto setkáních se kupodivu nemluví příliš o náboženských záležitostech, spíše se komentuje politické a společenské dění. ¹⁰⁰

Každá žena je počítána do řad zsvěcených Drúzů, jakmile dozraje, a o přijetí požádá. Ženy jsou do kruhu vědoucích přijímány v nižším věku než muži. Zastávají totiž v rámci komunity významné místo a těší se jistým privilegiím. Nosí dlouhý mušelínový závoj kolem hlavy, který jim zakrývá obličej. ¹⁰¹

Ač zsvěcení Drúzové tvoří podle Roberta Betts necelých pět procent z celé komunity, požívají výsadního postavení a uznání. Často vystupují v roli samozvaných soudců a jejich názory jsou respektovány. ¹⁰² Jejich přítomnost a význam připodobňuje Betts ke králům z pohádek. ¹⁰³ Drúzové se vzájemně respektují, nehledě na jejich zařazení v rámci

⁹⁶ Swayd, S. (2006): str. xxxv – xxxvi.

⁹⁷ Hitti, P. K. (2007): str. 42.

⁹⁸ Fotografie zsvěcených Drúzů jsou k vidění v příloze č. 5 (Obr. 1, Obr. 2).

⁹⁹ Vznik této funkce se datuje do roku 1450. V roce 1825 se funkce rozdělila mezi rod Džumblát a Jazbakí. Roku 1962 se šejch al-aql stal zodpovědným za drúzské zákonné a náboženské záležitosti. O osm let později, v roce 1970, se Kamál Džumblát a Madžid Arslán domluvili, že vždy bude ustaven jen jeden šejch al-aql pro celou komunitu. Harris, W. (2012): str. 18.

¹⁰⁰ Swayd, S. (2006): str. xxxix.

¹⁰¹ V galilejských vesnicích ale ženy zpravidla závoj nenosí. Parfit, J. T. (1917): str. 210, str. 231. Fotografie zsvěcených Drúzů viz příloha č. 5 (Obr. 3.)

¹⁰² Khuri, F. I. (2006): str. 62.

¹⁰³ Betts, R. (1988): str. 23.

náboženské hierarchie. V drúzské komunitě existuje rčení, že „kdo není mojí rodinou, je rodinou mé rodiny“.¹⁰⁴

2.6.2 Politické rozdělení

Již původní dělení ů na Qajse a Jemenské, lišící se geografickou polohou, určovalo velkou měrou budoucí „vnitřní neshody“. V roce 1711 se tyto kmeny střetly ve slavné bitvě Ajn Dar^ca v Šúfských horách. Qajsové vyhráli a donutili Jemenské opustit Libanon.¹⁰⁵ Od té doby vládlo více etnických skupin najednou a probíhala mezi nimi velká rivalita. Například v rodu Qajs spolu soupeřily o moc frakce Jazbakí a Džumblát¹⁰⁶. Rozchod těchto dvou větví je citelný až do dnešních dnů. Dnes ovšem proti sobě stojí Džumbláté a Arslanové.¹⁰⁷ Politická příslušnost k jednomu z těchto vládnoucích kých rodů silně ovlivňuje vztahy mezi městy, vesnicemi, ale i vztahy v rámci rodiny. Toto rozdělení společnosti se ukázalo být znatelné po volbách v roce 1954. V důsledku rozkolů se někteří muži téměř rozvedli se svými ženami, protože patřily k jiné politické frakci.¹⁰⁸

2.7 Žena

Spisovatel Muhammad Kamil Husajn charakterizoval ženy v drúzské komunitě výrokem: „Drúzské ženy jsou nejpočetnějšími ženami na světě, nejčistšími a jejich čest je nejstřeženější.“¹⁰⁹ Všichni autoři se shodují, že reputace ženy, tzv. *ird*, hraje v drúzské společnosti skutečně významnou roli.¹¹⁰ Její pošpinění je největším ponížením, které se může přihodit.¹¹¹ Vypůjčíme-li si slova učence Najjara, „Drúzové jsou v tomto ohledu přímo hypercitliví – ať je Drúz bohatý nebo chudý –

¹⁰⁴ Hasan, R. (2006): str. 14.

¹⁰⁵ Jemenská frakce emigrovala do severní Palestiny a do Hawránu v Sýrii.

¹⁰⁶ V textu uvádím „Džumblát“, ačkoliv správný arabský přepis by zněl „Džunblát“. Přikláním se k cizím přepisům (vč. českého) z důvodu jejich rozšířenosti.

¹⁰⁷ Svášková, T. (2011): str. 57 – 59.

¹⁰⁸ Allamuddin, N. S., Starr, P. D. (2008), str. 27.

¹⁰⁹ Citováno dle Najjar, A. M. (1973): str. 206.

¹¹⁰ Hood, K. (2007): str. 89.

¹¹¹ Betts, R. (1988): str. 43.

všichni chtějí mít čest svých žen dokonale neposkvrněnou“.¹¹² Drúzové respektují rovněž ženy jiných vyznání či skupin. Historik Ibrahim bek al-‘Aswad píše, že navzdory různým pomluvám Drúzové nikdy neznásilňovali ženy svých nepřátel, jejich cti si vážili.¹¹³ Ve stejném duchu se vyjádřili o několik století později i Francouzi během vedení mandátní správy v Sýrii a Libanonu.¹¹⁴

Velmi považovanými vlastnostmi Drúzek jsou cudnost, skromnost a poslušnost. Dle některých je „cudnost žen fetišem komunity“.¹¹⁵ Status takových žen je v drúzske komunitě vysoký. Ženy mohou zastávat i významné náboženské posty. Autoři odborných i neoborných prací nešetří slovy chvály na adresu drúzsých žen. Vychvalují kromě již zmíněných charakteristik i jejich krásu, pracovitost, bojovnost a vzdělanost. Odkazují přitom na ženské historické postavy, jako např. na Sitt Sáru,¹¹⁶ Sitt Najfu či Nazíru Džumblát,¹¹⁷ či na vlastní pozorování. Churchill vzpomíná, že ženy drúzsých šejchů (v devatenáctém století) mají značnou převahu v otázce gramotnosti a vzdělanosti nad ostatními ženami v celém Libanonu.¹¹⁸

Náboženské i právní spisy kladou důraz na rovné postavení žen a mužů a zajišťují jim práva, výjimečná v kontextu arabského světa, nejenom v oblasti uzavření manželského svazku, o kterých bude řeč v následující kapitole, ale i v otázce rozvodu, dědictví a opatrovnictví.

Podle Intisar Azzam však mnozí, mimo jiné právě citovaní autoři, podávají o drúzsých ženách mylné informace. Při zpracování charakteristik drúzsých žen zcela opomíjejí jejich vlastní zkušenosti a současně i zkušenosti arabsko-muslimských žen obecně, a tak podávají o Drúzkách zkreslený, idealizovaný obraz jejich skutečného života.¹¹⁹

---

¹¹² Najjar, A. M. (1973): str. 200.

¹¹³ Zahrudín, S. (2007): str. 224. Ve stejném duchu píše i Najjar, A. M. (1973) a Abu-Izeddin, N. M. (1984).

¹¹⁴ Zahrudín, S. (2007): str. 224.

¹¹⁵ Najjar, A. M. (1973): str. 204

¹¹⁶ Makarem, S. N. (1979): str. 34.

¹¹⁷ Abu-Izeddin, N. M. (1984): str. 231 – 232.

¹¹⁸ Churchill, Ch. H. (2006): str. 287.

¹¹⁹ Azzam, I. J. (2006): str. 95. Rovněž Azzam I. J. (2007): str. 4.

2.8 Drúzský osobní status

Historické záznamy mlčely o právní struktuře Drúzů až do 15. století, kdy mistr Amír představil komunitě nový výklad náboženských a sociálních předpisů, a tím výrazně oživil drúzskou doktrínu.¹²⁰ Přestože Drúzové žili pod nadvládou velmocí, řídili se zákony nařízených vládnoucími dynastiemi spíše jen naoko. Ve svých právních záležitostech jednali dle vnitřních nepsaných pravidel a náboženské tradice. V roce 1930, v době francouzského mandátu, bylo Drúzům povoleno ošetřovat práva související s osobním statutem svými vlastními nezávislými soudy.¹²¹ Zákon o osobním statutu byl pečlivě připravován zvláštní komisí, respektive drúzskými náboženskými autoritami, členy parlamentu a právníky. Dne 24. února 1948 byl Zákon o osobním statusu Drúzů schválen libanonským parlamentem.¹²² Zákon obsahuje 172 článků v devíti kapitolách a ošetřuje důležité drúzské tradice a zvyky, mimo jiné manželství, rozvod a dědictví. Vychází kromě drúzských náboženských textů a zvyklostí také z islámského práva, především z hanafíjského a málikovského právního směru. Zřejmě je i inspirace Osmánským rodinným zákonem z roku 1917.¹²³

Přestože je tento zákon velice podobný svým zněním islámskému rodinnému právu, jsou zde i některé významné rozdílnosti. Rozdílně nahlíží drúzský zákon například na minimální věk nevěsty a ženicha, polygynii, opětovný sňatek bývalých manželů, právo ženy na rozvázání manželského svazku.

---

¹²⁰ Tamtéž (2007): str. 48.

¹²¹ Tamtéž (2007): str. 101.

¹²² Zákon je k dispozici také online na adrese <http://www.druzepersonalstatus.gov.lb/> (26. 7. 2013). Na jeho text je v textu průběžně odkazováno. Vždy ve formě: Kap. x, čl. x. Znak „x“ odkazuje na číslo kapitoly a číslo článku uvedené v Zákoně o drúzském osobním statutu.

¹²³ Anderson, J. N. D. (1952a): str. 1. Výkladu tohoto zákona se obšírně věnuje ve dvou článcích Anderson. Anderson, J. N. D. (1952a) a Anderson, J. N. D. (1952b).

2.9 Drúzové v Libanonu

Jak již bylo uvedeno výše, drúzismus se z Egypta kvůli četným represím rozšířil na území dnešního Libanonu. Drúzové byli pronásledováni a svou pravou víru byli nuceni skrývat pod rouškou islámu a křesťanství. Princip zvaný *taqíja* je chránil před dalšími perzekucemi a zajistil částečně přežití celé komunity do dnešních dnů.¹²⁴ Drúzové se považují za původní obyvatele Libanonských hor, lpí na svých domovských vesnicích a uspořádání.¹²⁵ Díky této poloze se těšili určité míře autonomie. Během osmanské nadvlády si dokázali spolu se svými maronitskými sousedy udržet rozsáhlou autonomii v rámci tehdejšího libanonského území.¹²⁶ V pestrém konfesním prostředí Libanonské republiky tvoří nyní Drúzové jednu z nejtradičnějších skupin. Tradiční obraz Drúza jako rolníka a vesničana však postupně mizí. Zemědělské profese nahrazují povolání tzv. třetího a čtvrtého sektoru, tedy průmyslové výroby a služeb. Drúzové působí jako spisovatelé, novináři, politici, majitelé obchodních společností atp.

Od jedenáctého století do ustanovení francouzského mandátu stanuly v čele libanonské drúzske komunity tři dynastie, jmenovitě rod at-Tanúchí, al-Ma'an,¹²⁷ aš-Šiháb. Nejvýznamnějším drúzkým panovníkem je v očích mnoha odborníků ma'nský emír Fachruddín II., nazývaný jako „otec moderního Libanonu“. Fachruddín vládl v letech 1585 až 1635 v područí Osmanské říše.¹²⁸ Období jeho vlády je charakterizováno jako doba tolerance, nevídané prosperity, posílení diplomatických a obchodních vztahů s Evropou. Osmanům se však rozpínavost drúzskeho emirátu nelíbila a v roce 1635 byl Fachruddín II. v Konstantinopoli

¹²⁴ Koncept *taqíja* zde nebude z důvodu jeho rozsáhlosti rozvádět. Zájemcům o danou problematiku doporučuji článek od Firro, K. M. (2011).

¹²⁵ Allamuddin, N. S., Starr, P. D. (2008): str. 25. Pro nastudování dynastie at-Tanúchí, Šihábů, drúzske-maronitskeho konfliktu či ucelenějšího historického výkladu Libanonu doporučuji tyto tituly: Falah, S. (2002) a Harris, W. (2012).

¹²⁶ Hitti, P. K. (2007): str. 2.

¹²⁷ Podrobně o kmenu Ma'an viz Salibi, K. S. (1973). Osmanský pohled na drúzske emirát do roku 1711 pak nabízí kniha od Abu-Husajna, A. (2004).

¹²⁸ Swayd, S. (2006): str.xlix.

popraven i se svými dvěma syny.¹²⁹ K moci se poté dostala dynastie Šihábů. Za jejich vlády, respektive v devatenáctém století, došlo k vleklým střetům s maronitskými křesťany, které značně oslabily dosavadní vliv Drúzů v Libanonu. Někteří odborníci tvrdí, že boj mezi Drúzy a maronity byl náboženského charakteru, potažmo třídním bojem, ve kterém křesťanští rolníci povstali proti svým drúzským pánům.¹³⁰ Opomíjejí ale ekonomický rozměr konfliktu a souboj Francie a Velké Británie o moc v regionu.¹³¹

Konec 19. a začátek 20. století se nesl v duchu odporu proti vládě Osmanské říše a později francouzskému mandátu. V letech 1925 – 1927 probíhala revolta proti Francouzům vedená Sultánem Pašou al-Atráš.¹³² Baštou bojů byla především Sýrie, ale postupně se boje přesunuly až za hranice s Libanonem. Na konci roku 1943 získal Libanon nezávislost a v platnost vstoupil proslulý Národní pakt, uzavřený mezi maronitou Bšárou Chúrím a sunnitou Ri'ádem Sulhem. „Drúzové a ší'ité byli vynecháni nebo odsunuti stranou hlavní mocenské osy v novém státě. Tento fakt zasel sémě rozkolu, které bylo zodpovědné do značné míry za konflikt známý pod názvem Libanonská občanská válka.“¹³³ Libanonská občanská válka, jež probíhala v letech 1975 až 1990, se významně podepsala na politickém ekonomickém a společenském vývoji nejen libanonských obyvatel, ale i celé blízkovýchodní oblasti. Mnoho Libanonců, včetně Drúzů, v té době emigrovalo a doposud žije v zahraničí.¹³⁴

Dvě hlavní politické frakce, reprezentované rodem Džumblátů a rodem Arslánů, hrály důležitou roli na národní politické scéně od získání nezávislosti. V roce 1949 založil Kamál Džumblát Progresivní socialistickou stranu, která hájila zájmy drúzské komunity, a stanul v jejím

¹²⁹ Allamuddin, N. S., Starr, P. D. (2008): str. 19 - 20.

¹³⁰ Tamtéž (2008): str. 22.

¹³¹ Harris, W. (2012): str. 4 – 5.

¹³² Podrobně o tzv. Syrském povstání viz Svášková, T. (2011).

¹³³ Citováno dle Skalník, P. (2005): str. 60 – 61.

¹³⁴ Khuri uvádí, že počet Drúzů žijících v cizině se pohybuje kolem 200 tisíc. Khuri, F. I. (2004): sr. 65.

čele. Na sklonku šedesátých let 20. století se stal mluvčím opozičního Libanonského národního hnutí, tvořeného převážně nekřesťanskými seskupeními, které výrazně oslabilo vliv tehdejší libanonské vlády.¹³⁵ Jeho syn, Walíd Džumblát, se v osmdesátých letech zasadil o zřízení specifického právního systému veřejné správy v oblastech obývaných Drúzy.¹³⁶ Od roku 1994 bojů až do současnosti žijí tyto dva rody pod vedením Walída Džumbláta a Talála Arslána na trucu zakořeněné politické rivalitě v relativní harmonii. Sami Swayd se domnívá, že právě období občanské války donutilo Drúzy odložit stranou politický dualismus a soustředit se na posílení soudržnosti celé drúzské komunity, včetně drúzských komunit žijících mimo Libanonský stát.¹³⁷

Současná populace Libanonu čítá více než čtyři milióny osob a je proslulá etnickou a náboženskou různorodostí. Libanonská vláda uznává osmnáct náboženských směrů, přičemž každá komunita může spravovat vlastní občanské záležitosti dle svých práv a zvyklostí. Drúzská komunita v Libanonu je zastoupena 200 až 300 tisíci členy, tj. 5 – 7 % ze všech obyvatel republiky.¹³⁸ Převážná většina Drúzů v Libanonu obývá horské vesničky ležící jihovýchodně od Bejrútu, tj. regiony ʿÁlih, Matn, Baʿabda a Šúf. Drúzové žijí také v pohoří Hermon, ve městech Hasbája a Rášaja. I přes svůj nemalý počet zastávají zásadní roli v politických a národních záležitostech.¹³⁹

---

¹³⁵ Swayd, S. (2006): str. III.

¹³⁶ Harik, J. P. (1993): str. 377. Systém podrobně vysvětluje Harik ve svém článku (1993).

¹³⁷ Swayd, S. (2006): str. liv.

¹³⁸ Zatímco Harris (2012) uvádí 200 tisíc Drúzů (str. 14), Khuri (2004) píše o 300 tisících (str. 65).

¹³⁹ V parlamentu mají obsazených osm křesel, které tvoří celkem 6%. Harris, W. (2012): str. 14.

3 SVATBA A VSTUP DO MANŽELSTVÍ

3.1 Význam manželského svazku v drúzské komunitě

Manželství zůstává nejpropracovanějším společenským rituálem, který člověk podstupuje během svého života.¹⁴⁰ Murphy upozorňuje, že ač se struktura manželství liší společnost o společnosti, základní významy manželství jsou téměř identické. „Manželství je trvalý svazek mezi mužem a ženou, který partnerům dává výhradní sexuální a ekonomické právo a uděluje společenskou totožnost dětem, které z tohoto svazku vzejdou.“¹⁴¹ Manželství je jedním z prostředků, jak ustavit příbuzenský systém.¹⁴² Takový systém může být chápán jako instituce, která posiluje snahy skupiny žít pohromadě v harmonickém vztahu a prostředí.

V drúzské komunitě, stejně jako v celém arabském světě, představuje instituce manželství důležitou instituci. Velmi rozšířená je teze, že „harmonie a celistvosti lze dosáhnout právě skrze manželské spojení“. Primárním cílem je zplození potomků, v ideálním případě synů. „Pokud se narodí jako první dcera, je třeba se nepřestat snažit o zplození syna.“¹⁴³ Drúzské náboženské spisy rovněž kladou na manželství a rodinu velký důraz. Manželství je chápáno jako svazek mezi monogamní a trvalý. Rozvod je, jak již bylo zmíněno, krajním řešením. Důležitost sňatku je zřejmá i v propracování rozličných práv a rituálů, které se manželství okrajově či bezprostředně týkají.¹⁴⁴

Svatba je veřejnou událostí, záležitostí celé rodiny, nikoliv jednotlivce. Svatba, potažmo manželství, zajišťuje kontinuitu komunity a naplňuje drúzské společenské hodnoty. Se svatbou je neoddělitelně spjatý koncept cti (*ird*), který lze definovat jako čest, dobrou pověst a důstojnost. Betts píše, že „ženina čest je nejdůležitějším faktorem v drúzské rodině. Její pošpinění je největším ponížením, které se může

---

¹⁴⁰ Khuri, F. I. (2004): str. 221.

¹⁴¹ Murphy R. F. (2008): str. 74.

¹⁴² Rustom, R. N. (1988): str. 23.

¹⁴³ Betts, R. (1988): str. 47.

¹⁴⁴ Rustom, R. N. (1988): str. 23.

přihodit“.¹⁴⁵ Od ženy se očekává, že bude v době uzavření sňatku panna a bude svému manželovi oddaná po celý život.¹⁴⁶ Tento koncept rovněž zahrnuje drúzský zákaz exogamie. Manželství je možné jenom v rámci vlastní komunity. Jak poukazuje Goody, tendence endogamie je praktikována spíše ve společnostech, kde nemovitý majetek dědí jak muži, tak ženy, a je zde rozšířená tendence k výběru partnera podobného společenského a majetkového postavení.¹⁴⁷

Současně manželský svazek stále představuje jediný společensky přijímaný způsob, jak mohou mladí lidé spolu žít v partnerském vztahu a vychovávat děti.¹⁴⁸

3.2 Výklad manželských práv

V předchozí kapitole zmiňovaný zákon o osobním statusu Drúzů nepovažuje manželství za svaté, ale jako smlouvu uzavřenou na základě vyhlášení dohody, vzájemného souhlasu, cti a podpory. Zákon se řídí pravidlem rovnosti mezi mužem a ženou, která je tak často zmiňována ve spisech *at-Tawhídu*. Celkem 23 článků se věnuje instituci manželství a událostem předcházejícím uzavření manželského svazku, jako například zasnoubení, podepsání manželské smlouvy a věnu. Definuje podmínky k uzavření sňatku, která manželství jsou zakázána a jaká jsou práva zúčastněných stran, tedy manželů.¹⁴⁹ Jelikož je manželství založeno na vzájemné rovnosti a spravedlnosti, muž může mít pouze jednu ženu.

Doktrína rovnosti v manželství (*kafá'a*), vycházející z hanafíjského právního směru, určuje, že manželé si musí být rovni v šesti záležitostech: rodinné pouto (*nasab*), období identifikace s islámem (do tří generací), svoboda, náboženství, majetek a povolání. Avšak moderní legislativa v arabských zemích omezila doktrínu rovnosti na majetek

¹⁴⁵ Betts, R. (1988): str. 43.

¹⁴⁶ O cudnosti muže se nehovoří, nevěnuje se jí pozornost. Betts, R. (1988): str. 42.

¹⁴⁷ Budilová, L. J. (2011): str. 182.

¹⁴⁸ Hood, K. (2007): str. 89.

¹⁴⁹ Azzam I. J. (2007): str. 105.

a povolání.¹⁵⁰ Podle této doktríny by měla manželka požívat v nové domácnosti stejně respektu a pohodlí jako v jejím původním domově. Někteří argumentují, že optimálním řešením pro ustavení rovnosti je preferované manželství s prvním bratrancem.

V Libanonu nelze uzavřít civilní sňatek. Problematice s tím spjaté bude věnován prostor v podkapitole „Mezináboženské sňatky“.¹⁵¹

3.3 Podmínky k uzavření sňatku (*ahljât az-zawwâdž*)

3.3.1 Monogamie

Polygamie (*ta'addud az-zawwâdž*) je zakázána.¹⁵² Drúzské duchovní autority se v této souvislosti často odkazují na Korán a jeho súru Ženy,¹⁵³ v níž se uvádí: „Bojíte-li se, že nebudete spravedliví k sirotkům,¹⁵⁴ berte si za manželky ženy takové, které jsou vám příjemné, dvě, tři a čtyři, avšak bojíte-li se, že nebudete schopni zacházet (s nimi) spravedlivě, ožeňte se jen s jednou ženou...¹⁵⁵ A nikdy nebudete schopni milovat své ženy stejně a spravedlivě, i kdybyste po tom ze srdce toužili...“¹⁵⁶

Muslimští učenci vykládají tradičně dané verše jako výzvu, aby si muži dopřáli více manželek, pokud k tomu mají možnosti.¹⁵⁷ Drúzové naopak interpretují koránské verše jako zákaz mnohoženství a své tvrzení opírají o tzv. podmínku spravedlnosti, z níž je patrné, že není v silách muže zajistit všem ženám rovnost v materiálním a citovém slova smyslu. Drúzové jsou na zavedení pravidla monogamie patřičně hrdí. Například Najjar poznamenává s uspokojením, že Drúzové předběhli

¹⁵⁰ Layish, A. (1982): str. 55.

¹⁵¹ Viz str. 33 – 34.

¹⁵² Kapitola 2, čl. 10. Drúzové nepovolují ani jednu z forem polygamie – tj. polygynii (mnohoženství) a polyandrii (mnohomužství).

¹⁵³ Taqíjuddín, H. (2007): str. 41.

¹⁵⁴ Tato zmínka se týká sirotků-žen, které jsou bez rodičů, tedy i bez svého zákonného zástupce, který by dohlížel na velikost věna, vybíral manžela atp.

¹⁵⁵ K 4:3.

¹⁵⁶ K 4:129. Těmto veršům se říká „podmínka spravedlnosti muže vůči manželkám“:

¹⁵⁷ Reformisté z řad ^oulamá s tím nesouhlasí a poukazují na tzv. podmínku spravedlnosti. První veřejný nesouhlas s polygynií vyjádřil egyptský reformátor Muhammad ^oAbduh, za což byl kritizován.

moderní reformisty, usilující o zákaz polygamie v arabských zemích o tisíc let.¹⁵⁸

3.3.2 Endogamie

Žádný arabský kmen nepraktikoval přísnou endogamii před příchodem islámu. Muži si běžně vybírali své družky z řad spřízněných kmenů. Věřilo se, že potomci vzešlé z takových svazků budou silnější než potomstvo páru z jedné příbuzenské skupiny. Přesto jsou známé legendy o lásce mezi bratrancem a sestřenicí či v rámci příbuzenské linie a existují i důkazy o praktikování endogamie u beduínských kmenů.¹⁵⁹

Drúzové jsou však endogamní společností v tom nejširším slova smyslu. Termín endogamie zahrnuje řadu kulturních tradic a praktik, mimo jiné politickou příslušnost, zaměstnání či právě manželství. Jen několik málo skupin a náboženských komunit se může chlubit takovým „vysokým statutem“. Lidé, mající daný status v drúzske komunitě, se pyšní hned dvěma významnými pouty s předky – *hasab* (patrilinéární rod z matčiny strany) a *nasab* (patrilinéární rod z otcovy strany). Jsou nazýváni *al-chássa* („zvláštní a jedineční“) a mezi Drúzy jsou známí třemi tituly: *emír*, *bej* a *šejch*. Pokud lidé znají jejich původ, rodinu a jejich soukromé záležitosti, nehovoří o tom nahlas. Je to takzvaně veřejným tajemstvím. Všechny takové drúzske rodiny v Libanonu jsou zpravidla i majiteli velkých pozemků a nemovitostí.¹⁶⁰

Budeme-li hovořit o endogamii v rámci manželství, existují zde tři typy endogamie – v rámci komunity, z řad příbuzných a endogamie „prvního bratrance či sestřenice“.¹⁶¹ Poslední zmiňovaný typ endogamie se stal předmětem mnoha vědeckých debat a bádání. Řada vědců

¹⁵⁸ Citováno dle Layish, A. (1982): str. 99.

¹⁵⁹ Smith, W. R. (1903): str. 74 – 80.

¹⁶⁰ Khuri, F. I. (2004): str. 197 – 199. Zdá se, že nejvíce nemovitostí v Libanonu vlastní v současné době rod ad-Džumblát.

¹⁶¹ Tamtéž (2004): str. 199. Googy uvádí latinské označení prvního bratrance či sestřenice „*consobrin*“. Goody, J. (1983): str. 49. „*First cousins*“ je emický termín používaný ve zdrojích, označuje potomky sourozenců. Budilová, L. J. (2011): str. 161.

podpořila tezi, že Drúzové díky manželstvím prvního bratrance a sestřenice degenerují. Stále je to ovšem otázka kontroverzní a nedostatečně zodpovězená.¹⁶² Dalšími typy endogamie je manželství v rámci vesnice, v rámci politického směru.

Manželství v rámci klanu má určité politické, ekonomické a společenské výhody.¹⁶³ Některé rodiny praktikují manželské svazky v rámci svého pokrevního příbuzenstva, jelikož očekávají, že tím posílí soudržnost, solidaritu a loajalitu k rodu.¹⁶⁴ Přesto mohou takové svazky na místo posílení vzájemných vztahů k rozluce.¹⁶⁵ Antoun uvádí, že v běžné praxi „... vesničané úplně přehlídí napětí a nepřátelství, zabudované v zásadách sociálních vztahů.“¹⁶⁶ V současné době soustavně ubývá sňatků uzavíraných mezi bratranci a sestřenicemi.

V arabském světě je manželství muže s dcerou otce bratra (v anglické terminologii tj. „*parallel cousin*“ nebo *FBD*¹⁶⁷) schvalované a rozšířené.¹⁶⁸ V rámci endogamie příbuzenská skupina nemůže využít manželského svazku pro navázání nových aliancí s jinými skupinami.¹⁶⁹ Výhodou takového svazku však může být, že skupina je sama o sobě schopná reprodukce a žena nemusí opouštět svoji rodinu a přizpůsobovat se zažitému pořádku v jiné rodině. Další výhodou je zachování hmotného i nehmotného majetku v rukou rodiny. Ženina loajalita bude také silnější vůči jejímu bratranci, nežli k cizímu muži. Manželství ženy mimo svůj příbuzenský klan naruší vztahy mezi ní a její nejbližší rodinou.¹⁷⁰ Rodina ztratí dceru, jednu z pracovních sil. Praktikování endogamie předchází tomuto problému. Velmi rozšířený je také názor, že čím bližší je příbuzenský vztah mezi partnery, tím menší je pravděpodobnost rozvodu.

¹⁶² Zájemcům o tuto problematiku doporučuji dvě studie: Fares, F. a kol. (2004). a Zidan, J. a kol. (2008).

¹⁶³ Layish, A. (1982): str. 58.

¹⁶⁴ Tamtéž. (1982): str. 59.

¹⁶⁵ Allamuddin, N. S., Starr, P. D. (2008): str. 35.

¹⁶⁶ Citováno dle Allamuddin, N. S., Starr, P. D. (2008): str. 36.

¹⁶⁷ Zkratka *FBD* znamená „*a father's brother's daughter*“.

¹⁶⁸ Klat, M., Khudr, A. (1984): str. 369.

¹⁶⁹ Více k aliančním teoriím viz Lévi-Strauss, C. (1969), příp. Holý, L. (1996): str. 124 – 142.

¹⁷⁰ Stone, L. (2010): str. 207 – 208. Goody, J. (1983): str. 57, 59.

Endogamie tu poté figuruje jako odstrašující prostředek pro rozvázání svazku.¹⁷¹

Drúzové často nazývají své manželky „*bint ʿammī*“, i přestože nejsou jejich skutečnými sestřenicemi. Může se tak zdát, že tento lingvistický stereotyp odráží pozitivní vztah k tomuto druhu endogamie.¹⁷² Mužovo právo se oženit s dcerou otceva sourozence je silné do té míry, že „ji může sundat z koně při cestě za svým snoubencem a vzít si ji za ženu sám“.¹⁷³

Zdůvodněním praktikování endogamie v drúzske komunitě bude nepochybně také snaha celé komunity přežít jako nepočtená skupina v područí mocnějších dynastií a zachovat si zároveň jistou exkluzivitu. Přesto by vhodný ženich neměl být určen příbuzenským vztahem, ale jeho charakterními rysy.

3.3.3 Zakázané sňatky (*az-zawwádž al-mamnúʿ*)

Odkazujíc se na islám, mají Drúzové zakázáno uzavřít sňatek se svými nejbližšími příbuznými. Pro muže jsou všechny ženy příbuzné s ním po krvi a mléce *mahram* (zakázané).¹⁷⁴ Drúz se také nesmí ucházet o již zasnoubenou ženu. Na rozdíl od islámského právního výkladu se Drúz nemůže vícekrát oženit se stejnou ženou. Rozvod je považován za poslední a mezní možnost, promyšlenou do posledních detailů, a tedy neodvolatelnou.¹⁷⁵ Drúzové jsou rovněž endogamní skupinou, jedinec má povoleno uzavřít sňatek pouze v rámci své komunity. Zakázaná je polygynie.

Do manželského svazku nemohou vstoupit mentálně postižení (*maʿtúb*), lidé mající pohlavní choroby, lepru nebo pokročilé stádium tuberkulózy. Soudce má povinnost zjistit zdravotní způsobilost páru před jeho oddáním.¹⁷⁶

¹⁷¹ Allamuddin, N. S., Starr, P. D. (2008): str. 38.

¹⁷² Layish, A. (1982): str. 59.

¹⁷³ Tamtéž (1982): str. 59.

¹⁷⁴ Kap. 12, čl. 12.

¹⁷⁵ Makarem, S. N. (1979): str. 132.

¹⁷⁶ Někteří soudci tuto povinnost však nedodržují.

3.3.3.1 Mezináboženské sňatky

Mezináboženské sňatky jsou považovány za jeden z hlavních problémů, které nabourávají koncept drúžské společné existence (*kiján*) a jejich zájmů, a současně jsou v ostrém rozporu se základy drúžské náboženské doktríny.¹⁷⁷ Společnost takové sňatky postihuje sociálními sankcemi, nejvážnějším je vyloučení z komunity a odmítnutí zasvěcených Drúzů dát „hříšníkovi“ poslední požehnání.¹⁷⁸

Přestože jsou mezináboženské sňatky zakázané, jejich počet je stále významný. Důvodem může být i skutečnost, že Drúzové se nyní stýkají s věřícími jiných nominací častěji než tomu bývalo dříve.¹⁷⁹ Potkávají se s nimi běžně na univerzitě či v práci, a tak mají větší výběr a možnosti o této tradici pochybovat.¹⁸⁰ Betts tvrdí, že pravidlo endogamie dodržováno jen některými Drúzy. Poměrně často dochází k mezináboženským sňatkům v politických a společenských špičkách. Sám vůdce libanonské komunity Walíd Džumblát se oženil s křesťankou a druhý sňatek posléze uzavřel s muslimkou. Manželka jeho mluvčího, Marwana Hammadiho, je francouzská katolička.¹⁸¹

Libanonští Drúzové, kteří se neřídí pravidlem endogamie a vybrali si za partnera člověka jiného vyznání, uzavírají civilní sňatek zpravidla na Kypru. Kypr je právem nazýván „ostrovem zakázané lásky“. Existují zde i specializované zájezdy pro zamilované, pro něž je uzavření civilního sňatku jedinou alternativou, jak stvrdit svůj svazek legální cestou. Je možné si zaplatit balíček tzv. „svatební express“, který zahrnuje zajištění zpátečních letenek, termínu svatby a překlad oficiálních dokumentů. Ještě ten samý den můžete letět zpět domů jako manželé. Řada

¹⁷⁷ Layish, A. (1982): str. 109.

¹⁷⁸ [Http://www.refworld.org/pdfid/4b6fe27e0.pdf](http://www.refworld.org/pdfid/4b6fe27e0.pdf) (25. 7. 2013). Allamuddin, N. S., Starr, P. S. (2008): str. 40.

¹⁷⁹ Výsledky studie z roku 2001 však hovoří o snižujícím se trendu sňatků se členy jiných komunit. Vedoucí výzkumu, Simon Haddád poznamenává, že každý takový člověk musí konvertovat nebo se stát disidentem. [Http://www.refworld.org/pdfid/4b6fe27e0.pdf](http://www.refworld.org/pdfid/4b6fe27e0.pdf) (25. 7. 2013).

¹⁸⁰ Rozhovor se S. Makarem, 5. 7. 2012.

¹⁸¹ [Http://www.refworld.org/pdfid/4b6fe27e0.pdf](http://www.refworld.org/pdfid/4b6fe27e0.pdf) (25. 7. 2013).

sezdaných párů na Kypru hodnotí civilní obřad jako jediné východisko, nikoliv jako pamětihodný zážitek na celý život. „...Je smutné, že jste nuceni uzavírat sňatek v jazyce, který není váš mateřský, téměř bez výjimky navzdory přání vaší rodiny a komunity a bez přítomnosti vaší rodiny... Obřad trvá obvykle pár minut a další pár čeká. Je to jako chození do supermarketu.“¹⁸² Libanonské soudy takové manželství uznávají. Představitelé všech náboženských směrů v Libanonu se ovšem shodují, že civilní sňatky jsou v rozporu s předpisy víry a nemohou být tedy nábožensky schválené či posvěcené.¹⁸³

S problematikou mezináboženských sňatků se pojí i kontroverzní otázka zabití ze cti, ze kterého byli Drúzové v minulosti opakovaně obviňováni. Když jsem se ptala mladé učitelky francouzštiny, svobodné a velmi moderní ženy, na známé a hodně diskutované případy zabití žen, které se chtějí provdat za člena jiné komunity, řekla mi:

„Ano může se stát, že holka bude zavražděna nebo aspoň vyloučena z komunity kvůli tomu, že se provdá či pouze chce se provdat za ‚nedrúza‘. Musíš si, ale uvědomit, že to není něco neobvyklého mezi ortodoxními věřícími všech možných náboženství. A v této souvislosti můžeme mluvit pouze o ortodoxních Drúzech, těch tolerantnějších a pokrokovějších se to zabíjení vůbec netýká.“¹⁸⁴

Všichni dotazovaní potvrdili, že ke sňatkům mimo drúzskou komunitu dochází, ale že se jedná spíše o ojedinělé případy. Negativní postoj vůči těmto sňatkům zaujalo 21 informátorů. Pouze tři informátoři se vyjádřili, že na tom nevidí nic špatného, že jsou důležitější hodnoty a kvality partnera než jeho vyznání. Případy zabití či vyloučení Drúza

¹⁸² [Http://www.aljazeera.com/programmes/aljazeeraworld/2012/09/2012924163922493575.html](http://www.aljazeera.com/programmes/aljazeeraworld/2012/09/2012924163922493575.html) (26. 9. 2012).

¹⁸³ Allamuddin, N. S., Starr, P. D. (2008): str. 45.

¹⁸⁴ Rozhovor s G (Ž, 31, n, Bejrút), 17. 6. 2012.

z komunity kvůli „nepovolenému sňatku“ odsoudilo 19 dotazovaných. Osm informátorů se odmítlo k danému tématu vyjádřit.¹⁸⁵

3.3.4 Věková hranice

Věkovou hranicí pro vstup do manželství je 18 let pro muže a 17 let pro ženy.¹⁸⁶ Je na rozhodnutí soudců, zda povolí uzavření sňatku dívky mezi patnáctým a osmnáctým rokem a šestnáctiletému muži. Pokud soudce uzná její fyzický a psychický stav za způsobilý a pokud s tím souhlasí její zákonný zástupce, je takový sňatek možný, avšak v Libanonu naprosto ojedinělý.¹⁸⁷

V dřívějších dobách bývalo ženichům mezi 25 a 40 lety, nyní se věk ženicha zvyšuje. Drúzové se domnívají, že žena i muž by měli vstoupit do manželského svazku do svých třiceti let. Je vhodné, když je muž starší než žena a má stabilní příjem. Jelikož se životní náklady stále zvyšují a ženy se zdají být emancipovanějšími a do jisté míry i náročnějšími, věk ženicha se soustavně zvyšuje. Společnost je k narůstajícímu věku ženichů shovívavá.¹⁸⁸ Žena by měla mít dokončené studium a mít představu, co od života chce. V ideálním případě by se měla žena provdat do svých 23 let. Pokud nesplní obecná očekávání, může pocítit společenský tlak či nátlak ze strany rodiny.

„Mí kamarádi si občas ze mě dělají legraci a říkají: ‚Ujel ti vlak, holka‘,“ svěřuje se jednatřicetiletá novinářka z Bejrútu, „problém je, že já si prostě nechci vzít nějakého nevzdělaného manžela ze střední třídy, který se řídí pravidly a ne vlastní hlavou.“¹⁸⁹

Aharon Layish uvádí, že je zde přímá souměrnost mezi dobou uzavřením sňatku a úrovní vzdělání žen: čím vyšší dosažené vzdělání, tím později se koná svatba. Zajímavé je, že zde není takový vztah

¹⁸⁵ Grafické znázornění zaznamenaných postojů viz příloha č. 6.

¹⁸⁶ Kap. 1, čl. 1.

¹⁸⁷ Layish, A. (1982): str. 46.

¹⁸⁸ Informátoři sice tento trend zmiňovali, leč jejich osobní výpovědi narůstající věk ženicha nepotvrdil. Více viz příloha č. 7.

¹⁸⁹ Rozhovor s H (Ž, 31, n, Bejrút), 10. 7. 2012.

v případě mužů. Layish dále poukazuje, že čím menší je míra endogamie, tím vyšší je věk partnerů.¹⁹⁰

3.4 Fáze svatby

Svatební přípravy zahrnují mnoho rituálů a samostatných procedur a není možné každou událost rozebrat do stejných detailů. Následující řádky se proto budou zabývat jen hlavními z nich, konkrétně jejími vybranými pěti fázemi:

1. seznámení a výběr partnera;
2. požádání o ruku (*tiṭmín/ talab*);
3. zasnuby (*chutba*);
4. podepsání manželské smlouvy (*aqd az-zawwádž*);
5. svatební oslava (*hafla az-zawwádž*);

Podle Khuriho prochází drúzská svatba ne pěti, ale rovnou sedmi překrývajícími se fázemi; seřazeno chronologicky: zakoukání se, „zkoušení nálady“, uspořádání *ad-džáha* nebo *al-kadda*, recitace *al-fátihy*, uzavření zasnoubení, podepsání smlouvy a oslava svatebního obřadu, který se samotný skládá z několika dalších rituálů a zvyků.¹⁹¹

Zvyky spjaté s uzavíráním manželství a svatebními oslavami se stejně jako všechny kulturní tradice liší společnost od společnosti a mnohdy i v rámci jedné společnosti dle geografického či náboženského klíče. Rozdíly lze také vyzorovat mezi svatbami na vesnicích a městech či mezi zasvěcenými a nezasvěcenými Drúzy.

3.5 Seznámení a výběr partnera

3.5.1 V minulosti

V padesátých letech dvacátého století to byli tradičně rodiče, kteří vybírali svým synům nevěsty a manželství bylo chápáno jako „osud seslaný bohem“.¹⁹² Zvláště ženy hrály v hledání vhodného životního

¹⁹⁰ Layish, A. (1982): str. 44 – 45.

¹⁹¹ Khuri, F. I. (2004): str. 221.

¹⁹² Zahrudín, S. (2007): 21. 7., str. 36.

partnera důležitou roli. Bylo jejich úkolem zjistit možnosti a provést jakýsi předvýběr vhodných nevěst, které posléze konzultovaly se svými mužskými protějšky.¹⁹³ Existovala i funkce zkušené dohazovačky, které se lidově říkalo *umm lihám* („matka pro peřiny“). Dohazovačky byly zpravidla z řad příbuzných.¹⁹⁴

Nevěsta byla většinou z blízkého příbuzenstva či sousedství. I budoucího manžela původně vybírala rodina, nikoliv sama dívka. Při výběru se zohledňoval společenské, ekonomické a politické postavení rodiny a kvality samotného muže. První podmínkou však byla jeho příslušnost k drúzské komunitě. „Drúzové jako skupina se dostali do situace, že by byli vyvražděni kvůli svým náboženským názorům, které vymezily jejich rozdílné bytí, kdyby nebylo jejich bojovné soudržné síly, a byli by sociálně eliminováni, pokud by dobrovolně uzavírali sňatky mimo svoji komunitu a tím oslabovali náboženskou kongregaci.“¹⁹⁵

Bývalo zvykem, že rodina provdávala své dcery dle věku, tzn., že jako první byla provdána nejstarší dcera a nejspíše měla svatbu dcera nejmladší.¹⁹⁶ Nejbližší příbuzní rozhodovali v nejlepším zájmu (*maslaha*) své dcery, aby muž byl schopen zajistit ji v budoucnosti a učinit ji šťastnou. Přesto se vždy hledělo, zda s výběrem partnera dívka souhlasí.¹⁹⁷

Dívka může svůj nesouhlas vyjádřit i symbolickými posunků. Tradice praví, že pokud si mladá dívka drží pramínek vlasů dvěma prsty, se sňatkem souhlasí. Pokud ne, použije pouze jeden prst. V případě, že se muž uchází o vdovu a ona vezme větev a rukama hýbe, jako by s ní ryla do země, znamená to souhlas s manželstvím a budoucí spolupráci.

¹⁹³ Allamuddin, N. S., Starr, P. D. (2008): str. 41 – 42.

¹⁹⁴ Zahruddín, S. (2007): str. 39.

¹⁹⁵ „Druze as a group were in a position to be killed out physically because of their religious beliefs which were the ultimate definition of their distinct existence as a group if they were not a cohesive fighting force, and to be killed out socially if they freely married out diluting the religious congregation.“ Ayoub (1957): str. 168. Citováno dle Allamuddin, N. S., Starr, P. S. (2008): str. 39.

¹⁹⁶ Zahruddín, B. N. (2005): str. 34.

¹⁹⁷ V současné době se děje tento „jakýsi předvýběr“ pouze v silně nábožensky založených rodinách. Rozhovor s Y (Ž, 77, n), Bšamún, 16. 7. 2012.

Pokud však s větví nic nedělá či ji postaví kolmo na stůl, je jasné, že ji nabídka sňatku nezaujala a její postoj je pevný „jako pařez“.¹⁹⁸

Nejčastěji se lidé seznamovali na svatbách, pohřbech a při oslavách žní. Žena, která se vdávala v padesátých letech, mi k tehdejším možnostem seznamování řekla:

„Nesměly jsme chodit samy ven z domu bez povolení a nemohly jsme mít vztahy před svatbou. Rodiče domlouvali vše předem, ty jsi pak buď kývla, nebo ne.“¹⁹⁹

Dále se svěřila, že když přišel bratr jejího otce na formální návštěvu domluvit si sňatek, myslela si, že jde žádat o ruku její starší sestry a ne její.

„Byla jsem hrozně překvapená, když mi rodiče řekli, že si mě Wahíb chce vzít. Znali jsme se dobře, byl u nás na návštěvě pořád, neboť bydlel hned vedle. Bylo mi ale teprve třináct, a tak nám soud sňatek nepovolil. Čekali jsme do mých šestnácti let, získali jsme potvrzení od doktora, že se mohu vdávat, a pak jsme již manželskou smlouvu podepsali. Měli jsme šťastný život.“²⁰⁰

3.5.2 V současnosti

Dnešní mladá generace má více příležitostí k seznamování a vzájemnému poznávání se. „Dříve hledal rolník rolnici, vzdělaný vzdělanou.“²⁰¹ Drúzové se mohou kromě tradičních událostí v rámci své komunity seznamovat na univerzitě, v práci, ale i při kulturních akcích a večírcích. Některé vesnice dokonce pořádají pravidelná setkání komunity, jejichž cílem je podpořit navazování kontaktů mezi nezadanými lidmi. Jedna z informátorek je popsala následovně: „My tomu se sestrou

¹⁹⁸ Zahruddín, B. N. (2005): str. 38.

¹⁹⁹ Rozhovor s Y (Ž, 77, n), Bšamún, 16. 7. 2012.

²⁰⁰ Rozhovor s Y (Ž, 77, n), Bšamún, 16. 7. 2012.

²⁰¹ Zahruddín, S. (2007): str. 53

říkáme 'předváděčky aut'. Auta jsme my a muži jsou kupci. Přestala jsem se toho účastnit."²⁰²

Drúzové jsou v současné době nezávislejšími a otevřenějšími i v manželských otázkách, přesto jsou diskuze na téma příbuzenských vztahů a vhodného partnera stále na pořadu dne. K uzavření sňatku je stále nezbytný nejen souhlas snoubenců, ale také rodičovské požehnání. Převážná většina Drúzů si však může vybrat svého životního partnera sama, což dříve nebyvalo plně zvykem.²⁰³ Například Nina,²⁰⁴ úřednice z Bejrútu, poznala svého manžela čirou náhodou:

„Jedna známá potřebovala pomoci, odvezla jsem ji domů a tam mě pozvali na čaj. Pozvání jsem přijala a byla jsem představena jejím třem bratrům. A s jedním jsme si padli do oka. Chodili jsme pak spolu asi půl roku, pak přišly zasnuby a svatba.“²⁰⁵

Právě ono „zakoukání se“, neboli *hátit ʿajnú ilajhá*, zmiňuje Fuad Khuri jako první fázi manželství, potažmo tradiční svatby. Když muž projeví o dívku zájem, mluví s ní, snaží se na ní zapůsobit a možná se s ní začne vídat i pravidelně, začínají společností kolovat zvěsti o jeho úmyslech. Pokud si je muž jistý svojí volbou, svěří se s tím své matce a sestřám, od nichž se následně očekává vyslání první tzv. „výzvedné delegace“.²⁰⁶ Důležité je rovněž schválení tohoto kroku nejváženějším členem rodiny muže.²⁰⁷

První delegace představuje obvykle věrnou přítelkyni rodiny a jejím posláním je zjistit od matky nevěsty, zda by vůbec přicházel svazek

²⁰² Rozhovor s H (Ž, 31, n), Bejrút, 10. 7. 2012.

²⁰³ Nynějším manželům, kteří uzavřeli sňatek v roce 1969, stála v cestě tvrdohlavá teta, argumentující právem „první sestřenice“. Ž, 61, n, ʿÁlih a M, 75, n, ʿÁlih, 16. 7. 2012. Výjimku představují, jak již bylo řečeno výše, nábožensky založené rodiny. V těch se „jakýsi předvýběr partnera“ děje doposud.

²⁰⁴ Jméno bylo na přání informátorky změněno.

²⁰⁵ Rozhovor s CH (Ž, 34, n), Bejrút, 22. 6. 2012.

²⁰⁶ Rozhovor s L. Tarabey, 19. 6. 2012.

²⁰⁷ Takový rozhovor se koná v přijímací hale v prvním patře domu respektovaného člena rodiny, tzv. *ʿillía*. Hala je podobná *madáfa* v Sýrii, která se ale nachází v přízemí domu. Hood, K. (2007): str. 125.

v úvahu. Mezitím sestra potenciálního ženicha posuzuje dívčiny kvality, a může tak včas upozornit na její případné fyzické či charakterní vady. V ideálním případě se s vyvolanou dívkou sestra spřátelí. Kathleen Hood nazývá tuto fázi *musárara*,²⁰⁸ Khuri používá arabský termín *džass al-nabad*.²⁰⁹ Oba se však shodují na významu – jedná se o tzv. mapování terénu. *Džass al-nabad* zajišťuje dobrou reputaci oběma zúčastněným stranám, dokud není nic formálně či veřejně vyřčeno, v případě, že dívčina rodina již učinila jiné ujednání.²¹⁰ Veřejné odmítnutí by mohlo ublížit muži a jeho rodině na cti. Je třeba vzít v potaz skutečnost, že Drúzové žijí převážně v horských vesnicích a není zde moc prostoru pro tajnosti. Na tvrzení Riada Hasana, že „v drúzske rodině nejsou žádná osobní tajemství“²¹¹ je mnoho pravdy a nepochybně by se dalo aplikovat i na celou drúzskou komunitu.

Začíná kolotoč návštěv vymezený jasnými pravidly. Prvně se schází ženy z obou rodin a zjišťují situaci a názory hlav svých rodin. V případě, že otec dívky nemá námitek, přichází na návštěvu sám nápadník doprovázen svými rodiči či jenom matkou. Při první návštěvě nápadníka není dívka přítomná, může pouze sledovat dění za pootevřenými dveřmi. Když vše probíhá dobře, zavolají rodiče nápadníka dívčiny rodičům a zeptají se, zda by mohli opět přijít na návštěvu. Jestliže souhlasí, znamená to, že vstup do manželského svazku zvažuje nejenom rodina dívky, ale i dívka samotná. Následně pokračují vzájemné návštěvy, při kterých mají muž a dívka možnost si spolu promluvit. Zvyk, že jejich konverzaci musí být přítomna třetí osoba, ideálně matka muže, nyní přetrvává pouze v silně věřících rodinách.

V současné době existuje řada webových stránek zaměřených výhradně na seznámení se v rámci drúzske komunity. Nejpopulárnější je zřejmě web *druzefaces.com*, který byl založen před šesti lety a dle

---

²⁰⁸ Hood, K. (2007): str. 125.

²⁰⁹ Ač doslovný překlad zní „cítění pulzu“, je vhodnější překládat pojem jako zkoušení nálady či reakcí.

²¹⁰ Khuri, F. I. (2004): str. 222.

²¹¹ Hasan, R. (2006): str. 15.

dostupných zdrojů jej denně navštíví 416 návštěvníků a poprvé rozklikne 4576 osob.²¹² Pozoruhodný je příběh libanonského Drúza Ánise Makarema, který od roku 1954 žije ve Spojených státech amerických. V roce 2003, již v důchodovém věku a rozvedený, se rozhodnul založit portál *druzedate.com*. V současné době svůj profil na daném webu aktivně spravuje 479 osob. Makarem dále uvedl, že jejich stránka pomohla 600 členům dané portálové komunity najít svého partnera a uzavřít s ním manželství. Shodou okolností on byl tím prvním, kterému se poštěstilo.²¹³ Bohužel otázka, do jaké míry jsou tyto seznamovací portály skutečně známé a využívané Drúzy v Libanonu, zůstává kvůli nedostatku informací nezodpovězená.

Čím dál častěji se stává, že muž uzavřít sňatek odmítá. „Je to vlivem západní kultury a uvolněné morálky.“²¹⁴ Pokud je ale muž finančně závislý na své rodině, měl by její přání vyslechnout a oženit se.²¹⁵

3.5.3 Výsledky výzkumu

Je pozoruhodné, že i v současné době dochází k těmto výzvědným výpravám a návštěvám dle nepsaného vzorce. Výzkum potvrdil, že ženy se stavějí k tomuto zvyku jako k něčemu naprosto absurdnímu a dávají přednost seznámení se přirozenou a nenucenou cestou. Následující výrok jedné emancipované novinářky není bohužel výjimkou:

„Moji rodinu navštívilo asi deset mužů majících o mě zájem. Bylo to ale vždy nepřirozené. Neznala jsem je předtím, neměli jsme si o čem povídat. Většina z nich byla nevzdělaná a zcela nepoužitelná do

---

²¹² Zdroj: <http://www.druzefaces.com/>. Uvedené informace o návštěvnosti webu pocházejí z <http://www.statscrop.com/www/druzefaces.com> (25. 7. 2013). Dalšími webovými stránkami podobného zaměření jsou <http://www.heart2heartdruze.com/>, <http://www.druzedate.com/> (25. 7. 2013).

²¹³ Makarem, A., e-mailová konverzace (25. 7., 26. 7. 2013).

²¹⁴ Zahrudín, B. N. (2005):str. 36.

²¹⁵ Zahrudín, B. N. (2005):, str. 36.

manželského života. A tak jsem jednoho dne řekla svým hodným rodičům, že se omlouvám, ale výstava aut právě skončila.“²¹⁶

U mužských informátorů hrála roli skutečnost, zda jsou z vesnice či města. Nezasvěcení dotazovaní Drúzové v Bejrútu vyjádřili údiv, že je ten zvyk ještě praktikován, považují ho již za přežitý a rovněž upřednostňují seznámit se s ženou bez formálních pravidel. Muži pocházející z vesnic však považují tyto rituály jako potřebné pro posílení drúzske identity. Výzkum však mimo jiné dokazuje, že v závěru je rodičovské schválení rozhodujícím faktorem.²¹⁷

Co se týče seznamovacích webových portálů, pouze dvě nezasvěcené Drúzky mi potvrdily jejich existenci, ale vlastní účet na takových portálech prý nemají a ani v budoucnu si jej založit nehodlají. Ostatní informátoři byli mým dotazem, zda znají takové webové portály, pohoršení či pobavení.

Bylo již řečeno, že Drúzové si musí vybírat partnery z vlastních řad. Názory jsou na to ovšem protichůdné.

„Já v tuto tradici nevěřím, nesouhlasím s ní, ale nemám na výběr. Kdybych se provdala za někoho mimo drúzskou komunitu, ponížila bych celou rodinu a otec by se mnou nepromluvil. A co je hlavní, ztratila bych lásku i podporu své rodiny.“²¹⁸

„Časy se mění, nemusí se jednat o svazek mezi bratrancem a sestřenicí. Běžně se berou lidé, kteří nejsou ani vzdálenými příbuznými... Je ale podstatné dodržovat pravidlo endogamie. Přispívá to k uvědomění a posílení drúzske sounáležitosti.“²¹⁹

---

²¹⁶ Rozhovor s H (Ž, 31, n), Bejrút, 10. 7. 2012.

²¹⁷ Grafické znázornění postojů všech informátorů k danému tématu a rovněž přehled způsobu seznámení a výběru partnera všech informátorů viz příloha č. 7 a 8. Pro porovnání seznámení a výběru partnera tří vybraných informátorek reprezentující tři generace viz příloha č. 31.

²¹⁸ Rozhovor s H (Ž, 31, n), Bejrút, 10. 7. 2012.

²¹⁹ Z rozhovoru s šejchem al-Halabím, 27. 6. 2012.

Je pochopitelně důležité, aby se lidé dobře znali před vstupem do manželství. A ačkoliv ne všechna manželství jsou uzavřena z lásky, nemusí to nutně znamenat, že manželství poté bude nešťastné a nenaplněné. Dokazuje to mimo jiné i příběh šejcha, který poznal svoji současnou choť až po uzavření sňatku. Nebyl zamilovaný do žádné dívky, ale na nátlak své rodiny se ve svých třiceti letech rozhodl oženit. Požádal o pomoc svoji maminku, která takzvaně rozhodla sítě a zjišťovala, která dívka by pro jejího syna byla volná a především vhodná²²⁰. Následovala poté řada setkání. Téměř po půl roce hledání mu byla představena devatenáctiletá studentka, chytrá, milá a navíc s dobrou pověstí. Určité sympatie, podobný pohled na svět, potažmo na manželství a výchovu dětí, hrály důležitou roli a šejch požádal rodinu dívky o její ruku. Nyní jsou spolu dva roky šťastně sezdání.²²¹

3.6 Žádost o ruku

V Libanonu se k označení událostí před zasnoubením včetně žádosti o ruku používá termínu *tiṭmín*.²²² Možné je však použít také termín *talab*, podstatné jméno od slova *talaba*, tj. žádání. Dle tradice žádá muž o ruku ženu, ne naopak. „Žena má svoji hrdost, bylo by směšné, kdyby prosila muže, aby si ji vzal.“²²³ Ve skutečnosti žádá muž o ženinu ruku její rodinu.

Žádost o ruku je předem domluvenou událostí, která má svá pravidla. Nejprve musí ženich v zastoupení svých nejbližších rodinných příslušníků či přátel získat svolení k návštěvě rodiny nevěsty od jejích rodičů. Dříve bývalo zvykem vyprosit si přijetí rodinou osobně, nyní převládá telefonická domluva.²²⁴ Jestliže rodiče dívky odpoví na žádost kladně, vyráží ženich doprovázen početnou delegací tzv. *al-kadda* nebo *ad-džáha*, skládající se vždy z jeho příbuzných a někdy i z hodnostářů

²²⁰ „Vhodný partner“ je těžko definovatelným pojmem. V duchovní rovině byla již o tom řeč v předchozí kapitole.

²²¹ Rozhovor s E (M, 29, z), °Álih, 16. 7. 2012.

²²² V překladu „akt dokončení“.

²²³ Rozhovor s P (M, 50, n), B°aqín, 13. 7. 2012.

²²⁴ Mnohdy je důvodem vzdálenost mezi bydlištěm nevěsty a ženicha.

vesnice či města,²²⁵ do domu nevěsty žádat oficiálně o její ruku.²²⁶ Hosté jsou vítáni otcem nevěsty, potažmo i dalšími mužskými zástupci rodiny. Po usazení předstoupí před rodinu nevěsty šejch z rodiny ženicha²²⁷ a vychvaluje kvality ženicha. Závěrem svého proslovu požádá jménem ženicha a jeho rodiny o ruku jejich dcery: „Chceme vaši dceru pro našeho syna.“²²⁸ Obvykle dodává přání: „Srdečně doufám, že naše žádost bude kladně vyslyšena... Oba budou milováni stejnou měrou.“²²⁹ Otec nevěsty vstane a oficiálně přijímá nabídku a poznamenává, že je poctěn mít nové příbuzné a přijmout ženicha „za svého syna“.

Rodina nevěsty následně nabízí všem přítomným sladkosti (*al-halwá*). Tomuto rituálu se říká *an-na^čmíja* na znamení oslavy, že se strany dohodly. Někdy také při této příležitosti předává matka ženicha šperky své budoucí snaše. Přijímání gratulací od sousedů a přátel trvá zpravidla jeden měsíc a po ruce vždy musí být dostatek sladkostí a čokolády. Pokud by nebylo gratulantům nic nabídnuto, byla by rodina považována za lakomou. Bývá zvykem, že sladkosti pro gratulanty hradí rodina ženicha. Často je předává rodině nevěsty hned po domluvení sňatku.

Počet osob při příležitosti žádání o ruku je dán do značné míry velikostí rodin a kapacitou domu nevěsty. Zřídka však přesáhne počet přítomných číslo šedesát.²³⁰

3.6.1 Výsledky výzkumu

Všichni dotazovaní souhlasili se zažitým pravidlem, že o ruku žádá muž a nikoliv žena. Převážná většina z nich si dokonce myslí, že pouze

²²⁵ Khuri, F. I. (2004): str. 222. U zasvěcených Drúzů mohou být na rozdíl od Drúzů nezasevěcených při této události přítomni jen mužští rodinní příslušníci. Někdy také *ad-džáha*.

²²⁶ Hood, K. (2007): str. 91.

²²⁷ Neměl by být z nejbližšího okruhu rodiny.

²²⁸ Obvykle se dodává, že se jedná o dceru krásnou, chytrou, nadanou či nejmladší, nejstarší atp. Přáli bychom si mít tu čest být s vámi příbuzní. – „*Nuridu al-hasab wa al-nasab*.“ Hood, K. (2007): str. 92.

²²⁹ Khuri, F. I. (2004): str. 222.

²³⁰ Zajímavostí je, že hostů nesmí být čtyřicet kvůli obavám, že by to přineslo neštěstí. Rozhovor s Ch. Bahbouhem, 16. 6. 2013.

muž má právo udělat tzv. první krok. Následující výroky informátorů to vhodně ilustrují:

„To nejde, aby žena udělala první krok... Proč? To je práce muže.“²³¹ „Žena by měla být cudná, neměla by jen tak s někým flirtovat na ulici. Natož žádat muže, aby si ji vzal!“²³² „Žena může dát najevo, že se jí někdo líbí, až když o ni muž projeví zájem.“²³³

Přesto se může stát, že rodiče jsou informováni o záměru svých dětí uzavřít manželství až dodatečně.

„Byli jsme dlouholetými přáteli a později jsme se stali partnery. Naše zasnoubení bylo stejně přirozeným procesem. Když mě Nizár²³⁴ požádal o ruku při večeři v restauraci, kývla jsem. Neměla jsem žádné pochyby, že se za něj chci provdat. Rodičům jsem Nizára představila již jako nápadníka. Oficiálně poté požádal o moji ruku a rodiče kývli.“²³⁵

Poté, co se dvě rodiny shodnou na uzavření sňatku svých dvou dětí, musí se domluvit termín zasnub a vyřešit otázka věna. Tradiční svatební přípravy mohou konečně naplno započít. Prvním důležitým úkolem je výběr prstýnků a rób na oficiální zasnubní oslavu. Bývá zvykem, že snoubenci jdou se svými matkami do obchodu a prstýnek všichni spolu vyberou. Prsteny kupuje snoubenec dle předem stanované cenové hranice. Přesto se najdou i tací, kteří si prsteny vybírají sami či se aspoň dělí o jejich náklady. Nejčastěji je zasnubní prsten zlatý s drobným kamínkem, např. diamantem.²³⁶ Pokud se dívka rozhodne

²³¹ Rozhovor s I (Ž, 36, n), B^caqlín, 13. 7. 2012.

²³² Rozhovor s U (Ž, 62, n), Simqáníjja, 13. 7. 2012.

²³³ Rozhovor s CH (Ž, 34, n), Bejrút, 22. 6. 2012.

²³⁴ Jméno bylo z důvodu zachování soukromí změněno.

²³⁵ Rozhovor s F (Ž, 31, n), Bejrút, 5. 7. 2012.

²³⁶ Cena prstenu se odvíjí od finančních možností páru, potažmo ženicha.

darovat ženichovi zásnubní prsten, měl by být vyrobený ze stříbra, nikoliv ze zlata.²³⁷ Ovšem i v tomto případě záleží na osobních preferencích.

3.7 Zasnoubení

Ač není zasnoubení (*chutba*) právně závazné a může být kdykoliv odvoláno,²³⁸ je nedílným předstupněm drúzské svatby. Je příslibem manželského svazku mezi mužem a ženou. Období zasnub se také nazývá „dobou poznávání či sblížení“²³⁹. Předpokládá se totiž, že by se snoubenci měli vzájemně poznat ještě před vstupem do manželského života a také se připravit na společný život i v rovině materiální.²⁴⁰

Zásnuby jsou převažujícím zvykem ve většině drúzských vesnic a probíhají v přísném souladu s nepsaným právem. Podle tradičního výkladu má zasnoubení pro Drúzy dvojí význam. Umožňuje lidem se stýkat s příslušníky opačného pohlaví bez toho, aniž by byli odsouzeni svojí komunitou. Zároveň povoluje lidem být spolu a vzájemně se poznávat, i přestože nejsou právně svoji.²⁴¹

3.7.1 Místo konání

Zásnuby se dříve konaly v domě snoubenky a obřadu se účastnili příbuzní a nejbližší přátelé obou snoubenců. Nehledě na místo konání zasnub, je velký důraz kladen na výzdobu. Nejčastěji se používají k dekoraci květiny a olivové větve.²⁴² Pokud se zásnuby konají v domě, je jeho výzdoba úkolem pro sourozence nevěsty. V jiném případě se zpravidla jedná o objednanou profesionální službu. Zároveň v každé zásnubní místnosti musí být přichystané vyvýšené sedátko pro nevěstu,

²³⁷ Z rozhovoru s šejchem al-Halabím, 27. 6. 2012.

²³⁸ Kap. 5, čl. 26.

²³⁹ Arabsky „*fatra ta^cáru^f aw taqáru^b*“.

²⁴⁰ Rozhovor s L. Tarabey, 16. 7. 2012.

²⁴¹ Zasnoubení snoubenců, mladších než předepisují zákony pro vstup do manželství, byly běžné v osmdesátých letech 20. století, nyní téměř mizí. Layish, A. (1982): str. 25.

²⁴² Rozhovor s T (Ž, 61, n), ^cÁlih a rozhovor s X (M, 75, n), ^cÁlih, 16. 7. 2012.

arabsky *martaba*, aby všichni hosté na ni mohli vidět a obdivovat se její kráse a také kráse darovaných šperků.²⁴³

3.7.2 Průběh zasnub

Kathleen Hood nazývá zasnuby „minimalistickou verzí svatby“.²⁴⁴ Průběh zasnub se v mnohém skutečně podobá průběhu svatebního dne. Zasnuby začínají tradičně v pozdních odpoledních či večerních hodinách. Nevěsta sedí na speciálním vyvýšeném sedátku a je obklopena svými hosty, kterým je během nenucené konverzace nabízeno pohoštění, tzv. *dijáfa*, zahrnující obvykle nápoj a sladkosti, například *barma*,²⁴⁵ čokoládu, *baklava*, džus.²⁴⁶ Jak v případě zasnub, tak ve svatební den jde ženich se svojí rodinou a přáteli ve slavnostním průvodu do domu nevěsty. Tomuto průvodu se říká *zaffa* a zpívanými písněmi při této příležitosti jsou *džawfiját*. Ženich se svým doprovodem vcházejí za jásotu a zpěvu přítomných žen do domu nevěsty.²⁴⁷

Během zasnub jsou nevěstě slavnostně předány dary v podobě sady šperků.²⁴⁸ První šperk předává nevěstě matka ženicha, následně tak učiní i ženichův otec, sestry a tety. Při předání každého kusu šperku hosté zatleskají. Sada obsahuje zpravidla hodinky, prstýnek, náhrdelník, náramek a náušnice.²⁴⁹ Vše je vyrobeno ze zlata. „Šperky mají pro Drúzy poměrně zásadní význam, jelikož symbolizují budoucí zabezpečení pro ženu.“²⁵⁰ I méně bohaté rodiny musí darovat budoucí nevěstě alespoň jeden zlatý šperk. Někdy dostane nevěsta šperky či jiný hodnotný dárek i od svých rodičů. Nejdůležitějším okamžikem zasnub je bezpochyby předání zasnubních prstenů, tj. *talbís al-mahábis*.²⁵¹ Muž nasazuje prsten

²⁴³ Fotografie sedátka (*martaba*) viz přílohy č. 18. Rozhovor s T (Ž, 61, n), °Álih, 16. 7. 2012.

²⁴⁴ „A small-scale version of the wedding.“ Hood, K. (2007): str. 92.

²⁴⁵ Sladkost s medem a oříšky. Celý pokrm je nazýván *mabrúma*, barma je jen jeden kousek.

²⁴⁶ Servírování džusu při příležitosti zasnub a následně i při svatebním dni je novinkou. Dříve byl nabízen výhradně nápoje domácí výroby. Ukázka pohoštění (*dijáfa*), ač ze svatby, viz příloha č. 23.

²⁴⁷ V některých tradičnějších vesnicích mají muži přednost před ženami ve vstupu.

²⁴⁸ Příloha č. 9.

²⁴⁹ Rustom, R. N. (1988): str. 28. Rozhovor s L. Tarabey, 19. 6. 2012.

²⁵⁰ Tamtéž: str. 28.

²⁵¹ Hood, K. (2007): str. 92.

své snoubence na prsteníček pravé ruky před zraky všech přítomných. Poté rodina snoubence nechá mezi hosty všem kolovat dva druhy sladkého pohoštění (*dijáfa*) a rozloučí se.²⁵²

Po předání šperků a výměně prstýnků nastává neformální část zasnub – večírek. Hosté tančí a baví se, mnohdy až do časných ranních hodin. Jídlo, ovoce a rozličné zákusky zajišťuje dle zvyku snoubenec, nápoje nabízí rodina snoubenky.

Během období zasnoubení posílá ženich často své milované různé dary jako například šperky, oblečení či pochutiny. A ačkoliv nejsou majetkové záležitosti zasnoubeného páru ošetřeny právně, předpokládá se, že muž je po zasnoubení plně zodpovědný finančně a materiálně za svoji ženu.²⁵³ Veškeré náklady na svatbu, ale i náklady za vybavení domácnosti²⁵⁴ by měl hradit ženich. Reklamní agent ve středním věku uvedl právě finanční náročnost sňatku jako důvod, proč je stále svobodný. Uvedl, že:

„... od muže, který se chce ženit, společnost očekává, že bude vlastnit dům či aspoň byt, bude mít auto a navíc dostatek peněz na účtu.“²⁵⁵

3.7.3 Zasnoubení u zasvěcených Drúzů

Zasnoubení zasvěcených Drúzů se oproti výše uvedenému vyznačuje skromností a jednoduchostí. Muži a ženy zpravidla slaví zasnuby v oddělených místnostech. Hosté nemají na sobě krátké šaty či šaty s výstřihem, ale nosí šaty s dlouhými rukávy či tradiční náboženské oblečení. Hudba nehraje a přítomní netančí.²⁵⁶

Aharon Layish zmiňuje v minulosti častý, nyní standardní právě pouze mezi zasvěcenými Drúzy, případ, kdy svazek mezi snoubenci byl

²⁵² Někdy rodina ženicha zůstává. Z rozhovoru s L. Tarabey, 25. 6. 2012.

²⁵³ Z rozhovoru se S. Makarem, 5. 7. 2012.

²⁵⁴ Arabsky *džiház*.

²⁵⁵ Rozhovor s M (M, 44, n), Simqáníja, 13. 7. 2012. Zdůvodnění ostatních informátorů, proč neuzavřeli sňatek viz příloha č. 8.

²⁵⁶ Z rozhovoru s šejchem al-Halabím, 27. 6. 2012.

stvrzen za přítomnosti dvou svědků a *ma'dúna*²⁵⁷, který recituje první síru *al-fátihu*²⁵⁸. Smyslem recitace úryvku Koránu je náboženská legitimita svazku. Přesto je tento zvyk běžný spíše u muslimů, zvláště beduínů, nežli mezi Drúzy.²⁵⁹ Layish se domnívá, že je tento rituál spjatý s praktikováním *taqíji*.²⁶⁰

Někteří náboženští vůdci, jako například šejch Núruddín al-Halabí, staví zasnoubení na stejnou úroveň jako samotný sňatek. Z tohoto důvodu prohlašují ženu a muže, kteří zrušili své zasnoubení, za rozvedené, což znamená, že v budoucnu již nesmí uzavřít spolu sňatek.²⁶¹ V podobném duchu se vyjádřil i šejch al-Halabí z Drúzského centra v Bejrútu:

„Zasnoubení by mělo končit svatbou. Zrušení zasnub či odkládání jejich naplnění není dobré pro pověst ani jednoho z nich; vždy ale utrpí ženina pověst více.“²⁶²

Hlavními důvody pro odvolání zasnoubení jsou rozepře a nesoulad páru a jejich rodin. V minulosti občas docházelo ke zrušení zasnub kvůli příbuzným, kteří si nárokovali dotyčnou dívku pro svého syna. Toto se událo i v rodině Samíry²⁶³. Její maminka chtěla vyhovět přání své sestry a provdat Samíru proti její vůli za svého synovce.²⁶⁴

3.7.4 V současnosti

Na síle v současnosti nabývají hlasy těch, které bojují za přesné vymezení pravomocí v otázce zasnub. Povaha zasnub je však

²⁵⁷ Tj. soudce pověřený vrchním soudcem v určitém regionu, v jehož kompetenci je uzavírání a zrušení manželského svazku. V textu je používán termín „*ma'dún*“ či „oddávající soudce“.

²⁵⁸ „Ve jménu Boha milosrdného, slitovného. Chvála Bohu, Pánu lidstva veškerého, milosrdnému, slitovnému, vládcí dne soudného, Tebe uctíváme a Tebe o pomoc žádáme, veď nás stezkou přímou, stezkou těch, jež zahrnuls milostí Svou, ne těch, kdo v bludu jsou!“ K 1:1-7.

²⁵⁹ Layish, A. (1982): str. 25

²⁶⁰ Tamtéž (1982): str. 29

²⁶¹ Tamtéž (1982): str. 30

²⁶² Z rozhovoru s šejchem al-Halabím, 27. 6. 2012.

²⁶³ Jméno bylo změněno.

²⁶⁴ Rozhovor s T (Ž, 61, n), ^cÁlih, 16. 7. 2012.

předmětem diskuzí již od šedesátých let dvacátého století. Je jisté, že soudci mají široké pole působnosti při řešení konkrétních případů. Záleží především na jejich osobním úsudku, na jejich zodpovědném přístupu k případu. Například šejch Labíb Abú Rukn věří, že: „v případě, že muž odmítne manželský svazek po dlouholetém zasnoubení, má dívka nárok na odškodnění.²⁶⁵ Je důležité, aby byla záležitost uzavřena smířlivým způsobem a zúčastněné strany s rozhodnutím souhlasily.²⁶⁶

Ozývají se ovšem i názory za úplné zrušení zasnubního večírku. Nejvíce se bouří mladí lidé, kteří odmítají utrácet za oslavu, jejíž jediným smyslem je informovat veřejnost o svém novém stavu; zasnoubení. Jedna mladá žena řekla: „Raději bych utrácela za nové oblečení nebo nábytek.“²⁶⁷ Nové generace žen nepřemýšlí – na rozdíl od starších žen – o manželství jako o výměně. Svědčí o tom výše zmiňovaná slova jedné z informátorek: „...Nechtěla jsem stát přede všemi vyzdobená jako vánoční stromeček.“²⁶⁸ Přesto většina Drúzů zasnubní večírek pořádá.

3.7.5 Výsledky výzkumu

V rozporu s uvedenými oficiálními nařízeními se v současnosti lidé často stýkají neoficiálně i před zasnoubením a převážná většina společnosti to toleruje. Mnohdy spolu mají blízký vztah již před oficiálním požádáním o ruku a započítím kolotoče svatebních příprav. Všichni dotazovaní nezasvěcení Drúzové přiznali, že měli vztah se svým partnerem i před zasnoubením. Někteří měli i více známostí. Příkladem může být úřednice z Bejrútu, sedm let šťastně vdaná, která mi prozradila:

„Před svatbou jsem byla párkrát poblouzněná. Chodila jsem ven s kluky, ale tajně. Maminka to ale tušila. Důležité je znát své hranice, které by měly být v souladu s přáním společnosti i přáním tvým.“²⁶⁹

²⁶⁵ Layish, A. (1982): str. 32

²⁶⁶ Z rozhovoru s šejchem al-Halabím, 27. 6. 2012.

²⁶⁷ Rozhovor s A (Ž, 17, n), Bšatfín, 15. 7. 2012.

²⁶⁸ Rozhovor s F (Ž, 31, n), Bejrút, 5. 7. 2012.

²⁶⁹ Rozhovor s CH (Ž, 34, n), Bejrút, 22. 6. 2012.

Jak již bylo dříve řečeno, reputace ženy (*ird*) hraje v drúzské společnosti zásadní roli. Ženino selhání může vést nejen k zostuzení celé její rodiny, ale i k její izolaci, potažmo vyloučení z komunity.²⁷⁰ Záleží pochopitelně na konkrétním provinění a na smýšlení oné rodiny.

Předmanželský sexuální styk je v očích náboženských autorit mnohem závažnějším prohřeškem. V některých vesnicích je stále dbáno na rituál dokazující, že nevěsta byla před svatební nocí. Jestliže muž zjistí, že jeho žena nebyla před svatební nocí pannou, může se s ní rozvést.²⁷¹

Z výzkumu je patrné, že nezasvěcení Drúzové velmi často pořádají pouze večírek, nikoliv formální část zasnub. Zásnuby se přesouvají do prostor restaurací a hotelových salónek, a mezi pozvanými hosty jsou kromě příbuzných a přátel mnohdy také i známí obou snoubenců. O zábavu se stará najatý DJ a k dispozici je profesionální cateringová služba, potažmo hotelový personál. Nepřestává se ale klást důraz na dekorace.²⁷²

Z výzkumu dále vyplynulo, že ve městech se na tradičním průběhu zasnub již tolik nelpí. Následující popis zasnubního večírku, který se uskutečnil v roce 2008, tuto teorii potvrzuje.²⁷³

„Zasnubní oslavu jsme uspořádali v restauraci v Bejrútu. Pronajali jsme si ji celou, protože jsme pozvali kolem dvě stě osob. Domluvili jsme se Nizárem, že mi nebude dávat šperky před všemi. Nechtěla jsem stát přede všemi vyzdobená jako vánoční stromeček. Během večera jsme se spontánně rozhodli odběhnout z večírku na byt, kde jsme měli prstýnky schované. Prstýnky jsme si nasadili tam.“²⁷⁴

²⁷⁰ Rozhovor s R (Ž, 54, n), °Abih, 4. 7. 2012.

²⁷¹ Tarabey, L., e-mailová konzultace, 12. 7. 2013

²⁷² Pro porovnání průběhu zasnub tří vybraných informátorek reprezentující tři generace viz příloha č. 31.

²⁷³ Přesto lze předpokládat, že v otázce předávání prstenů se jedná spíše o raritu nežli pravidlo.

²⁷⁴ Rozhovor s F (Ž, 31, n), Bejrút, 5. 7. 2012.

Po zasnoubení následují přípravy samotného svatebního obřadu a oslavy. Snoubenci by si rovněž měli zařídit společné bydlení, vybavit domácnost, nakoupit nové oblečení. Této aktivitě se v Libanonu říká *džiház* či *taqmíš*.²⁷⁵ Následně si pár musí zarezervovat u drúzského soudu termín pro podepsání manželské smlouvy a připravit si k tomu potřebné dokumenty.²⁷⁶

Doba mezi zasnoubením a svatebním obřadem se nazývá *tatmín*²⁷⁷ a neměla by přesáhnout dva měsíce. Ze všech dotazovaných se tímto doporučením řídili pouze šejchové a všichni nezasvěcení Drúzové, kteří uzavřeli sňatek před více než třiceti lety. Lidé, narození v sedmdesátých letech či později, byli obvykle zasnoubení déle než dva měsíce, někdy i třeba dva roky. Tento trend je způsoben zřejmě většími náklady na živobytí.

3.8 Manželská smlouva

Podepsání manželské smlouvy (*aqd az-zawwádž*) je zásadní podmínkou právní platnosti svazku mezi mužem a ženou.²⁷⁸ Nejedná se pouze o dokument legalizující manželství a formální vytvoření příbuzenství páru, podepsáním smlouvy se sňatku dostává náboženského posvěcení.²⁷⁹

Manželská smlouva se skládá z třiatřiceti položek.²⁸⁰ Ve smlouvě musí být uvedena jména nevěsty a ženicha, čísla jejich identifikačních průkazů, místa a datum jejich narození, současného bydliště, jména jejich rodičů. V případě, že by některý z oddáváných nemohl být přítomen, je

²⁷⁵ Khuri, F. I. (2004): str. 223. V Palestině používají termín *al-kiswa*.

²⁷⁶ Pár má mj. povinnost podstoupit lékařskou prohlídku, která potvrdí jejich fyzickou a psychickou způsobilost.

²⁷⁷ Tj. „doba dokončení“.

²⁷⁸ Manželská smlouva je oficiálně vyžadována od svého uzákonění v roce 1938, přesto ještě do poloviny 40. let minulého století uzavírali lidé manželství bez smlouvy, pouze na základě ústní dohody. V současnosti je smlouva nutností. Tarabey, L., e-mailová konverzace, 12. 7. 2013.

²⁷⁹ Allamuddin, N. S., Starr, P. D. (2008): str. 45.

²⁸⁰ Příloha č. 12.

tam ponechán prostor pro vypsání jména zástupce.²⁸¹ Dále je ve smlouvě uveden fyzický stav nevěsty, zda byla již předtím vdaná či ne. Každý z budoucích novomanželů je zastoupen dvěma svědky, většinou muži ze svého nejbližšího rodinného kruhu, jako například bratrem či strýcem. Manželská smlouva také upřesňuje, co je předmětem tzv. *mahr*, neboli věna, a podmínky jeho předání; tj. kdy bude věno předáno, jakým způsobem, zda v plné výši či v podobě splátek. Přestože věno nepatří mezi pilíře manželství, tzv. *ruk*, a manželství může být bez jeho určení uzavřeno, je předmětem dlouholetých diskuzí.²⁸² Z tohoto důvodu bude problematika věna věnován prostor v následující podkapitole. Ve smlouvě je rovněž kolonka pro vypsání zvláštních požadavků do manželského života; jako například, že bude sezdaný pár sdílet domácnost s matkou ženicha. Poté následuje odstavec, zahrnující kromě výčtu přítomných svědků a oddávajícího také prohlášení, že manželství daného páru je právoplatné.

Od poloviny dvacátého století musí být každé manželství registrováno u soudu.²⁸³ V Libanonu se nachází celkem pět drúzských soudů, které slouží mimo jiné i pro uzavření manželských smluv.²⁸⁴ Soudní místnosti jsou zpravidla malé, a proto si pár může pozvat dohromady maximálně dvacet hostů. Avšak drúzské rodiny jsou tradičně velké, a jak upozorňuje doktorka Lubna Tarabey:

„... může se stát, že někdo z rodiny vám bude zazlívat, že jste je na obřad nepozvali, že si jich dostatečně nevážíte... Abyste předešli napětí

²⁸¹ V dřívějších dobách bývalo zvykem, že nevěsta se podpisu smlouvy neúčastnila a byla zastupována svým otcem či nejbližším mužským příbuzným. Nyní je přítomnost nevěsty nezbytná.

²⁸² Azzam I. J. (2007): str. 110 – 111.

²⁸³ Předtím se mohlo jednat o jakýkoliv papír stvrzený podpisy zúčastněných stran a *ma'dúna*. Případně o ústní dohodu. Ta je v celém arabském světě uznávaná a respektovaná. Rozhovor s V (M, 62, n), Kfarhim, 14. 7. 2012.

²⁸⁴ Nejvyšší soud stížností se nachází v Bejrútu, drúzské zvláštní soudy jsou v hlavních krajských městech, tj. v Bejrútu, °Álih, B°aqlínu, Rášáji a Hásbáji. Dana, N. (2003): str. 90.

v rodině, vyplatí se proto předem pořádně promyslet, koho na obřad z příbuzných pozvete a koho ne.”²⁸⁵

Manželská smlouva mezi nezasvěcenými Drúzy se uzavírá většinou jeden týden před svatbou. Zasvěcení Drúzové by v ideálním případě měli podepisovat smlouvu ve stejný den jako probíhá svatební oslava. Šejchové, kteří byli v rámci výzkumu tázáni, proč tomu tak je, reagovali se zjevným překvapením nad banálním dotazem slovy: „Nač čekat?“²⁸⁶ Tolerované jsou maximálně dva až tři dny mezi podepsáním smlouvy a oslavou.

3.8.1 Průběh

Je povinností každého hosta být během obřadu slušně a dobře oblečen. Nevěsty si zakrývají tvář mušelinovým šátkem.²⁸⁷ Obřad vede soudce, tzv. *ma'dún*²⁸⁸. Prvně požádá všechny přítomné, aby se usadili do lavic s tím, že první řada je vyhrazena snoubencům a jejich otcům.²⁸⁹ Po přednesu úvodních veršů z Koránu přečte šejch třikrát verše súry *al-ichlās*.²⁹⁰ Následně vypočítává soudce práva a povinnosti oddávaného páru a žádá od nevěsty i ženicha vyjádření dobrovolného souhlasu se sňatkem. Zajímavé je, že nevěsta odpovídá *na^cm* (ano), ale ženich vyřkne buď *na^cm*, *na^cm*, nebo *na^cm*, *na^cmajn*.²⁹¹ Můžeme se pouze dohadovat, že několikrát vyřčené „ano“ odkazuje na ženichovu silnou motivaci oženit se s vybranou dívkou. V případě kladné odpovědi přistoupí soudce k otázce věna. Dříve stačilo do kolonky ve smlouvě napsat „dohodnuto“, nyní bývají soudci přísnější a ptají se na výši věna a další podrobnosti s tím související. Údaje poté soudce zaneše do

²⁸⁵ Z rozhovoru s L. Tarabey, 19. 6. 2012.

²⁸⁶ Z rozhovoru se šejchem al-Halabím, 27. 6. 2012 rozhovor s E (M, 29, z), °Álih, 16. 7. 2012.

²⁸⁷ V současné době ženy stále k soudu nosí šátky jakožto projev cudnosti a respektu soudu; některé jimi přikrývají ale pouze část vlasů.

²⁸⁸ Tj. soudce pověřený vrchním soudcem v určitém regionu, v jehož kompetenci je uzavírání a zrušení manželského svazku. V textu je používán termín „*ma'dún*“ či „oddávající soudce“.

²⁸⁹ Příloha č. 13.

²⁹⁰ Hood, K. (2007): str. 126; Khuri, F. I. (2004): str. 223.

²⁹¹ Zahruddín, B. N. (2005): str. 42.

smlouvy a požádá ženicha a jeho dva svědky, aby ji podepsali. Dále prosí o písemné stvrzení smlouvy nevěstu a její dva svědky. Následuje krátká modlitba, vycházející z muslimské tradice, a soudce prohlásí pár za manžele. Po uzavření smlouvy nabízí rodiny sezdaného páru zdobenou čokoládu všem přítomným hostům i zaměstnancům úřadu a někdy i náhodným kolemjdoucím. A následně se odeberou na první společný rodinný oběd, rezervovaný předem otcem ženicha.²⁹²

3.8.2 Věno - *mahr*

Nejdůležitější a zřejmě současně i nejvíce nejednoznačnou položkou v manželské smlouvě je otázka věna, tj. *mahru* nebo také *sidáqu*. Někteří badatelé, věnující se tomuto tématu v kontextu arabských zemí, nahlíží na věno jako na přímou finanční výměnu, kompenzaci rodině za ztrátu pracovní síly, jiní jako poplatek muže za právo oženit se s ženou a dohlížet na ni.²⁹³ Možné je nahlížet na věno jako na symbol, rituální projevení úcty a bezpečnosti pro ženy, či jako na projev lásky a respektu ke své vyvolené. Dle Koránu slouží věno jako symbol mužské dominance a zodpovědnosti za ženu a budoucí potomstvo.²⁹⁴

Podle drúzské tradice představuje věno dar nevěstě či její rodině, jehož smyslem je symbolizovat pravdivost a ryzost sňatku,²⁹⁵ nikoliv finanční kompenzaci za nevěstu.²⁹⁶ Zákon ošetřující drúzský osobní status hovoří o věnu jako povinnosti manžela podporovat a zabezpečit svoji ženu finančně a opravňuje ženu spravovat věno dle vlastního uvážení. Právo ženy nakládat s věnem dle libovůle je však do určité míry pouze teoretické.

Drúzové uznávají dva druhy věna - *mahr muqaddam* a *mahr mu'achchar*. *Mahr muqaddam* (někdy se také uvádí *mahr awwal*)

²⁹² Může to být oběd v restauraci nebo v domě ženicha.

²⁹³ Kressel, G. (1977): str. 441.

²⁹⁴ K 4:34. „... Muži zaujímají postavení nad ženami proto, že Bůh dal přednost jednomu z vás před druhými, a proto, že muži dávají z majetků svých (ženám)...“

²⁹⁵ Azzam, I. J. (2007): str. 110.

²⁹⁶ V patrilineárních společnostech nevěstina rodina ztrácí člena a vzniká tam v její rodině prázdné místo. Ženichova rodina se po svatbě stává její „novou rodinou“ a přísluší jí nová role ve společnosti i rodině.

představuje jakési „iniciační“ či „okamžité“²⁹⁷ věno, které je vypláceno ženě bezprostředně po uzavření smlouvy či dle vzájemné dohody. Někteří se domnívají, že se jedná o antický zvyk, a přisuzují proto tomuto druhu věna pouze symbolickou hodnotu. Věno není zpravidla vypláceno nevěstě formou finanční, ale formou materiální, například v podobě vybavení domácnosti.²⁹⁸ Manželské smlouvy z roku 1947 dokládají, že typickým iniciačním věnem byly v té době jeden nebo dva zlaté vinuté (stočené) náramky, postel, šatní skříň nejméně se dvěma komodami a zrcadlovými dveřmi a často i šicí stroj značky „Singer“. Součástí prvního věna (*mahr muqaddam*) jsou tradičně i předsvatební dary ženicha nevěstě během zásnub zahrnující šperky a šaty.

V páté kapitole Zákonu o drúzském osobním statutu, v čl. 26, který dává oběma stejné právo zrušit zasnoubení, je uvedeno, že pokud se muž rozhodne zasnoubení odvolat, žena si může dary ponechat. Jestliže je však zasnoubení zrušeno na přání ženy, musí všechny dary navrátit či je nahradit dary stejné hodnoty.²⁹⁹ U zasvěcených Drúzů je kladen důraz na skromnost.

„Muži často dávají svým nevěstám vzácné rukopisy, starožitnosti nebo knihy. Nikdy ne však náušnice či náramky. Je důležité, aby to bylo od srdce a muž znal vkus a přání své ženy.“³⁰⁰

Druhé věno, *mahr mu'achchar*, případně *mahr mu'adždžal*, lze přeložit jako „odložené“. Jeho hodnota bývá vyšší než u iniciačního věna a je reprezentován finančním obnosem. V současné době se hodnota věna pohybuje mezi 35 a 50 dolary. Někdy se však může vyšplhat až ke stodolarové částce.³⁰¹ U nábožensky založených Drúzů se však mnohdy

---

²⁹⁷ Rustom, R. N. (1988): str. 26.

²⁹⁸ Obvykle je součástí iniciačního věna vybavení ložnice.

²⁹⁹ Dana, N. (2003): str. 137. Kap. 5, čl. 26.

³⁰⁰ Z rozhovoru s šejchem al-Halabím, 27. 6. 2012.

³⁰¹ Tarabey, L., e-mailová konzultace, 12. 7. 2013.

jedná jen o jednu zlatou minci³⁰² či prstýnek. O vyplacení odloženého věna však může žena žádat pouze v případě rozvodu či po smrti jejího manžela, nikoliv dříve.³⁰³ Přesto bylo vyzorováno, že se mnohé ženy tohoto práva při rozvodovém řízení vzdávají a rozvod končí dohodou mezi partnery.³⁰⁴ V případě, že soud rozhodne, že rozvod zapříčinila žena (např. svojí nevěrou), jsou její práva na *mahr mu'achchar* anulována okamžitě.³⁰⁵ Výpověď jedné ženy potvrdila výzkum Layishe, který vyzoroval, že většina vdov vyplacení věna nepožaduje.³⁰⁶

„... Ano, mám v bance uložené ještě druhé věno. Nějaké peníze... Po smrti manžela mě ani nenapadlo si je vybrat... Peníze nejsou tak důležité.“³⁰⁷

Nura Allamuddin a Paul Starr se ve svém výzkumu soustředili na porovnání dat z manželských smluv z let 1931 až 1974. Zpracovali podrobně problematiku věna a faktorů, jež výši věna ovlivňují. Závěry jejich výzkumu ukazují, že Drúzové málokdy uzavírají sňatek mimo svoji společenskou a politickou vrstvu. V případě uzavírání manželství mezi párem z dvou rozdílných politických frakcí, jako např. mezi rodem Džumblát a Jazbakí, je výše věna znatelně vyšší. „Takové rozlišování je unikátní pro libanonské Drúzy; žádná jiná náboženská komunita v Libanonu nemá takové jasné vnitřní politické rozlišení.“³⁰⁸ Určení výše věna může mít za následek i odrazení nevhodného kandidáta. V Džabal ad-durúz mají rčení: „Jestliže nechceš provdat svoji dceru, navyš *mahr*.“³⁰⁹

³⁰² Dar v podobě zlatých mincí má svá pravidla. Žena nesmí obdržet více než 50 zlatých mincí. M, 29, z, °Álih, 16. 7. 2012.

³⁰³ Taqíjuddín, H. (2007): str. 224.

³⁰⁴ Layish, A. (1982): str. 90.

³⁰⁵ Kap. 4, čl. 21.

³⁰⁶ Layish, A. (1982): str. 91.

³⁰⁷ Rozhovor s Y (Ž, 77, n), Bšamún, 16. 7. 2012.

³⁰⁸ Allamuddin, N. S., Starr, P. D. (2008): str. 68.

³⁰⁹ Tamtéž: str. 51.

Výše částky věna, na které se obě strany v manželské smlouvě dohadují, se tedy odvíjí od společenského postavení zúčastněných stran a na vzájemném vztahu rodin z hlediska endogamie. Manželství v rámci jednoho příbuzenského rodu snižuje výši věna, chrání rodinnou čest, umocňuje sounáležitost a identifikaci s rodem a majetek zůstává v rámci rodiny.³¹⁰ Někdy se jedná pouze o symbolický dar. Mnozí badatelé tím vysvětlují praktikování a upřednostňování manželského sňatku s dcerou otcova bratra.³¹¹

Dalším faktorem je samotná hospodářská situace obecně. Věno jako takové často odráží i názor ženicha, potažmo celé jeho rodiny, na potenciální manželku. Záleží nepochybně na jejím věku, charakteru a kráse, stejně tak jako na již zmiňovaném společenském a politickém statutu její rodiny. Není nijak překvapivé, že čím větší věkový rozdíl existuje mezi partnery, tím vyšší je požadováno věno.³¹² Rozhodujícím je rovněž i vzdálenost mezi bydlišti obou rodin; čím větší vzdálenost, tím vyšší věno – nehledě na konkrétním příbuzenském vztahu.³¹³

Fyzický stav nevěsty hraje také roli. Nejvíce ceněné jsou panny, následují deflorované a vdovy. Nejmenší částky přísluší rozvedeným; dostávají desetinu průměrného věna určeného pannám. „Nejdražšími nevěstami“ jsou dcery šejchů. Jak praví jedno staré úsloví: „Kdo se chce oženit s dcerou šejcha, musí zaplatit cenu.“³¹⁴

Allamuddin a Starr ve své studii uvádí, že od třicátých let dvacátého století se stejnoměrně zvyšuje částka „odloženého“ věna mezi Drúzy.³¹⁵ Drúzské autority kritizují výši věna soustavně od 60. let 20. století.³¹⁶ Poukazují na to, že manželství je svatou povinností a nikoliv obchodní transakcí. Přesto není výše věna doposud právně ošetřena. *Šejch al-^caql*

³¹⁰ Khuri, F. I. (2004): str. 206.

³¹¹ Allamuddin, N. S., Starr, P. D. (2008): str. 53.

³¹² Tamtéž: str. 52. Avšak toto platí jen v případě věkového rozdílu menšího než 20 let. Posléze se částka za věno snižuje.

³¹³ Tamtéž: str. 70.

³¹⁴ Tamtéž: str. 66.

³¹⁵ Ke stejnému závěru došli i Protho a Diab, ačkoliv předmětem jejich výzkumu byli pouze sunnitští muslimové. Allamuddin, N. S., Starr, P. D. (2008): str. 63.

³¹⁶ Šejchové na konferenci v lednu 1969 v Kafru Jásifu vydali ustanovení, že je třeba snížit náklady za zasnuby, věno a *džiház* (vybavení domácnosti). Layish, A. (1982): str. 95.

Muhammad Abú Šaqra kritizoval výši věna před necelými padesáti lety slovy: „V současné době nás zaplavila vlna vysokých věn.... dojde k tomu, že střední vrstva nebude mít možnost na takové věno dosáhnout. Výsledkem je újma, náboženská i sociální, která ovlivňuje život drúzské rodiny a její budoucnost. Cítíme, že je zcela nezbytné vyvarovat se zlu, které postihuje naši sektu a rodiny.”³¹⁷

Vážné diskuze o nutnosti vymezení nového právního rámce věna v souladu s drúzkou doktrínou se vedou napříč celou komunitou do dnešních dnů. Zajímavé spektrum názorů nezasvěcených Drúzů zaznamenává studie Intisár Azzám z roku 2007. Vyplývá z ní, že většina mužů by uvítala, kdyby věno bylo pouze symbolické hodnoty, zatímco nejpočetnější skupina informátorek je přesvědčená o tom, že věno je zcela nesmyslné a mělo by být zrušeno.³¹⁸

3.8.2.1 Výsledky výzkumu

Všichni informátoři považují otázku výše *mahru* za velice palčivou, s tím, že je třeba ji právně ošetřit. Očekávanou vysokou částkou věna se cítí být mladí nezasvěcení muži diskriminováni a odrazováni od uzavření sňatku, jako například mladý prodejce knih z Bejrútu:

„Je to nesmyslné. Nejenom, že máš platit celou svatbu, ale ještě navíc dvě částky navíc... Kdyby byla ta žena co proto, řekla by, že jí o ty peníze nejde a odmítla by je.”³¹⁹

Položka *mahru* se v průběhu let téměř nezměnila. Nejčastěji dostaly nezasvěcené ženy šperky jako *mahr al-muqaddam* a určitý finanční obnos jako *mahr al-mu'achchar*. Částky se pohybují mezi

³¹⁷ Allamuddin, N. S., Starr, P. D. (2008): str. 47 – 48. „There has invaded us in these days a wave of high mahrs, and furthermore, there is a wave of imitation until mahr has reached a level the middle class cannot hope to attain. ... The result is an injury, religious and social, that has affected the life of the Druze family and its future. We feel that it is imperative to avoid the ills that are befalling our sect and families.”

³¹⁸ Azzam, I. J. (2007): str. 145. Tabulka zaznamenávající výzkum viz příloha.

³¹⁹ Rozhovor s D (M, 28, n), Bejrút, 27. 6. 2012.

symbolickou jednou zlatou lirou a 35 lirami; vyšší částku *mahru* nikdo nenahlásil. Některé rodiny se rozhodly následovat doporučení šejchů a vykládají věno pouze v symbolické rovině s tím, že „odloženým“ věnem rozumí jednu zlatou liru. Avšak většina libanonských Drúzů nepřestává investovat velké částky do věna. Mění se sice okolnosti a forma darů, ale smysl a tradice věna zůstává stejná. Dokazují to mimo jiné slova šejcha z °Álih:

„Dříve bylo zvykem dávat ženě šicí stroj, aby mohla uživit rodinu a aby mohla být po rozvodu či po smrti manžela finančně nezávislá. Šicí stroj vám ale v dnešní době živobytí nezajistí. Proto jsem se rozhodl věnovat mé nynější ženě počítač.“³²⁰

Šejch dal své manželce v rámci věna kromě počítače také náboženskou knihu, což je mezi duchovními povinnostmi, a dále blíže nespécifikovaný počet zlatých mincí. Šejch Ghassán al-Halabí dal své nastávající hodnotnou knížku a jednu liru.³²¹ Dle tradice je muž zodpovědný za materiální a duchovní³²² zajištění své ženy i v případě vypovězení či vypršení manželské smlouvy. To ve výsledku znamená, že je nucen ženě poskytnout dům, byt či aspoň malou garsonku. Zpravidla to bývá zahrnuto ve smlouvě, právě v položce týkající se věna.

3.9 Svatební den

Svatby libanonských Drúzů se v mnohém podobají svatbám syrským a jordánským.³²³ Četné podobnosti lze najít také se svatbami muslimskými. Jak muslimské, tak drúzske svatby jsou tradičně velké. Je to dáno tím, že i samotné drúzske rodiny jsou velmi početné a mnohdy se sami Drúzové nazývají „jednou velkou rodinou“.³²⁴ Ne náhodou se

³²⁰ Rozhovor s E (M, 29, z), °Álih, 16. 7. 2012.

³²¹ Z rozhovoru s šejchem al-Halabím, 27. 6. 2012.

³²² Duchovní zajištění je povinností pouze mezi zasvěcenými Drúzy. Zpravidla se jedná o náboženskou knihu či text.

³²³ Hood, K. (2007): str. 125. Více k tématu viz Hood, 2007.

³²⁴ Sedan, R. K., Westheimer, G. (2007): str. XVII.

drúzským svatebním oslavám říká *ᶜurs* nebo *al-farah*.³²⁵ Oslavy sňatku mohou trvat od jednoho dne po jeden měsíc. Bassám Zahrudín uvádí, že tři dny trvá svatba chudých a třicet dnů svatba bohatých. Jeden den slaví sňatek pouze zasvěcení Drúzové, rozvedení a vdovci.³²⁶

„Klíčovým prvkem svatebních oslav je vyjádření nového statutu nevěsty a ženicha skrze úpravu svého fyzického vzhledu.“³²⁷ Jejich svatební oblečení se liší od šatů hostů. Sňatkem se mění jejich postavení v komunitě, jsou přijímáni jako nový manželský pár, který v budoucnosti zplodí potomstvo, a posílí tím sílu svého příbuzenství. Svatby jsou však významnou událostí nejen pro zúčastněné rodiny, ale i pro celou vesnici, odkud novomanželé pochází. Svatby jsou opravdovou přehlídkou tradičních drúzských zvyků a rituálů. Konání svateb upevňuje bezesporu identitu celé komunity.³²⁸

Bohužel nejsou zveřejněná data, kolik manželských sňatků průměrně Drúzové v Libanonu uzavírají či kolik sňatků v rámci drúzské komunity bylo uzavřeno v posledních letech. K dispozici jsou pouze dílčí informace. Díky zkoumání Lubny Tarabey však známe počet sňatků uzavřených u Drúzského soudu v Bejrútu v letech 1970 až 1996. Až do roku 1989 se čísla pohybovala v rozmezí 0 až 72 uzavřených sňatků ročně. Překvapivé jsou poté záznamy z roku 1990, kdy do svazku manželského vstoupilo prostřednictvím Bejrútského drúzského soudu 195 osob. Pakliže vynecháme rok 1991 se 134 sňatky, lze až do roku 1994 pozorovat soustavný nárůst sňatků. V roce 1995 bylo v Bejrútu uzavřeno 192 sňatků a o roku později 238.³²⁹

Nejvíce svateb se koná v létě. Informátoři z města ᶜÁlih hovořili o třech svatbách týdně, v Bᶜaqlínu poté o 15 svatbách za jeden měsíc.³³⁰ Důvodem je krásné počasí a současně i skutečnost, že je mnohem

³²⁵ Zahrudín, B. N. (2005): str. 44.

³²⁶ Tamtéž (2005): str. 45.

³²⁷ Ponzetti, J. J. (2003): str. 1091.

³²⁸ Hasan, R. a kol. (2011): str. 22.

³²⁹ Tarabey, L. (2008). Přehledná tabulka zaznamenávající počet svateb uzavřených u Drúzského soudu v Bejrútu je zařazena v přílohové části. Příloha č.

³³⁰ Rozhovor s X (M, 75, n), ᶜÁlih, 16. 7. 2012 a rozhovor s P (M, 50, n), Bᶜaqlín, 13. 7. 2012.

snazší uspořádat svatební oslavu pod širým nebem, nežli hledat krytý prostor s kapacitou v rozsahu tři sta až dva tisíce míst. Je třeba neopomenout fakt, že Drúzové žijící v emigraci se v létě často vracejí navštívit svá rodiště a široká příbuzenstva. Drúzové mají také v létě více času na návštěvy a oslavy.³³¹

3.9.1 Pozvání na svatbu

Jak bylo v úvodu této kapitoly zmíněno, svatba mezi Drúzy je událostí nejenom dvou zúčastněných rodin, ale dvou zúčastněných vesnic a případně i přilehlého okolí. Pravidlem je, že když se žení muž, zve se celá vesnice. Když se vdává žena, jsou pozváni „jen“ představitelé jednotlivých rodin. Svatební pozvánky by se měly dle tradice tlumočit ústně. Může se stát, že když snoubenci pošlou svým strýcům a tetám pozvánku tištěnou,³³² tak se urazí. Jedna informátorka mi sdělila důvod jejich rozčilení a následky:

„Budou namítat, že to je příliš formální. Mohou se dokonce urazit až tak, že na svatbu nedorazí a jen nechají vzkázat, že už nejsme dále příbuznými.“³³³

Osobně smí na svatbu zvát pouze muž. Většinou bratr či otec nevěsty a ženicha. Nevěsta může pozvat osobně pouze své blízké přátele.³³⁴ Existuje také pozvání veřejné. Strategii, jakým způsobem a jaké hosty zvát, vymýšlí vybraná skupina „zváčů“ na společné schůzi (*mašrúra*). Role zwáčů se ujímají zástupci obou stran. Obvykle to jsou svědci či soukromý zahradník, tzv. „strážce sadů“.³³⁵

³³¹ Rozhovor s T (Ž, 61, n), °Álih, 16. 7. 2012.

³³² Ukázka tištěné pozvánky na svatbu viz příloha č. 14.

³³³ Rozhovor s F (Ž, 31, n), Bejrút, 5. 7. 2012.

³³⁴ Rozhovor s E (M, 29, z), °Álih, 16. 7. 2012.

³³⁵ Tamtéž: str. 45.

3.9.2 Hudba a tanec

Hudba a tanec jsou neodmyslitelnou součástí drúzské svatby, potažmo drúzského kulturního života obecně. Existuje celá řada zpěvů a tanců, které jsou v rámci zasnub či svatebního dne předváděny. Jedním z nejoblíbenějších je nepochybně národní libanonský tanec - *dabka*. *Dabka* je oblíbeným a tradičním tancem v celé oblasti Blízkého východu, přestože se může její provedení mírně lišit region od regionu. *Dabka* je tanec předváděný v řadě či kroužku skupinou mužů či žen. V současné době čím dál častěji tančí *dabku* muži a ženy společně. Tradičně začíná *dabka* zpěvem a rytmickou chůzí skupiny. Zpívá se hlavně jeden verš *da'úny*, poté začínají tancovat bez zpívání. Poté opět přestanou tancovat, chodí a zpívají nový verš. Průběžně se mění melodie a rytmus.³³⁶ *Dabka* je nazývána také jako volný tanec či tanec svobody.

Další velmi oblíbený taneční žánr v Libanonu se nazývá *sajf wa tirs* (meč a štít).³³⁷ Dva muži, každý z nich držící meč a štít a stojící proti sobě, imitují boj. Doprovází je zpěváci a hudebníci, obvykle hrající na buben (*tabl*) a *mizmár*. Ačkoliv se jedná o hraný duel, může dojít ke zranění. Od osmdesátých let není výjimkou vidět na svatbě vystoupení předjednaných profesionálních tanečnicků, nehledě zda se jedná o svatbu drúzskou, muslimskou či křesťanskou.³³⁸

Drúzové předvádí na svatbách *džawfiju*³³⁹ během průvodu, který si jde pro nevěstu (*zaffa*) a příležitostně zpívají *hidá'*.³⁴⁰ Ženských písní, které jsou uvedeny při příležitosti svatby, je bezpočet. Jejich texty popisují události svatby, chválí nevěstu a ženicha a baví nevěstu a její hosty. Často jsou tyto písně doprovázeny hrou na *daff* či na *darbukku*.³⁴¹ Žánr svatebních písní známých hovorově jako *maháháj* jsou předváděny

³³⁶ Hood, K. (2007): str. 84.

³³⁷ Příloha č. 15 (Obr. 1).

³³⁸ Hood, K. (2007): str. 46. Ukázka pronajatých tanečnicků a hudebníků s tradičními nástroji viz příloha č. 15 (Obr. 2).

³³⁹ *Džawfija* je píseň bez doprovodu a muži na ní tančí zpravidla ve dvou řadách čelem k sobě. Všichni muži tančí a zpívají najednou. Někdy jeden či dva muži přestanou zpívat a předstoupí před svoji řadu a pobízejí zpěváky nadšeným tleskáním. Žánr *džawfija* je známý svojí vášní a intenzitou.

³⁴⁰ Například při přinášení *mansafu* svatebčanům. Tamtéž: str. 74.

³⁴¹ Hood, K. (2007): str. 83.

výhradně ženami. Hood definuje *maháháj* jako „krátké, nedoprovázené písně, které chválí nevěstu a ženicha, podobají se básním, jsou zpívané vysokým pronikavým hlasem a zpravidla začínají s citoslovci *ajhá* či *áwíhá*. Většinou jsou zpívané jako sólo a končí společným radostným výskotem zvaným *zaghárid* (hovorově *zalághít*).“³⁴² Píseň *Duqqú al-Mazáhir*, kterou složil libanonský zpěvák Faríd al-Atraš, nesmí chybět na žádné oslavě. Její text zní: „Rozehrajte struny, pospěšte si, obyvatelé domu a přijďte, bůh dal dohromady a požehnal, uvěřte tomu, co říkají, oko závistivce, ať je zavřené a zavládne radost, ženich jako luna a nevěsta je tak sladká, a dnes oslavujeme na truc nepřítelům, a láska ženicha, ať bůh ho zachrání, jak je krásný a pohledný, zapalte svíčky a přejte všem tu krásnou noc, a přejeme vám všem zamilovaným v této rodině, ať je štěstí, a ještě navíc cukr, a všechno k tomu náleží, a opakujte se mnou ‚dej bůh, aby s ním byla věčně‘.“³⁴³

Na svatbách lidé společně zpívají refrény písní (*húfiját*), tančí anebo naslouchají příběhům o hrdinských skutcích Drúzů. V šedesátých a sedmdesátých letech 20. století se na svatbách vzpomínaly především jména a skutky drúzských hrdinů, kteří se postavili francouzské nadvládě. Hlavní postavou byl proto často Sultán Paša al-Atraš.³⁴⁴

3.9.3 Oblečení

3.9.3.1 Svatební oblečení nezasvěcených Drúzů

Ve svůj svatební den by měla nevěsta mít na sobě bílé šaty, střih se může různit.³⁴⁵ Boty a další doplňky si vybírá nevěsta sama či po konzultaci s matkou či sestrami. Nevěstu zdobí darované svatební šperky

³⁴² Tamtéž: str. 83. *Zaghárid* je charakteristické jódlováním. Jedná se o jednoduchou melodii zpívanou hlasem ve velmi vysoké poloze, kterou obvykle improvizovaně předvádějí ženy na různých oslavách. Yaqub, N. D. (2007): str. 1.

³⁴³ Ukázka písničky je dostupná na webové adrese <http://www.youtube.com/watch?v=ytfcbBK8EV8> (14. 7. 2013). Arabský text do češtiny přeložil Charíf Bahbouh.

³⁴⁴ Hasan, R. a kol. (2011): str. 22.

³⁴⁵ Příloha č. 16 (Obr. 1). Žena by měla být před svatbou panna, a proto by měly být šaty bílé, symbolizující tak její čistotu a nevinost. Při druhém sňatku jsou šaty obvykle barvy béžové či tzv. *champagne*. Rozhovor se S. Makaremem, 5. 7. 2012.

z ryzího či bílého zlata.³⁴⁶ Snubní prstýnek je obvykle širší než zásnubní prstýnek a nese iniciály novomanželů, datum či jiné důležité sdělení pro určitý pár. Na rozdíl od zásnubního prstýnku je ten snubní bez kamínku. Ženich nosí tmavý oblek, bílou košili a kravatu. Nejčastěji je ženichův oblek černé barvy.³⁴⁷ Rodinní příslušníci vybírají své šaty také pečlivě, žádné pravidlo či doporučení zde však není. Proto jsou na svatbách běžně k vidění modely východních i západních střihů, barevné, s výstřihy a rafinovanými výšivkami, mnohdy doplněné třpytivými brožemi či jinými doplňky. Hosté dbají rovněž o svoji vizáž. Obecně vzato, mladé ženy se líčí výrazně, používají barevné oční stíny a linky a rtěnku. Na tvář nanáší make-up a pudr.³⁴⁸ Muži mají často vlasy upravené gelem či vlasovým voskem. Jak ženy, tak muži používají silné parfémy.³⁴⁹

3.9.3.2 Svatební oblečení zasvěcených Drúzů

Jak muži, tak ženy nosí na svatby tradiční oděv. To znamená, že drúzske ženy nosí volné šaty tmavé barvy s dlouhými rukávy a vlasy jim zakrývá bílý průsvitný šátek z mušelínu, tzv. *mandíl*. Nevěsta jako jediná žena v místnosti může mít sobě dlouhé bílé svatební šaty s dlouhými rukávy. Ženich se šatem od ostatních přítomných mužů nijak výrazně neliší. Ženy ani muži nenesí šperky, neboť je to v rozporu se skromností, charakteristickou hodnotou zasvěcených Drúzů. Výjimkou může být pouze snubní prsten.³⁵⁰

3.9.4 Tradiční svatba

Stejně jako ve všech společnostech a kulturách existuje i v drúzske komunitě model tradiční svatby. Přestože je drúzska komunita rozdělena na zasvěcené a nezasvěcené, tradice svatby se týká celé komunity. Na

³⁴⁶ V současné době je čím dál oblíbenější zlato bílé nežli zlato ryzí. Rozhovor s P (M, 50, n), B^caqín, 13. 7. 2012.

³⁴⁷ Příloha č. 16 (Obr. 2).

³⁴⁸ Příloha č. 16 (Obr. 3).

³⁴⁹ Drúzové (a Arabové obecně) věnují svému zevnějšku větší péči než průměrný Evropan i v každodenním životě. Na svatbách se dbá na nejmenší detaily. Vše musí být (a zpravidla skutečně je) perfektní.

³⁵⁰ Z rozhovoru s šejchem al-Halabím, 27. 6. 2012.

následujících řádcích bude nejprve popsána tradiční svatba, posléze svatba moderní. V obou případech se bude jednat o představení svatby nezasvěcených Drúzů. Na závěr budou pro srovnání uvedeny základní charakteristiky svateb zasvěcených Drúzů.³⁵¹

Předobraz tradiční drúzske svatby přetrvává v kolektivní paměti Drúzů a zahrnuje zvyky, jež jsou pevnou součástí svatebních tradic navzdory měnícím se staletím a jejím požadavkům. Popis modelu tradiční svatby vychází z rozhovorů s lidmi napříč komunitou a je doplněn o zkušenosti a popisy odborníků, kteří se tématu drúzske svateb okrajově věnovali ve svých cestopisech či odborných pracích. Do jisté míry vychází popis z předpokladu, že tradiční svatba se koná na venkově, nikoliv ve městě. A přestože není možné navštívit v současné době svatbu, která by byla věrným obrazem dob minulých, slouží daný model jako základ, ze kterého lidé při přípravě moderních svateb vycházejí.³⁵²

3.9.4.1 Svatební přípravy

Svatební oslava se obvykle koná v sobotu či v neděli. Přípravy na svatební den, na němž se dobrovolně podílí mnozí příbuzní a přátelé, mohou započít již ve čtvrtek. Během příprav se každý večer uskuteční malá oslava pro zúčastněné jedince. Významné jsou dva souběžné večírky v předvečer svatebního dne, jmenovitě *džalwa al-^carís* a *džalwa al-^carús*.³⁵³ Jak v domě ženicha, tak v domě nevěsty se zpívá a tančí do pozdních hodin.³⁵⁴ Nevěsta by však měla podle tradice sedět tiše se sklopenými víčky a tvář mít zakrytou bílým závojem. Nevěsta může dokonce i plakat, jelikož se čeká, že nemůže být veselá při odchodu od

³⁵¹ Důvodem je mimo jiné skutečnost, že autorka práce neměla jako nezasvěcená Drúzka příležitost se takové svatby zúčastnit, a může ji tak popsat pouze prostřednictvím sdělených zkušeností dvou šejchů a doktorky L. Tarabey.

³⁵² Hood, K. (2007): str. 89.

³⁵³ V dnešní době lze takový večírek uspořádat kdykoliv v týdnu před svatebním dnem. Nevěsta většinou pozve své přátele a rodinu na oslavu k sobě domů a pozváni bývají i ženich a další mužští zástupci. Ženich v takovém případě svoji oslavu nepořádá. Tarabey L., e-mailová konzultace, 12. 7. 2013.

³⁵⁴ Někteří informátoři vzpomínají případy, kdy se matka ženicha k oslavencům v ženichově domě připojila a ozdobila hennou ruce svého syna a také i ruce ostatních přítomných mužů. Rozhovor s W (M, 68, n), Simqánija a rozhovor s U (Ž, 62, n), Simqánija, 13. 7. 2012.

své rodiny. Sladkosti, ovoce a džus jsou nabídnuty všem přítomným a zábava pokračuje do půlnoci či déle.³⁵⁵

V minulosti, ještě před necelými třiceti lety, bylo pravidlem, že nevěsta a její přítelkyně se účastnily tzv. „noci henny“, *lajla al-hinna*.³⁵⁶ Nevěstiny ruce a chodidla byla ozdobena hennou. Přítelkyně také učesaly nevěstě vlasy, např. je zapletly do malých copánků.³⁵⁷ Rituál henny nahradila v průběhu času návštěva kadeřnictví, kterou nevěsta absolvuje v den svatby či den před tím.³⁵⁸ Někdy je stále praktikován tzv. „lázeňský den“ (*rasl al-^carús* a *rasl al-^carís*). Každý z novomanželů jde se svojí skupinou do lázní, kde ve speciálních svatebních saloncích podstoupí mytí, navonění a ostříhání nehtů. Ženy čeká depilace, muže zastřížení vousů či vlasů.³⁵⁹

V šedesátých letech minulého století se běžně připravovaly pochutiny určené pro svatební den v domě nevěsty. Ženich vyslal skupinu žen³⁶⁰, tzv. *al-fardu*, aby s vařením pomohla. Důsledkem rozvoje moderních dopravních prostředků byl však tento zvyk nahrazen převozem jídla přímo ve svatebním dnu či objednááním profesionální gastronomické firmy. Přesto se v některých rodinách nepřestává pořádat v předvečer svatby *ašá' al-^carús*, tj. nevěstina večeře. Rodina nevěsty někdy zve na večeři a následný večírek i příbuzné ženicha.³⁶¹

3.9.4.2 Svatební den – průběh

V den svatby probíhají události v podobném sledu jako u příležitosti zásnub. Již od brzkých ranních hodin mají nevěsta i ženich napilno. Nevěsta se musí obléci, nechat se učesat a nalíčit. Se vším jí pomáhají její příbuzné a přítelkyně. Ženich mezitím podstupuje rituální lázeň a

³⁵⁵ Hood, K. (2007): str. 127.

³⁵⁶ Tento zvyk je rozšířený a praktikovaný v mnoha muslimských společnostech do dnešních dnů.

³⁵⁷ Rozhovor s Y (Ž, 77, n), Bšamún, 16. 7. 2012.

³⁵⁸ Hood, K. (2007): str. 94.

³⁵⁹ Zahruddín, B. N. (2005): str. 46.

³⁶⁰ S vařením pomáhala zpravidla matka a nejbližší příbuzné ženicha. Rozhovor s Y (Ž, 77, n), Bšamún, 16. 7. 2012.

³⁶¹ Hood, K. (2007): str. 93.

holení v domě jednoho z jeho příbuzných či přátel.³⁶² Při přesunu skupiny do ženichova domu stane v čele průvodu mladík, který drží v náručí ozdobeného kohouta.³⁶³ Následně ženich v domě čeká, až rodina nevěsty přiveze její výbavu do domácnosti neboli *džiház*.³⁶⁴ V domě bývá vyhrazena jedna část mužům a druhá ženám. Hosté se začínají scházet kolem poledne, usadí se a pijí kávu či čaj. Následně je hostům nabídnut oběd či pohoštění, obvykle ve formě sladké rýže či mléčného pudinku. Poté, co se všichni najedí, vyrazí ženichova delegace (*zaffa al-^carís*) za zpěvu a tance si vyzvednout nevěstu.³⁶⁵ Tuto delegaci tradičně svolává ženichův otec a říká se jí *irsíja*.³⁶⁶ Pokud jsou oba novomanželé ze stejné vesnice, jde delegace pěšky. V jiném případě se k přepravě využijí auta nebo autobus. Cestou se zpívají tradiční písně, hraje se na různé hudební nástroje a zdatní muži předvádějí tanec zvaný *sajf wa tirs*.³⁶⁷ Ženy naopak doprovází průvod radostným výskotem, tzv. *zaghárid*.

Ženichova delegace je v domě nevěsty očekávána. Hosté ze strany nevěsty sedí podobně rozmístěni jako hosté v domě ženicha a i jim je nabídnuto sladké pohoštění a nápoje. Nevěsta je usazena na speciálním vyvýšeném sedátku (*martaba*),³⁶⁸ které je z obou stran zdobené květinovými dekoracemi. Následující výpověď dokazuje, že ač před padesáti lety byly možnosti omezené, na výzdobu domu se hledělo:

„Mí sourozenci vyzdobili nejenom přijímací pokoj, kde jsem seděla, ale i celý dům a dvorek. Použili k tomu olivové keříky, palmy, květiny... Jakou měly květiny barvu? No, prostě takovou, jaká byla tehdy k dispozici na zahradě.“³⁶⁹

³⁶² Případně již den dříve. Možné také ve veřejných lázních.

³⁶³ Zahruddín, B. N. (2005): str. 46.

³⁶⁴ Hood, K. (2007): str. 127.

³⁶⁵ Příloha č. 17.

³⁶⁶ V Sýrii se více používá termín *farída*. Ženich se ale tradičně procesu neúčastní a čeká na svoji nevěstu v domě. Rozhovor s E (M, 29, z), °Álih, 16. 7. 2012. Rovněž viz Hood, K. (2007): str. 94.

³⁶⁷ Příloha č. 15 (Obr. 1).

³⁶⁸ Příloha č. 18.

³⁶⁹ Rozhovor s Y (Ž, 77, n), Bšamún, 16. 7. 2012.

Ženichova delegace prvně předvede na dvoře *džawfiját* a poté vstoupí do místnosti, kde sedí posmutnělá nevěsta. Nevěsta by měla být smutná, jelikož opouští svůj domov a svoji rodinu.³⁷⁰ Pokud nevěsta nepláče, je její rodina obviňována z toho, že s ní špatně zacházeli a že je nyní šťastná, protože je opouští. Veřejný pláč nevěsty je tak důležitý rituál, že „když to nejde přirozeně, musí se citům pomoci“.³⁷¹ Proto se obyčejně nevěsta, která se strachovala, že plakat nebude, obrátila s prosbou použití trocha násilí, jako například píchnutí špendlíkem, na některou z příbuzných.³⁷²

Dva nejbližší mužští příbuzní nevěsty, zpravidla otec a dědeček, svěří nevěstu ženichovi. Ten ji za radostných výkřiků žen z ženichovy delegace doprovází za rámě ven a ponechává ji společnosti své matky³⁷³. Následně se vrací zpět, aby se připojil k zástupu svých příbuzných stojících naproti mužským zástupcům rodiny nevěsty.³⁷⁴ Krátce na to předstoupí ženichův otec a pronese hlasitým a zřetelným hlasem: „Děkujeme vám za vaši pohostinnost a vaše dcera je dnes naše dcera.“ Na to otec nevěsty odpovídá: „Nemyslíme si, že jsme ztratili dceru, naopak – my dnes navíc získali syna.“³⁷⁵ Následují vzájemné vyjádření blahopřání a poděkování i mezi ostatními příbuznými. Ženich, naveden otcem, poděkuje svému tchánovi za vloženou důvěru a provdání své dcery právě s ním. Potřesou si navzájem rukama a políbí si tváře. Poté si všichni muži z ženichovy delegace, jeden po druhém, potřesou s novými příbuznými rukama a rozloučí se. Průvodu, kterého se účastní již sama nevěsta, se arabsky říká *radda al-^carús* nebo *zaffa al-^carús*. Muži se ujímají vedení, předvádí tance a zpívají. Bývá zvykem, že v čele průvodu, před nevěstou, jde chlapec a nese v rukou slepici. Slepice zde v přeneseném slova smyslu symbolizuje plodnost a přání, aby nevěsta

³⁷⁰ Tento zvyk je rozšířený i u muslimů.

³⁷¹ Z rozhovoru s Ch. Bahbouhem, 13. 7. 2013.

³⁷² Bahbouh, Ch. (1990): str. 56.

³⁷³ V případě, že přijeli pro nevěstu autem, usadí ji do vozidla.

³⁷⁴ Příloha č. 19. Ženy jsou v té době v autech či stojí opodál. Rozhovor s C (Ž, 25, n), Bšatfín, 14. 7. 2012.

³⁷⁵ Rozhovor s C (Ž, 25, n), Bšatfín, 14. 7. 2012.

„snesla tolik dětí jako slepice vajec“.³⁷⁶ Ženy se drží v průvodu vzadu, předvádějí *zaghárid* a zpívají: „My jsme přišli, my jsme přišli, my jsme přišli, přivezli jsme nevěstu a dorazili jsme. Přivezli jsme nevěstu a dorazili jsme, kdo přijde, aby nám poblahopřál?“³⁷⁷

Nevěsta jede na koni či na oslu. Mary Bushakra vzpomíná ve své knize na nevěstu, která „měla zakrytou tvář a byla ověnčená šperky jako královna ze Sáby a jela na krásném válečném oři. Starší členové mužovy delegace šli v těsné vzdálenosti za nevěstou, mladší vepředu, zpívajíc nahlas chvály na nevěstinu skromnost a ctnost... Naše procesí postrádalo pouze koně. Auta pomaličku popojížděla, zanechávajíc za sebou benzínové výpary.“³⁷⁸

Ještě v polovině minulého století bývalo pravidlem, že pokud byl ženich z jiné vesnice než nevěsta, čekala ho na cestě zpět od tamějších obyvatel výzva v podobě zvednutí těžkého kamene. Smyslem této výzvy, zvané *raf' al-qajma*,³⁷⁹ bylo ukázat, nakolik je muž hoden dívky z jejich vesnice.³⁸⁰ Koluje řada vtipných historek ohledně této soutěže síly. Jedna z nich zní: „Silný muž z vesnice vyzval cizince k soutěži síly. Šejch, který stál v čele ženichovi delegace, se obrátil na jednu z žen, aby na výzvu odpověděla. Když úspěšně zvedla těžký kámen nad svoji hlavu, šejch se otočil k vyzyvateli a řekl: ‚Vida, taková závaží unese každá naše žena!‘“³⁸¹ V současné době je *raf' al-qajma* považován za bizarní rituál a málokdo jej dodržuje. Někteří mladí Drúzové dokonce rituál ani neznají.³⁸²

Svatební procesí je očekáváno davem gratulantů před domem ženicha. Matka ženicha vítá novomanžele pokropením vody, házením

³⁷⁶ Zahruddín, B. N. (2005): str. 46.

³⁷⁷ Píseň zvaná *Jiná wa Jiná wa Jiná*. Hood, K. (2007): str. 95.

³⁷⁸ Bushakra, M. W. (1951): str. 177.

³⁷⁹ V Sýrii *raf' al-^camda*.

³⁸⁰ Rozhovor s H (Ž, 31, n), novinářka, Bejrút, 10. 7. 2012. Karam a Keating nabízejí ve své publikaci ovšem jiný důvod ke konání této soutěže. Tvrdí, že ukázka síly má přesvědčit smutnou a neochotnou nevěstu o tom, že ženich či jeho zástupce je natolik silný, že by ji unesl, i kdyby si odchod od rodiny rozmyslela. Karam, M., Keating, C. M. (1960): str. 47.

³⁸¹ Khuri, F. I. (2004): str. 225. Tento příběh byl zaznamenán písemně, proto známe i jména účastníků. Šejchovo jméno bylo Mustafá Duwajk a žena se jmenovala Fátima. Zahruddín, B. N. (2005): str. 49.

³⁸² Mj. rozhovor s A (Ž, 17, n), Bšatfín, 14. 7. 2012, rozhovor s B (Ž, 24, n), Bejrút, 9. 7. 2012.

rýže³⁸³ a sladkostí. Před vstupem do domu musí nevěsta rozšlápnout granátové jablko na znamení svého panenství. Červená šťáva jablka zbarví nevěstě bílé šaty a odkazuje na očekávanou první společnou noc manželů. Semínka symbolizují plodnost, a proto dle některých odborníků je rozšlápnutí granátového jablka rituálem plodnosti.³⁸⁴

Dveře domu musí být dokořán na znamení, že je tu nevěsta vítaná.³⁸⁵ Na prahu domu předá matka ženicha nevěstě kvasnice. Nevěsta je musí přilepit na horní rám hlavních dveří. Když kvasnice spadne na zem, znamená to, že manželství nevydrží. Když kvasnice drží, zavýskají přítomné ženy *zaghárid*, jelikož to znamená, že i manželství bude trvalé a šťastné.³⁸⁶ Často bývají kvasnice namíchané s takovým množstvím droždí, aby se skutečně pevně přilepily a nespadly. Je předem určené místo, kam má nevěsta těsto přilepit. Tento zvyk je typický i v oblasti syrského Qalamúnu.³⁸⁷ Když byly dotazovány ženy z města °Álih, zda znají rituál s kvasnicemi, odpovědi se různily. Většina nikoliv. Jedna mladá žena mi sdělila:

„Není to místní zvyk. Pochází zřejmě z oblasti Šúfského pohoří. I když, co si pamatuji, na mé svatbě někdo také lepil kvasnice. Jako nevěstu mě k tomu ale nepřizvali.“³⁸⁸

Rozhovory s obyvateli Šúfského pohoří potvrdily, že je tento rituál běžný v dané oblasti, ale je možné, že není původně typicky drúzský jako spíše arabský a historicky spjatý s celou oblastí Levanty.

Když nevěsta poprvé vstupuje do svého nového domova, musí jít podle tradice pozadu. Rituál je vykládán jako pojistka, že dům žena do své smrti neopustí.³⁸⁹ Bývaly i časy, kdy svatebčané nevěstu nosili přes

³⁸³ Rýže má symbolizovat bohatství a prosperitu.

³⁸⁴ Karam, M., Keatinge, M. C. (1960): str. 47.

³⁸⁵ Rozhovor s Y (Ž, 77, n), Bšamún, 16. 7. 2012.

³⁸⁶ Karam, M., Keatinge, M. C. (1960): str. 47.

³⁸⁷ Chanašt. J. (1990): str. 293. Je doporučeno, aby nevěsta vzala druhý kousek kvasnic a nalepila ho venku na zeď na znamení dospělosti.

³⁸⁸ Rozhovor s T (Ž, 61, n), °Álih, 16. 7. 2012.

³⁸⁹ Rozhovor s F (Ž, 31, n), Bejrút, 5. 7. 2012; rozhovor s (Ž, 54, n), °Abih, 4. 7. 2012.

práh zády nahoru za stejným účelem.³⁹⁰ Celý rituál je doprovázen zpěvem žen, žánry *hidá* a *tarwíd* a střílením do vzduchu. Jednou z nejznámějších písní, které se zpívají při této příležitosti, je již dříve zmiňovaná „*Jíná, wa Jíná, wa Jíná*“.³⁹¹

Muži se na chvíli vytratí ze scény. Mezitím usadí ženy nevěstu na vyvýšené zdobené sedátko (*martaba*), upraví jí vlasy a šaty. Krátce na to se připojí k nevěstě ženich a přijímají společně gratulace. Poté nastává čas servírovat jídlo; tradičně nesmí chybět pokrm z jehněčího masa a rýže, *mansaf*. Jídlo se podává zpravidla na tkaných rohožích (*mušamma'át*) či na dlouhých nízkých stolech, stolovníci jsou usazeni kolem dokola na polštářích.³⁹² Jsou zde předem stanovená pravidla, jak se má *mansaf* správně servírovat a jíst. Prvně musí nejstarší a nejvíce respektovaný muž z ženichovy strany zalít pokrm rozpuštěným máslem vyrobeným z ovčího mléka. Množství nabízeného *mansafu* a zaléváním horkým máslem odkazuje na hostitelovu štedrost a bohatství. Jako první jí muži, poté chlapci a ženy jako poslední. Každý musí zanechat na talíři aspoň zbyteček jídla. Poté, co hosté dojí, rozloučí se a vrací se zpět až večer na oslavu.³⁹³ V některých domácnostech se *mansaf* servíroval až při večírku a příchozím gratulantům se nabízela pouze arabská káva. Hosté přišli, popřáli novomanželům do společného života vše nejlepší, patnáct minut poseděli a odešli.³⁹⁴ Novomanželé a rodina ženicha měli mezitím čas večírek připravit a sami se najíst.

Večer je svatební událost završena. Spjaté jsou s tím i některé další rituály; žádný z nich však již není v současné době dodržován. Prvním takovým zvykem je darování olejového knotu. Matka ženicha dá své snaše nový knot (*fatílu*) s tím, aby ho umístila do olejové lampy v novém domově. Vyměnění knotů odkazuje na změnu statutu ženy a symbolizuje, že celý svatební proces je dokončen. Dalším zvykem je,

³⁹⁰ Zahruddín, B. N. (2005): str. 49.

³⁹¹ Hood, K. (2007): str. 128.

³⁹² V současné době jsou běžné klasické vysoké jídelní stoly a židle.

³⁹³ Hood, K. (2007): str. 97.

³⁹⁴ Rozhovor s Y (Ž, 77, n), Bšamún, 16. 7. 2012.

že nevěsta si pro tuto událost vezme na sebe speciální šaty s mnoha vytahanými nitkami, svázanými do uzlu (*al-hílí*) a ženichovým úkolem je tyto uzly rozvázat. Po svatební noci je nevěsta povinována ukázat poskvrněné šaty či látku, že byla pannou.³⁹⁵ V současnosti se tento rituál téměř nikde nedodrжуje.³⁹⁶

Ráno po svatebním veselí si pár přesune své prsteny z pravé ruky na levou na důkaz oficiálního stvrzení svého manželského svazku. V ten samý den se uskuteční návštěva zvaná *subhíja* či *sabáhíja*, odkazující na denní dobu, kdy se návštěva koná, tedy ráno. Do domu novomanželů přichází nejbližší příbuzní a předávají jim dárky; peníze nebo například lampu. Pokud je ženich z jiné vesnice či z ciziny, předává rodina dary upomínkové, tzv. *al-fiqda*.³⁹⁷

Jiná verze praví, že novomanželé po svatební noci stráví spolu několik dní v odloučení a poté navštíví rodinu manželky. Až o týden později je rodina navštíví v jejich novém domově. Této návštěvě se říká *radda al-ridžl*. V současnosti se již zvyk *radda ar-ridžl* dodrжуje pouze v případě, že se novomanželé potkali formální cestou a moc se ještě neznají.³⁹⁸

3.9.5 Moderní svatba

Následující popis moderní svatby umožňuje čtenářům porovnat, na kolik se změnilы svatby od poloviny minulého století v porovnání se stoletím jednadvacátým. Ve čtvrté kapitole bude posléze popsán svatební den nezasvěcených Drúzů, který se uskutečnil v loňském červenci (15. 7. 2012), a podává tak výpověď o průběhu svatby konané v dnešní době.

---

³⁹⁵ Hood, K. (2007): str. 128.

³⁹⁶ Tarabey, L., e-mailová konzultace, 12. 7. 2013

³⁹⁷ Zahrudín, B. N. (2005): str. 49.

³⁹⁸ Tarabey, L. e-mailová konzultace, 12. 7. 2013.

3.9.5.1 Svatební přípravy

Svatební přípravy probíhají mnohdy měsíce dopředu. Je nutné si vybrat a zamluvit místo konání svatby a svatebního večírku, rozeslat pozvánky, domluvit si termín v kadeřnickém či kosmetickém salónu, objednat dekorace, jídlo, DJ, taneční skupinu a také personál, který bude hostům nabízet kávu a další pochutiny. V týdnu před samotným svatebním dnem se tradičně koná večírek nevěsty ve vybrané restauraci či salónku hotelu, případně v domě nevěsty. Ženich a jeho přátelé se mohou přidat. Hosté se baví a tančí do pozdních hodin. „Noc henny“ je nahrazena návštěvou u kadeřnice. Mužova rituální koupel a holení není také v současné době nutností, jelikož nyní je vody více a muž si tedy může dopřát koupel častěji, než tomu bývalo. Někteří muži navštěvují stejně jako jejich nevěsty salóny, kde jim upraví vlasy a někdy jim zahladí drobné nedostatky v obličeji make-upem a pudrem.³⁹⁹

3.9.5.2 Svatební den – průběh

Svatební den začíná pro nevěstu i pro ženicha velice časně. Nevěsta se musí obléci, zajít za kadeřníkem a nechat se nalíčit. Již tehdy je sledovaná okem fotoaparátu a kamery. Úprava účesu spolu s make-upem zabere zhruba tři hodiny. Jak upozorňuje profesionální svatební fotograf z B^caqlínu, jenom kadeřník a make-up může rodinu ženicha vyjít až na 1000 dolarů. „To válka vše změnila,“ dodává, „nastala inflace a bohatí jsou jen držitelé velkých pozemků. Ještě před občanskou válkou se platilo kadeřníkovi pět dolarů. Šperky a svatební šaty si mohou dovolit koupit také pouze bohaté rodiny. Lidé si je běžně pronajímají pouze na svatební den.“⁴⁰⁰

Nevěsta se poprvé setkává ve svatební den se svým ženichem při společném pózování fotografovi. Ženich je již hladce oholen, oblečen, v klopě mívá růžičku.⁴⁰¹ Obvykle se pár fotí v romantických zahradách a

³⁹⁹ Rozhovor s P (M, 50, n), Ba'qlín, 14. 7. 2012.

⁴⁰⁰ Svatební šaty mohou stát 3000 dolarů. Rozhovor s P (M, 50, n), B^caqlín, 13. 7. 2012.

⁴⁰¹ Není povinností, nošení růžičky v klopě obleku není drúzským zvykem. Ale je to v módě.

parcích či na pozemcích, které majitelé pronajímají pro účely pořizování svatebních fotografií.⁴⁰² Focení může trvat dokonce celé dvě hodiny. Posléze jde pár s rodinami na oběd, buď společně, či každá rodina zatím zvlášť.

Mezitím co se pár nechává fotit, zdobí jejich příbuzní (či zaplacení profesionálové) místa, resp. domy, ve kterých se bude svatba konat. Dekorace jsou mnohdy dokonce dávány na každou židli v místnosti i ven na zábradlí před budovu. Řádně vyzdobená musí být také auta svatebčanů. Zvláště u auta pro novomanžele se dbá na nejmenší detaily, jako například na originální vzhled poznávacích značek. V současnosti nejrozšířenějším a nejoblíbenějším nápisem na poznávací značce novomanželů je anglické spojení *Just married*. Většinou jsou taková auta pronajímána i se šoférem, který nosí stylový oblek a čepičku.

Obvykle kolem druhé odpoledne se lidé začínají souběžně shromažďovat ve veřejných budovách určených pro účely svatebních oslav.⁴⁰³ Naproti hlavnímu vchodu se nachází *martaba*, která bývá zdobena květinami. Kolem dokola jsou rozestavené židle, z nichž jedna polovina místnosti je vyhrazena ženám a druhá mužům.⁴⁰⁴ Hosté přicházejí a gratulují všem členům rodiny k této šťastné události.⁴⁰⁵ Následně je jim nabídnuta arabská káva.⁴⁰⁶

Po téměř dvouhodinovém přijímání gratulací vyrazí ženich s početným doprovodem pro svoji nevěstu. V současné době jsou čím dál častější sňatky mezi lidmi ze sousedních nebo ještě vzdálenějších vesnic

⁴⁰² V takových případech jsou k dispozici veškeré potřebné propriety pro skutečně romantické snímky, jako například velký klíč k otevření vyřezávaných zdobených dveří, střevíčky, barevná lavička pod stromem, krajkový slunečník atp. Záznam focení svatby v B^caqlínu ze dne 14. 7. 2012 viz příloha č. 20.

⁴⁰³ Tyto budovy slouží také pro účely pohřbů a jiných veřejných setkání. Na vesnicích se jim říká *bajt al-balda*, ve městech *bajt al-madína*. Možné je nazývat i termínem *chalíja*. Příloha č. 21. Budovy byly vystavěny až v devadesátých letech 20. století, předtím se vždy slavilo doma. Pokud jsou ze stejné vesnice či města, schází se hosté z ženichovy strany v domě jeho rodičů. Soukromé doby nejsou natolik prostorné, aby pojaly mnohdy více než 500 hostů. Z rozhovoru s L. Tarabey, 25. 6. 2012.

⁴⁰⁴ Rozvržení prostoru viz příloha č. 22.

⁴⁰⁵ Rodina může být rozdělena do dvou front dle pohlaví - na ženy a muže, anebo mohou všichni přijímat gratulace společně hned u vchodu.

⁴⁰⁶ I servírování kávy má vlastní pravidla. Tato práce se však jejich představením nezabývá. Příloha č. 24.

či měst. V minulosti lidé jezdili buď autobusy, nebo automobily, dnes již výhradně jezdí auty.⁴⁰⁷ Jelikož se ale jedná o mnoho hostů, snadno se tvoří v úzkých horských uličkách kolony a cesta běžně trávající dvacet minut se může změnit na hodinové popojíždění.

Novým libanonským zvykem, který mnozí hodnotí jako znehodnocení tradičních drúzských hodnot a svatebního dne, se stává vystoupení profesionální taneční skupiny (*firqa*). *Firqa* bývá pronajata speciálně pro svatební den. Předvádí v předem dohodnutých momentech oslavy rozličné tance a písně. Tento nový prvek je údajně převzat z egyptských svatebních oslav, se kterými se měli lidé z arabských zemí možnost seznámit prostřednictvím filmových snímků. Vystoupení taneční skupiny (*firqa*) je běžně v Libanonu k vidění také na muslimských a křesťanských svatbách. Nemalou roli v otázce převzetí této původně egyptské tradice hraje vývoj moderních dějin Libanonu, respektive období občanské války. Válka měla dramatický dopad na tradiční model libanonské svatby, nehledě na náboženské vyznání vybraných komunit. Během války nebyly velké svatby vhodné a ani možné. Tradiční písně a tance nebyly proto tak často předváděny a nové generace vyrostly, aniž by se jim učily.⁴⁰⁸ Vystupování pronajaté taneční skupiny (*firqa*) považují všichni dotazovaní Drúzové starší padesáti let a všichni zasvěcení Drúzové za zbytečné rozhazování peněz. Někteří vyjádřili navíc rozčilení nad tím, že tanečníci nejsou mnohdy ani drúzského původu.⁴⁰⁹

Pronajatí tanečníci prvně předvádí své umění, když ženich vystoupí z auta a míří spolu se svojí rodinou a hosty do budovy, kde je již očekává rodina nevěsty. Po vzájemném pozdravení se lidé usadí. Je jim nabídnuta nevěstina *dijáfa*, která obsahuje *baklavu*, čokoládu a džus. Někdy je nabízena i zmrzlina a marcipánové koláčky.⁴¹⁰ Záleží na vkusu

⁴⁰⁷ Pro srovnání přikládám fotografii auta novomanželů z konce šedesátých let a z roku 2011. Příloha viz č. 23.

⁴⁰⁸ Hood, K. (2007): str. 124.

⁴⁰⁹ Rozhovor s L (Ž, 44, n), Bšatfín, 13. 7. 2012; rozhovor s V (M, 62, n), Kfarhim, 14. 7. 2012; rozhovor s W (M, 68, n), Simqánija, 13. 7. 2012.

⁴¹⁰ Servírování džusu a zmrzliny je novinkou. Dříve se nabízel džus domácí výroby či voda. Příloha č. 24.

a rozhodnutí novomanželů, co chtějí hostům ve svůj slavnostní den nabídnout. Následuje zpěv a tanečníci doprovází ženicha až k nevěstě, takřkajíc mu razí cestu. Nevěsta s ženichem začnou tančit svůj první tanec, obklopeni svými nejbližšími příbuznými, resp. příbuznými z ženichovy strany. Od nevěstiny strany se očekává, že budou smutní, že je opouští rodinný člen. Nehodí se proto, aby tančili či projevovali jakékoliv známky veselí. Taneční skupina se vzdálí a ženich se usadí po boku své nevěsty a následují četné gratulace a mezi hosty koluje ženichova *dijáfa*. Poté co je *dijáfa* rozdána všem hostům, odebere se ženich na výzvu jednoho ze svých příbuzných ke skupině mužů. To je znamení pro všechny přítomné, že ženichova delegace brzy odejde i s nevěstou. Skupina opouští halu za jásotu a blahopřejných a děkovných výkřiků. Otec a dědeček nevěsty, každý z jedné strany, doprovází svoji dceru a vnučku k východu, kde ji předají ženichovi a ten ji usadí do auta.⁴¹¹ Následují je matka nevěsty, sestry, bratři a další blízcí příbuzní. Danou situaci popsala jedna má informátorka jako velice emotivní zážitek:

„... nemyslela jsem si, že budu plakat. Brala jsem si nejlepšího muže na světě! Naopak jsem se bála, že slzu neuroním ani jednu, což by ale byl průšvih. Ale pak jsem se podívala na maminku, babičku a sestry a ty všechny plakaly. Dokonce i tatínek vypadal dojatě. Neunesla jsem tíhu té chvíle a brečela jsem... Bylo to krásné, a ač jsem byla skutečně šťastná, nemohla jsem přestat plakat při pohledu na jejich smutek.“⁴¹²

Posléze se ženich vrací se zpět, aby se dle tradice připojil k zástupu svých příbuzných a obřadně poděkoval mužským zástupcům rodiny nevěsty. Zatímco svatebčané odjíždějí zpět do vesnice ženicha, házejí po nich jejich hostitelé nevařenou rýží, zvláště na auta novomanželů.

⁴¹¹ Příloha č. 25.

⁴¹² Rozhovor s F (Ž, 31, n), Bejrút, 5. 7. 2012.

Podle tradice kráčí novomanželé k budově vždy pěšky, řidiči proto neparkují svá auta přímo před vchodem. Uvnitř budovy se usadí novomanželé na vyvýšeném sedátku (*martaba*). Následné přijímání gratulací může trvat i déle než dvě hodiny, neboť počet příchozích gratulantů se průměrně pohybuje v rozmezí 500 až 1500. Novomanželé tak v závěru posedí během přijímání gratulací maximálně pár minut. Všem příchozím je nabídnuta *dijáfa* a káva.

Když odejdou poslední hosté, mohou se novomanželé s rodinou odebrat na společnou slavnostní večeři. Později večer se obvykle koná slavnostní večírek. Rozhodující roli při výběru místa konání hraje rozlehlost prostoru.⁴¹³ V poslední době se večírky konají buď v pronajatých restauracích, ve veřejné zahradě či hřišti. Počet pozvaných hostů záleží na finančních možnostech a přání novomanželů a jejich rodin. Během večera nabízejí profesionální číšníci tradiční pokrmy libanonské kuchyně jako například *mansaf*, *machší* (*jehně plněné rýží*), *kibbe*, *faláfel*, *hummus*, *tabbe*, saláty *fattúš* a *tabbúle*. Vždy je zde i výběr sladkých dezertů. K pití jsou nabízeny nealkoholické nápoje, jako například džus či *colu*. Zda bude hostům servírován i alkohol, záleží na úsudku rodin novomanželů.

Rovněž průběh večírku má svá pravidla. Příchod novomanželů je slavnostním okamžikem. Doprovází je tanečníci či jejich oblíbená melodie jako podkres. Novomanželé si poté před zraky všech přítomných přendají prstýnky z pravé ruky na levou a začínají tančit svůj první manželský tanec. O hudbu se stará najatý DJ či živá kapela. Hood zmiňuje v popisu svatby, které se zúčastnila v Libanonu v roce 2003, vystoupení známého zpěváka žánru *zadžál*, který na počest novomanželů zazpíval *qasíd*: „Ó, noc štěstí se rozzářila, a její hvězdy a měsíce svítily na nás, vůně kvetoucího štěstí se nesla na křídlech vánku. Noc štěstí se rozzářila, a její

⁴¹³ Někdy se konají svatební večírky v zahradách a svoji úlohu zde hraje, jak potvrzuje výzkum Dafního, i symbolika stromu. V některých vesnicích na Blízkém východě se totiž nachází stromy zvané *šažara al-^carús*. Jak napovídá název, tj. strom ženicha, konají se (konaly) pod ním svatební rituály. V drúzské komunitě má tato tradice rovněž své místo, ale ženichovi se nevěnuje zvláštní pozornost. Svatby se konají pod stromem, protože to je příjemné a prostorné místo. Dafni, A. (2007): str. 6.

hvězdy a měsíce svítily na nás, vůně kvetoucího štěstí se nesla na křídlech vánku. Aby dny byly překrásným rájem, nebeští andělé na své liry budou hrát. Ó Ajman, buď spokojená a buď velkorysá ve své lásce, protože cesta před tebou je plná květů a tvé sny dnes svou cestu začínají.”⁴¹⁴

Hudební program večera záleží pochopitelně na přání a možnostech sezdaného páru. Během večera rozkrojí novomanželé svatební dort, obvykle sedmipatrový.⁴¹⁵ Někdy následuje ohňostroj.⁴¹⁶ Večírek končí zpravidla kolem půlnoci. Novomanželé odcházejí zpravidla domů jako poslední.⁴¹⁷

Při příchodu nevěsty do nového domu se čím dál méně dbá na rituály zmiňované v popisu tradiční svatby. Dokazují to i výsledky výzkumu. Kvasnice jsou přetrvávajícím zvykem pouze v oblasti Šúfského pohoří, či jej přináší s sebou jako své kulturní dědictví ženy narozené v oblasti Šúfu do svých nových domovů. Stále se však dbá, aby nevěsta vstupovala do domu pozpátku. Občas ji takto nese v náručí sám ženich. V současné době není výjimkou strávit svoji svatební noc v hotelovém pokoji a do svého domu se vrátit až během následujícího dne. Prokazování panenství nevěsty bylo diskutováno již výše.⁴¹⁸

Rodiny sezdaného páru přijímají gratulace po další měsíc. Hostům jsou vždy nabízeny sladkosti. Hostům domu novomanželky je nabízena *dijáfa* od obou rodin, zatímco hosté v ženichově domě ochutnávají pouze *dijáfu* od rodiny ženicha.

⁴¹⁴ Hood, K. (2007): str. 133 – 134. „*Oh, oh, oh, oh ...The night of happiness became bright, and its stars and moons shone on us, the perfume of the blossoming happiness was carried on the wings of the breeze. The night of happiness became bright, and its stars and moons shone on us, the perfume of the blossoming happiness was carried on the wings of the breeze. So that the days be a wonderful paradise the angels of heaven will play their lyres. Oh Ayman, be happy and be generous in your love, since the path in front of you is full of flowers and your dreams today began their journey.*“

⁴¹⁵ Příloha č. 27.

⁴¹⁶ Fotografie ilustrující svatební večírek viz příloha č. 26.

⁴¹⁷ Přesto na některých svatebních oslavách je tomu naopak. Novomanželský pár odchází jako první uličkou vytvořenou hosty za hlasitého výskotu žen a potlesku. Rozhovor s C (Ž, 25, n), Bšatfín, 11. 7. 2013 (konverzace přes Facebook).

⁴¹⁸ Viz str. 72.

3.9.6 Svatební cesta

Mezi nové svatební zvyky patří líbánky (*šahr al-asal*). Novomanželé jedou na svatební cestu buď hned následující den po svatebním veselí, anebo později dle dohody. Výběr destinace je dán do velké míry finančními možnostmi páru. Oblíbený je pobyt v hotelových rezortech ve Středomoří či romantické zájezdy na ostrovy ležících ve východní Asii.

Pozoruhodná byla reakce vdovy z Bšamúnu, když jsem se jí zeptala, zda jela s manželem na líbánky:

„Kdepak, to je úplně nový zvyk. Pro nás to byla to děsivá představa, ne něco, na co by se mohli těšit!“ Dále uvedla, že nezná nikoho ze svých vrstevníků, kdo by jel na líbánky.⁴¹⁹

3.9.7 Charakteristika svatby zasvěcených Drúzů

Průběh svatebního dne, oblečení hostů i místnost konání oslavy se na rozdíl od právě představené moderní svatby nezasvěcených Drúzů vyznačuje skromností. Přesto se však nešetří na pohoštění pro hosty. Na postřehu Fuada Khuriho, že drúzské rituály jsou spjaté s konzumací, je hodně pravdy.⁴²⁰

Zasvěcení Drúzové pořádají svatební oslavu zpravidla v den podepsání manželské smlouvy. Ať už je tomu tak, či se svatební oslava koná v jiný den, začínají se po obědě scházet v domě ženicha a v domě nevěsty první hosté. Po přivítání a nabídce šálku kávy a sladkostí vyše ženich svoji delegaci, aby mu přivedla nevěstu. Průvod cestou nezpívá, ani netančí.⁴²¹ Když nevěsta dorazí do domu ženicha, je usazena v místnosti vyhrazené ženám. Následně jsou hostům nabídnuty typické a oblíbené pokrmy libanonské kuchyně, zpravidla domácí výroby.⁴²² K pití se nabízí káva, čaj nebo studené nápoje. Alkoholické nápoje se nepodávají, neboť zasvěcení Drúzové alkohol pít nesmí. Ženy a muži sedí

⁴¹⁹ Rozhovor s Y (Ž, 77, n), Bšamún, 16. 7. 2012.

⁴²⁰ Khuri, F. I. (2006): str. 63.

⁴²¹ Rozhovor s E (M, 29, z), Ālīh, 16. 7. 2012.

⁴²² Pokrmy byly vyjmenovány v předchozí podkapitole.

v oddělených místnostech a hovoří. Netančí se a ani hudba nehraje.⁴²³ Z tohoto důvodu nazval Sami Makarem svatbu zasvěcených Drúzů jako „velice tichou událost“.⁴²⁴ Ve večerních hodinách se hosté rozloučí a novomanželé se odeberou společně na manželské lože.⁴²⁵

3.9.8 Náklady

Ženich je tradičně zodpovědný za svoji nevěstu od oficiálního zasnoubení. Ženich by měl kromě plné výbavy domácnosti hradit i veškeré náklady za svatbu. Zpravidla platí pozvánky, šaty pro nevěstu, svůj oblek, květinové dekorace na obou místech konání svatby, květinové dekorace v restauraci, *dijáfu* za svojí rodinu, dekorace aut, pronájem auta, DJ, ozvučení osvětlení, taneční skupinu, video dokumentaci a fotografa a náklady za večeři. Navíc se od ženicha očekává proplacení líbánek.

Svatba je opravdu velikou finanční zátěží pro ženichovu rodinu. Náklady za celou svatbu se mohou vyšplhat až ke stovkám tisíc dolarů.⁴²⁶ Každý nemusí a ani nemůže pořádat honosné a nákladné oslavy. Záleží samozřejmě na příjmu ženicha. Šejch al-Halabí hodnotí tuto skutečnost slovy:

„Je mnohdy až neuvěřitelné, kolik peněz jsou někteří Drúzové ochotni za svatební veselí zaplatit. Kvůli svatbě svých potomků mizí roky nasbírané úspory často bohužel jen z důvodu předejití pomluv. Jde o takovéto ‚koukejte, my na to máme‘. Kdo žení syna, má přeci velkou radost a tu je třeba sdílet klidně s celou vesnicí. Finanční náročnost se rok od roku zvyšuje. Doufejme jen, že se svatba nestane nedosažitelným luxusem sama o sobě.“⁴²⁷

⁴²³ Z rozhovoru s šejchem al-Halabím, 27. 6. 2012.

⁴²⁴ Z rozhovoru se S. Makarem, 5. 7. 2012.

⁴²⁵ Šejch al-Halabí upozorňuje, že není třeba hned stvrzovat manželský svazek pohlavním stykem. Doporučuje se, aby novomanželé počkali dva měsíce a až poté začali společný sexuální život. Z rozhovoru s šejchem al-Halabím, 27. 6. 2012.

⁴²⁶ Hasan, R. a kol. (2011): str. 24. Pro srovnání uvádím v příloze náklady svatby F (Ž, 31, n), která se odehrála v Bejrútu roku 2009. Viz příloha č. 28.

⁴²⁷ Z rozhovoru s šejchem al-Halabím, 27. 6. 2012.

V současné době je čím dál více rodin, které jsou si finanční zátěží pro ženichovu rodinu vědomi a jsou ochotni se o svatební náklady dělit; zvláště když se vzájemně znají již před uzavřením sňatku jejich potomků:

„Naše rodiny se znaly již dříve a přišlo jim nemyslitelné nechat platit vše jenom rodinu Nizára.⁴²⁸ Má rodina tedy nakonec platila za zásnubní večírek a Nizárova rodina svatební oslavu. Přesto jsem dostala od Nizára nádherné a luxusní šperky a šaty, takže jeho rodina v závěru platila dvakrát tolik co moje.“⁴²⁹

Časopis *ad-Duhá* vydal na základě vzrůstajících nákladů za svatbu v roce 2011 výzvu, aby lidé přestali ukazovat své bohatství na veřejnosti tím, že své úspory investují do jediného dne či noci. Navrhli zřídit pokladnici na podporu mladých lidí, kteří nemají prostředky k uspořádání svatební oslavy dle tradičního modelu, a tím tak ukazovat svoji bohatou kulturu a sílu.⁴³⁰ Cílem výzvy je obnovení tradice svatby na vesnici, neboť „pokud se Drúzové vzdálí od tradičního provedení svatby, bude to znamenat jizvu v jejich společné identitě“.⁴³¹

---

⁴²⁸ Jméno bylo na přání informátorky změněno.

⁴²⁹ Rozhovor s F (Ž, 31, n), Bejrút, 5. 7. 2012.

⁴³⁰ Hasan, R. a kol. (2011): str. 23 – 24.

⁴³¹ Hasan, R. a kol. (2011): str. 23.

4 PŘÍPADOVÁ STUDIE: MODERNÍ SVATBA NEZASVĚCENÝCH DRÚZŮ V BŠATFÍNU

Svatby, kterou budu na následujících řádcích popisovat, jsem se zúčastnila v neděli 15. 7. 2012 ve vesnici Bšatfín, ležící necelých 40 km jižně od Bejrútu. Vesnici obývá v současné době kolem čtyř tisíc obyvatel.⁴³² Pozvána na svatbu jsem byla ženichovým strýcem, který mě spolu se svojí ženou a dvěma dcerami hostil ve svém domě od sobotního odpoledne do pondělního rána.

Mezitím, co jsme snídali, odešel můj hostitel pomáhat s výzdobou aut. Po společném malém obědě jsme se připravili k odchodu. Ve 14:30 hodin jsme zaparkovali auto před obecním domem, ve kterém se již začínali scházet hosté z ženichovy strany. Obecní dům (*bajt al-balda*)⁴³³ v Bšatfínu se nachází na okraji vesnice a konají se v něm kromě svateb také pohřby a další setkání komunity.⁴³⁴ Zábradlí před budovou bylo ozdobené fialovou a bílou látkou a dávalo všem příchozím hostům i náhodným kolemjdoucím jasně najevo, že se tu dnes koná svatba a současně poukazovalo na zvolenou barvu všech svatebních dekorací.⁴³⁵ Přímo naproti vchodovým dveřím se nacházela na vyvýšeném pódiu (*martaba*), tentokrát v podobě kovové sedačky s bílými polštáři a s průhlednou fialovou látkou jako přehozem. Po obou stranách sedačky stály na ozdobených podstavcích květiny, resp. bílé růže a orchideje bílé i fialkové barvy. Po celé šíři pódia byla u zdi postavena konstrukce, z níž visela průhledná bílá látka, stříbrné kroužky a naranžované kaly.⁴³⁶

Umístění vyvýšeného pódia (*martaba*) rozdělvalo prostor na dvě poloviny. Pravá strana byla vyhrazena mužům, levá ženám. V každé části se nacházelo asi dvě stě plastových židlí krémové barvy. Ženich, elegantně oblečený v bílé košili a v černém obleku s červenou růžičkou

⁴³² [Http://www.tageo.com/index-e-le-v-05-d-m1162496.htm](http://www.tageo.com/index-e-le-v-05-d-m1162496.htm) (14. 7. 2013).

⁴³³ Nebo také *chalíja*. Z rozhovoru s L. Tarabey, 25. 6. 2012.

⁴³⁴ Příloha č. 32 (Obr. 1). Všechny fotografie, na něž se v této kapitole odkazuje, jsou součástí přílohy č. 32. Dále proto značím pouze číslo jednotlivých snímků.

⁴³⁵ Obr. 2.; Obr. 3.

⁴³⁶ Obr. 4.

v klopě, přijímal se svými mužskými příbuznými pozdravení a gratulace odděleně od žen. Příchozí hosté prvně blahopřáli ženichově řadě a až poté zamířili k řadě žen.⁴³⁷ Poté, co hosté pozdravili hostitele, usadili se na vymezenou stranu místnosti na židli. Brzy byla hostům nabídnuta první ženichova *dijáfa*, skládající se z plechovky pomerančového džusu a tří druhů čokolád. Když dokolovala mezi hosty i druhá *dijáfa*, tentokrát s džusem a baklavou, dal ženichův otec pokyn k odchodu.⁴³⁸ Po čtvrté hodině všichni nasedli do aut a vydali se za trubení klaksonů do vesnice Sarahmúl vyzvednout si nevěstu. Nevěsta čekala na ženichovu delegaci v tamějším obecním domě (*bajt al-balda*) spolu se svojí rodinou a přáteli. Nevěsta měla na sobě dlouhé bílé šaty na úzkých ramínkách, ozdobené třpytivými kamínky a s poloprůsvitnou látkou v oblasti břicha a zad. Z ozdobné vlasové čelenky jí splýval k zádům zdobně vyšíváný průsvitný závoj. Náušnice a čelenka byly vyrobené z bílého zlata.⁴³⁹ Jelikož vedla k budově úzká cesta, musela některá auta couvat a hledat parkovací místo opodál. Auta ženichovy delegace byla zaparkovaná dokonce i před samotnou vesnicí a svatebčané proto počkali, než se všichni shromáždí na dvoře před budovou. Poté se na scéně objevila taneční skupina (*firqa*) a ozvaly se první tóny písně. Ženichova matka a sestra začaly tancovat, některé ženy se k nim přidaly za radostného výskotu *zaghárid*.⁴⁴⁰

Do budovy prvně vstoupili muži a pozdravili se s mužskými zástupci nevěstiny rodiny a poté se usadili.⁴⁴¹ Ženy vyčkávaly u dveří a poté se k pozdravům přidaly.⁴⁴² Mezitím, co se servírovala první nevěstina *dijáfa*, skládající se z pomerančového džusu, *baklavy* a sezamu s medem, začala nevěsta tančit v obklopení svých ženských příbuzných. Následně vkročila dovnitř *firqa* a oznámila všem přítomným, že ženich si přišel pro svoji nevěstu. Za hudebního doprovodu a zpěvu poté

---

⁴³⁷ Obr. 5; Obr. 6.

⁴³⁸ Obr. 7.

⁴³⁹ Obr. 8.

⁴⁴⁰ Obr. 9.

⁴⁴¹ Obr. 10.

⁴⁴² Obr. 11.

předpřipravili cestu ženichovi a jeho příbuzným až k nevěstě.⁴⁴³ Ženich seděl na ramenou svého nejstaršího bratra. Za velkého veselí byl ženich také vyhozen několikrát do vzduchu. Zatímco jeden z tanečníků žádal nevěstu, aby se připojila k průvodu, ženich opodál čekal pod sepjatými kopími tanečníků. Následoval poté jejich první společný tanec. Všichni tleskali, zpívali a mladé ženy z ženichovy strany začaly tančit *dabku*.⁴⁴⁴ Číšníci mezitím hostům nabízeli druhou *dijáfu*, skládající se kromě džusu a baklavy také z mističky vanilkové zmrzliny.

Ženichův otec poté přednesl dojemnou *qasídu* na počest svého syna a jeho manželky. Báseň, kterou složila a přednesla jedna z příbuzných nevěsty, naopak vyvolala salvy smíchu.⁴⁴⁵ Hovořila totiž s nadsázkou o útrapách manželského života. Následovalo rodinné focení a loučení. Nevěsta měla ve tváři dle tradice smutný výraz, její maminka plakala zcela nepokrytě. Poté, co ženich odvedl svoji nevěstu do auta, vrátil se rozloučit dle tradice s rodinou nevěsty, respektive s jejími mužskými zástupci.⁴⁴⁶

Za hlasitého troubení přijela kolona aut svatebčanů zpět do budovy v Bšatfínu. Poté se opět tančilo a zpívalo až ke vchodu do budovy. Novomanželé se poté uvnitř usadili na pohovku (*martaba*) a přijímali gratulace. Poslední hosté odešli v 19:30 hodin a novomanželé se vzápětí odebrali s rodinou ženicha na večeři. Svatební večírek (*hafla*) se konal na rozlehlém asfaltovém hřišti ležícím v těsném sousedství budovy. Přišli jsme mezi prvními hosty na půl devátou. Celkem bylo pozvaných čtyři sta hostů. Každý z nich byl usazen ke stolu dle předem rozvrženého plánu. Podél jedné strany hřiště stály úzké dlouhé stoly, prostřené slavnostním fialovým ubrusem. Brzy na ně začaly číšníci nanášet nádoby s jídlem. Přítomní hosté si mohli vybrat ze skutečných lahůdek libanonské kuchyně. Kromě tradičního *mansafu* si mohli vzít na talíř *machší* (jehně plněné rýží), vinné listy plněné rýží, *faláfel*, *tabbe*, *fattúš*, *tabbúli*, kuřecí

⁴⁴³ Obr. 12; Obr. 13; Obr. 14; Obr. 15.

⁴⁴⁴ Obr. 16; Obr. 17; Obr. 18; Obr. 19.

⁴⁴⁵ Obr. 20; Obr. 21.

⁴⁴⁶ Obr. 22; Obr. 23.; Obr. 24.

maso na grilu, grilovanou zeleninu a také mnoho sladkých dezertů, jako např. sladkou rýži, *harísu*, *kambíju*, různé druhy *baklavy* a zmrzlin. Pít si lidé objednávali od číšníků přímo od svých stolů. Vybírat mohli jak z nealkoholických, tak alkoholických nápojů. U mého stolu, který byl určený pro sedm osob, se tak v jeden moment nacházel pomerančový džus, šampaňské, whisky, neperlivá a perlivá voda.

Avšak dlouhé fronty k jídlu se vytvořily až po slavnostním příchodu novomanželů. Novomanželé byli doprovázeni tanečníky, kteří tentokrát vystupovali v novém oblečení. O hudební doprovod se staral pronajatý DJ a hrál tradiční i moderní arabské, americké a anglické písně. Poté, co se novomanželé usadili do připraveného sedátka, vyzval otec ženicha všechny přítomné, ať se pustí do hodování a dobře se baví. K několika málo tanečnickům *dabky* se brzy přidali další a další hosté až vytvořili téměř padesátimetrového hada. Kolem jedenácté hodiny večer rozkrojili novomanželé sedmipatrový čokoládový svatební dort s marcipánovou polevou a s figurkou zamilovaného páru na vrchu dortu. Novomanželé si poté před zraky všech přítomných přendali prstýnky z pravé ruky na levou a brzy začali tančit svůj první manželský tanec. Poté byla zhasnuta světla a hosté se mohli obdivovat ohňostroji. Večírek skončil kolem jedné ráno. Novomanželé odešli jako poslední, rozloučili se s každým hostem. Svoji svatební noc strávili v novém společném domově, kterým byla přístavba patra domu ženichovy rodiny. Líbánky strávili novomanželé na Maledivách, ve čtyřhvězdičkovém hotelovém rezortu.

5 ZÁVĚR

Drúzska svatba je dlouho připravovaným rituálem, který od nepaměti dodržuje přesná pravidla hry. Celá svatba zahrnuje pečlivý výběr partnera, žádost o ruku, zasnoubení, uzavření manželské smlouvy a nakonec samotný svatební den, který se sám o sobě skládá z mnoha menších rituálů a zvyklostí. Právě při svatebním dni je svazek proklamován veřejně, a tak uznán v očích veřejnosti jako platný. Vlastní svatba je slavnostní událostí nejenom pro zúčastněné rodiny, ale pro celou vesnici či město. Svatba rovněž poskytuje nové možnosti seznámení, vedoucí mnohdy ke vzniku dalších manželských svazků. Svatba je vnímána jako jednoznačně pozitivní událost, jako dobrá věc.

Stejně jako se v současnosti vytrácí obraz Drúza jako rolníka v izolované horské vesničce, začínají se svatební zvyklosti, zmíněná „pravidla hry“, postupně měnit. Moderní svatby nezasvěcených Drúzů se mohou vyznačovat dokonce i prvky ryze „nedrúzkými“. Je vsutku pozoruhodné, že zvyky, dříve vlastní pouze Západu, se nyní zabydlují v libanonských horských vesnicích a městech. Krájí se několikapatrové dorty, zdobí se auta podle vzoru hollywoodských filmů, z reproduktorů se linou tóny americké a evropské popové hudby. Nezasvěcená drúzska nevěsta dodržuje pravidlo mít na sobě „něco starého, nového, půjčeného a modrého“. Květinu hází do davu žen s tím, že ta, která ji chytí, bude provdána do roka a do dne. Snaha být originální a zajistit příchodím veškerý komfort se střetává se spontánností, která byla v minulosti nedílnou součástí svatebních rituálů. Mizí neplánovaná vystoupení přátel zúčastněných rodin, předvádění tradičního tance s meči a štíty, domácí pohoštění a nenucená zábava. Nové rituály balancují mezi návratem k tradici a napodobovaným kýčem. Částečným vysvětlením je změna doby, rozvoj nových technologií, nových pracovních příležitostí a s tím související migrace.

Nesmíme opomenout ničující vliv Libanonské občanské války na svatební zvyklosti a dodržování kulturních tradic napříč celou libanonskou pospolitostí. Během války byly svatby menší a skromnější, neboť velké oslavy nebyly vhodné. Téměř výhradně se svatební události odehrávaly doma a počet pozvaných se odvíjel od jeho kapacity. V současné době se v každé drúzske vesnici nachází *chalíja*, neboli budova sloužící mimo jiné pro účely svatebních oslav. Zásnubní večírky se přesouvají do hotelů a restaurací, kde se o catering a hudební program stará pronajatá profesionální služba. Příslušníci mladé generace již neznají tradiční písně a tance. Rituály jako například lepení kvasnic, rozšlápnutí granátového jablka nebo dokazování síly ženicha (*raf' al-qajma*) považují za bizarní. Nezasvěcení Drúzové stejným způsobem přistupují i k otázce rodičovského výběru partnera a následnému kolotoči svatebních příprav, který mnohdy vykazuje i prvky divadelního charakteru.

Starší generace hodnotí dnešní svatby jako pokleslé megalomanské zábavy a zneuznání drúzske společenských zvyklostí. Zvláště negativně nahlíží na vystoupení pronajaté taneční skupiny (*firqa*), výběr západní populární hudby namísto tradičních arabských melodií a své pochyby mají i o seznamovacích praktikách mladých Drúzů. Kritický pohled starších generací na ty mladší je však viditelný snad ve všech společnostech.

Výzkum, ač malý vzorkem, nepotvrdil významné změny v chápání svatby ve sledovaném období, tj. od padesátých let 20. století do současnosti. I pro mladou generaci je manželský svazek posvátný. Mladí lidé sice mají více možností k seznamování, ale váha rodičovského slova je v závěru rozhodující. Značná část lidí si vybírá partnery v souladu s rodičovskými požadavky; neboli berou si partnera, kterého by jejich rodiče beztak schválili. V akademickém prostředí se čím dál častěji vzpomíná problematika mezináboženských sňatků. Podložené výzkumy

současných odborníků však domněnku narůstajícího trendu exogamních manželství nedokazují.

Teze o narůstajícím věkovém rozdílu mezi ženichem a nevěstou nebo často vzpomínané přemrštěné částky věna rovněž nebyly dokázány. Avšak obrovské rozdíly jsou viditelné v popisu svatebního dne.⁴⁴⁷ Žádný z informátorů, vyjma jednoho zasvěceného Drúza, který uzavřel sňatek po roce 1990, nehodnotí průběh své svatby jako tradiční.⁴⁴⁸ Pozoruhodné je, že i šejch z Ālih, jež se oženil v roce 2009, říká, že průběh jeho svatby se v mnohém odklonil od tradičního modelu - například už jen tím, že se přidal k delegaci jdoucí pro nevěstu. Mladí lidé jsou si dobře vědomi, že ohňostroj, krájení dortu nebo tanec v rytmech amerického popu nepatří mezi drúzské zvyky, ale přesto odmítají opět tvrdošijně na tradici a strojí si svatbu dle vlastního přání.

Palčivým problémem ale je finanční náročnost svatby, zvláště pro ženicha a jeho rodinu. Náklady se mnohdy vyšplhají až ke statisíčovým částkám. Mnozí tvrdí, že by ze stejných důvodů měl být zrušen i zasnubní večírek a instituce *mahrū* by měla být chápána pouze v symbolické rovině. Mladí muži si nemohou dovolit svatbu, protože je „prostě příliš drahá a romantické sňatky uzavírané z čisté lásky se stávají málokdy“.⁴⁴⁹

Není možné činit dalekosáhlejší závěry, neboť studie na toto téma je první svého druhu v českém prostředí. Rozsah zkoumání by pravděpodobně musel být širší, což přesahuje možnosti mé diplomové práce. Bylo by dobré, kdyby byly předkládané poznatky nadále rozvíjeny a bylo zkoumáno, zda lze v současné drúzské komunitě vysledovat tak často zmiňované trendy.

---

⁴⁴⁷ Pro srovnání uvádím výčet svatebních událostí dle tradičního a moderního popisu svatby a následně i výpovědi tří nezasvěcených Drúzek, zastupujících tři generace v jedné rodině. Viz příloha č. 29, č. 31.

⁴⁴⁸ Vyjádření informátorů viz příloha č. 30.

⁴⁴⁹ Rozhovor s D (M, 28, n), Bejrút, 27. 6. 2012.

6 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

Abu-Husayn, A. (2004): *The View from Istanbul: Lebanon and the Druze Emirate in the Ottoman Chancery Documents, 1546 – 1711*. London – New York: Centre for Lebanese Studies & I. B. Tauris Publisher.

Abu Chakra, E. (2006): The Druze and Arabism. In: Salibi, K. (ed.): *The Druze Realities & Perceptions*. London: Druze Heritage Foundation, str. 171 – 182.

Abu-Izzeddin, N. M. (1993): *The Druzes: A New Study of Their History, Faith, and Society*. Leiden: E.J. Brill.

Alamuddin, N. S., Starr, P. D. (2008). *Crucial Bonds: Marriage Among the Lebanese Druze*, New York: Caravan Books.

Anderson, J. N. D. (1952a): The Personal Law of the Druze Community. In: *Die Welt des Islams*, New Series, 2, 1, str. 1 – 9.

Anderson, J. N. D. (1952b): The Personal Law of the Druze Community. Part II. In: *Die Welt des Islams*, New Series, 2, 2, str. 83 – 94.

Azzam, I. J. (2006): Druze Women: Ideal and Reality. In: Salibi, K. (ed.): *The Druze Realities & Perceptions*. London: Druze Heritage Foundation, str. 95 – 104.

Azzam, I. J. (2007): *Gender and religion. Druze women*. London: Druze Heritage Foundation.

Bahbouh, Ch. (1990): Syrská svatba. In: *Nový Orient*, 45, 2, str. 55 – 56.

Budilová, L. J. (2011): *Dědická praxe, sňatkové strategie a pojmenovávání u bulharských Čechů v letech 1900-1950*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury.

Bushakra, M. W. (1951): *I married an Arab*. New York: The John Day Company.

Dafni, A. (2007): Rituals, ceremonies and customs related to sacred trees with a special reference to the Middle East. In: *Journal of Ethnobiology and Ethnomedicine*, 3, 28, str. 1 – 15.

Dana, N. (2003): *The Druze in the Middle East: their faith, leadership, identity and status*. Brighton: Sussex Academic Press.

Dana, N. (2010): *Druze Identity, Religion – Tradition and Apostasy*, dostupné na <http://app.shaanan.ac.il/shnaton/15/14.pdf> (15. 5. 2012).

Denscombe, M. (2010): *The Good Research Guide: For Small-scale Social Research Projects*. Berkshire: McGraw-Hill International.

Etzioni, A. (1996): The Responsive Community: A Communitarian Perspective. In: *American Sociological Association*, 61, 1, str. 1 – 11.

Falah, S. (2002): *The Druze in the Middle East*. New York: Research & Publications Institute.

Fares, F. a kol. (2004): Identification of two mutations for axia telangiectasia among the Druze community. In: *Prenatal Diagnosis*, 24, str. 358 – 362.

Firro, K. M. (2011): The Druze Faith: Origin, Development and Interpretation. In: *Arabica*, 58, 1-2, str. 76 - 99.

Goody, J. (1983): *The Development of the Family and Marriage in Europe*. Cambridge – New York: Cambridge University Press.

Harik, J. P. (1993): Change and Continuity among the Lebanese Druze Community: The Civil Administration of the Mountains, 1983 – 90. In: *Middle Eastern Studies*, 29, 3, str. 377 – 398.

Hasan R., (2006): *Druze and Druzism*. (Místo vydání nevedeno): Kamal Jumblat Cultural Foundation of Venezuela.

Hasan, R. a kol. (2011): Máǧá baqijja min 'l-^ḥurs al-qarja qa ma^ḥáníhi. In: *Ad-Duhá*, 1, 2, str. 22 – 25.

Hazran, Y. (2009): *Between authenticity and alienation: The Druzes and Lebanon's history*. London: School of Oriental and African Studies, str. 459–487.

Hitti, P. K. (2007): *The origins of the Druze people and religion: with extracts from their sacred writings*. London: Saqi.

Holy, L. (1996): *Anthropological Perspectives on Kinship*, London: Pluto Press.

Hood, K. (2007): *Music in Druze Life: Ritual, Values and Performance Practice*, London: Druze Heritage Foundation.

Chanaš, J. M. (1990): *Tará'if 'l-ams wa ghajá'ib al-jawm aw suwar min hajáti an-nabk wa al-qalamún fí al-wásit al-qarn at-tási^ḥa ^ḥašar*. Damašek: Ministerstvo kultury v Sýrii.

Churchill, Ch. H. (2006): *Mount Lebanon. A Ten Years' Residence from 1842 to 1852. Volume 1*. (Místo vydání nevedeno): Elibron Classics.

Karam, M., Keatinge, M. C. (1960): *Lebanon Land Of The Cedars*, Bejrút: Khayats.

Khuri, F. I. (2004): *Being a Druze*, London: Druze Heritage Foundation.

Khuri, F. I. (2006): Aspects of Druze Social Structure: 'There Are No Free-Floating Druze'. In: Salibi, K. (ed.): *The Druze Realities & Perceptions*. London: Druze Heritage Foundation, str. 61 – 78.

Klat, M., Khudr, A. (1984): Cousin Marriages in Beirut, Lebanon: Is the Pattern Changing?. In: *Journal of Biosocial Science*, 16, 3, str. 369 – 373.

Kressel, G. M. (1977): Bride-Price Reconsidered, In: *Current Anthropology*, 18, 3, str. 441 – 458.

Kropáček, L. (2006): *Duchovní cesty islámu*. Praha: Vyšehrad.

Layish, A. (1982): *Marriage, Divorce, and Succession in the Druze Family: A Study Based on Decisions of Druze Arbitrators and Religious Courts in Israel and the Golan Heights*. Leiden: E. J. Brill.

Lévi-Strauss, C. (1969): *The Elementary Structures of Kinship*. Boston: Beacon Press.

Makarem, S. N. (1979): *The Druze Faith*, New York: Caravan Books.

Morgan, D. L. (2008): Snowball Sampling. In: Given, L. M. (ed.): *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods, Vol. 1 – 2*, str. 815 – 816.

Murphy, R. F. (2006): *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. Praha: SLON.

Parfit, J. T. (1917): *Among the Druzes of Lebanon and Bashan*. London: Hunter & Longhurst.

Ponzetti, J. J. (2003): *International Encyclopedia of Marriage and Family: Ke-Se*. New York: Macmillan Reference USA.

Rosenthal, G. (1993): Reconstruction of Life Stones: Principles of Selection in Generating Society for Narrative Biographical Interviews. In: Josselson, R, Lieblich, A. (eds.), *The Narrative Study of Lives*, London: Sage, str. 59-91.

Rustom, R. N. (1988): *Custom of Marriage Preparations Among the Druze & Maronite Communities* (nepublikovaná diplomová práce). The Lebanese University.

Salibi, K. S. (1973): The Secret of the House of Ma'n. *International Journal of the Middle East Studies*, 4, str. 272-287.

Seabrook, W. (1941): *Adventures In Arabia: Among The Bedouins, Druses, Whirling Dervishes And Yezide Devil Worshippers*. Vienna: Elbemühl Papierfabriken und Grafische Industrie A. G.

Seale, P. (2010): *The Struggle for Arab Independence. Riad el-Solh and the Makers of the Modern Middle East*. New York.

Sedan, G., Westheimer, R. (2007): *The Olive and the Tree. The Secret Strength of the Druze*, New York: Latern Books.

Skalník, P. (2005): Libanon na cestě k suverenitě a plné nezávislosti. In: Pecha, L. (ed.): *Blízký východ v současném světě I*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, str. 59 – 69.

Skutsch, C. (ed.) (2005): *Encyclopedia of the World's Minorities, Vol. 1, A-F*. New York – London: Routledge.

Smith, W. R. (1903): *Kinship & Marriage in Early Arabia*, London: Adam and Charles Black.

Stone, L. (2009): *Kinship and Gender: An Introduction*. Boulder: Westview Press.

Strauss, A. L., Corbin, J. (1990): *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Brno: Sdružení podané ruce.

Svášková, T. (2011): *Syrské povstání a Drúzové v Sýrii* (nepublikovaná bakalářská práce). Západočeská univerzita v Plzni.

Taqíjuddín, H. (2007): Al-ahwál aš-šachsíja °inda ad-durúz wa awdžuhi at-tabájun ma°a as-sunna wa ‘š-ší°a masadaran wa idžtihadan. Šúf: Ma°rad aš-šúf ad-dá’im li ‘l-kitáb.

Tarabey, L. (2008): *Modernity and Family Change: marriage and divorce among the Lebanese Druze* (nepublikovaná dizertační práce). Lebanese University.

Vznešený Korán (př. Ivan Hrbek) (2007). Praha: AMS.

Yaqub, N. D. (2007): *Pens, Swords, And the Springs of Art: The Oral Poetry Dueling of Palestinian Weddings in the Galilee*. Leiden, Boston: Brill.

Zahrudín, B. N. (2005): °Ádát wa taqálíd ahl at-tawhíd (ad-durúz). *Al-džiz’ ‘l-’awwal*. Bejrút: Al-markaz at-ťaqáfí al-lubnání.

Zahrudín, S. (2007): *Táríh al-muslimín al-muwahhidín „ad-durúz”*. Bejrút: Al-markaz al-°arabí li ‘l-’abhát wa ‘l-tawťíq.

Zidan, J. a kol. (2008): A novel MSH2 germline mutation in a Druze HNPPC family. In: *Familial Cancer*, 7, str. 135 – 139.

Elektronické zdroje:

Bshatfin, dostupné na

<http://www.tageo.com/index-e-le-v-05-d-m1162496.htm> (14. 7. 2012).

Cyprus: Island of Forbidden Love, dostupné na

<http://www.aljazeera.com/programmes/aljazeeraworld/2012/09/2012924163922493575.html> (20. 5. 2013).

Druze, dostupné na

<http://www.druze.org.au/religion/> (27. 7. 2013).

Druze date, dostupné na

<http://www.druzedate.com/> (25. 7. 2013).

Druze Faces, dostupné na

<http://www.druzefaces.com/> (25. 7. 2013).

Druze Personal Status, dostupné na

<http://www.druzepersonalstatus.gov.lb/> (26. 7. 2013).

Heart to Hear Druze, dostupné na

<http://www.heart2heartdruze.com/> (25. 7. 2013).

Map: Druze Communities, dostupné na

[Http://www.juancole.com/2010/12/map-druze-communities.html](http://www.juancole.com/2010/12/map-druze-communities.html)
(24. 7. 2013).

RRT Research Response, dostupné na

<http://www.refworld.org/pdfid/4b6fe27e0.pdf> (25. 7. 2013).

StatsCrop.com, dostupné na

<http://www.statscrop.com/www/druzefaces.com> (25. 7. 2013).

Duqqú al-Mazáhir, dostupné na

<http://www.youtube.com/watch?v=ytfcbBK8EV8> (14. 7. 2013).

Jiné zdroje:

Rozhovor s šejchem Ghassánem al-Halabím (N), Bejrút, 26. 7. 2012.

Rozhovor s prof. Samim N. Makaremem (Z), 5. 7. 2012.

Rozhovor s dr. Lubnou Tarabey (J), Bejrút, 25. 6. 2012, °Álih, 16. 7. 2012

Rozhovor s A, Bšatfín, 13. - 15. 7. 2012.

Rozhovor s B (Sarah), Bejrút, 9. 7. 2012.

Rozhovor s C, Bšatfín, 13. - 15. 7. 2012.

Rozhovor s D, Bejrút, 27. 6. 2012.

Rozhovor s E, °Álih, 16. 7. 2012.

Rozhovor s F, Bejrút, 5. 7. 2012.

Rozhovor s G, Bejrút, 17. 6. 2012.

Rozhovor s H, Bejrút, 10. 7. 2012.

Rozhovor s CH, Bejrút, 22. 6. 2012.

Rozhovor s I, B°aqlín, 13. 7. 2012.

Rozhovor s K, B°aqlín, 14. 7. 2012.

Rozhovor s L, Bšatfín, 13. - 15. 7. 2012.

Rozhovor s M, Simqánija, 13. 7. 2012.

Rozhovor s O, Kfarhim, 14. 7. 2012.

Rozhovor s P, 50, Ba'qlín, 13. 7., 14. 7. 2012.

Rozhovor s Q, Bšatfín, 13. - 15. 7. 2012.

Rozhovor s R, °Abih, 4. 7. 2012.

Rozhovor se S, Bejrút, 9. 7. 2012.

Rozhovor s T, °Álih, 16. 7. 2012.

Rozhovor s U, Simqáníja, 13. 7. 2012.

Rozhovor s V, Kfarhim, 14. 7. 2012.

Rozhovor s W, Simqáníja, 13. 7. 2012.

Rozhovor s X, 75, °Álih, 16. 7. 2012.

Rozhovor s Y, Bšamún, 16. 7. 2012.

E-mailová konverzace s L. Tarabey, 24. 6., 28. 6., 6. 7., 11. 7. 2012, 16. 2., 20. 7. 2013.

E-mailová konverzace s A. Makaremem, 25. 7. a 26. 7. 2013.

Rozhovor s Charifem Bahbouhem, 16. 6. 2012.

7 RESUMÉ

The diploma thesis focuses on the tradition of wedding among the Druze community in Lebanon. It deals with the changes to marriage preparations and the wedding ceremony in the last sixty years. The thesis is based on the literature concerning the topic of the Druze as well as on the six-week field research among the Lebanese Druze community in the summer of 2012. The theoretical description is combined with statements and experiences of the 27 informants at the age of 17 and 82. For the Druze, the Middle-Eastern minority from the region of Levant, marriage is an important institution. It provides continuity to the whole community and fulfils Druze's social values. Wedding is a public event, involving not only the individuals or the tow certain families, but the whole community.

The thesis is comprised of three chapters. The first one deals with the Druze community. The Druze are unique ethnic and religious group, they have their own history and specific traditions, which are also described in this part of the thesis. The chapter includes information about the role of women in the Druze society and about the Lebanese Druze community in general. The following chapter introduces the institution of marriage in the Druze community, its legal background and conditions for getting married. Afterwards the thesis is divided in five separate sections dealing with five chosen phases of the Druze wedding, which are the meeting of a potential spouse and the matchmaking, the proposal, the engagement, the signing of a marriage contract and the wedding day as such. The focus is placed on the wedding day because without it the marriage will not accepted in the eyes of the Druze public. The wedding day also includes a lot of rituals and customs, which have been changing during years. The last chapter is comprised of the case study and describes the wedding day in the village of Bshatfin. The case

study reveals the differences between the traditional wedding and modern weddings.

8 PŘÍLOHY⁴⁵⁰

Příloha č. 1. Seznam informátorů a jejich základní rozdělení dle pohlaví, věku.⁴⁵¹

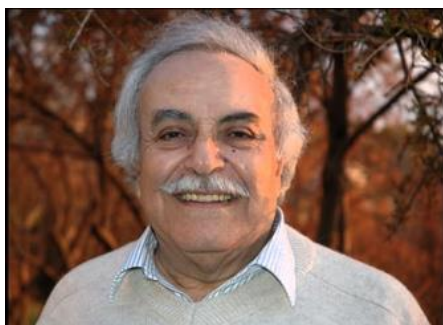
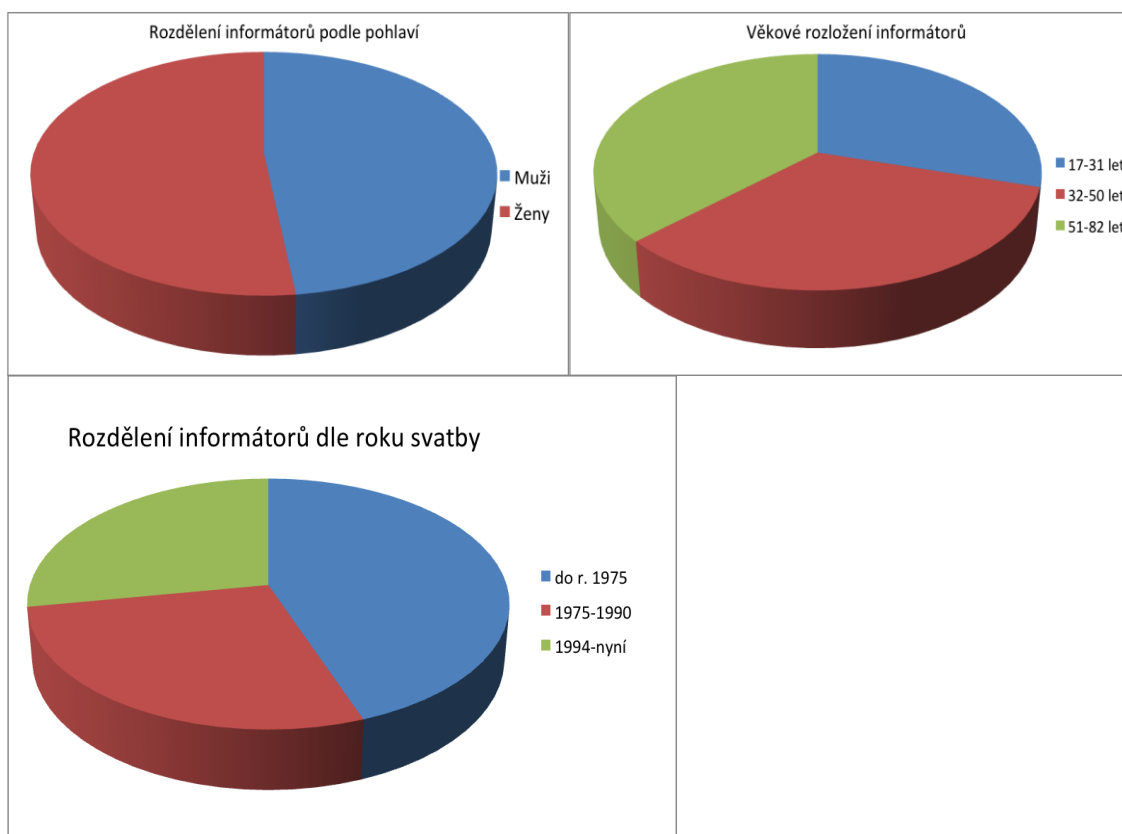
Kód	Věk	Pohlaví	Pracovní stav	Současné bydliště	Stav	Rok svatby	Náboženství ⁴⁵²
A	17	žena	studentka	Bšatfín	svobodná	-	N
B	24	žena	studentka	Bejrút	svobodná	-	N
C	25	žena	studentka	Bšatfín	svobodná	-	N
D	28	muž	prodejce knih	Bejrút	svobodný	-	N
E	29	muž	lékárník	°Álih	ženatý	2009	Z
F	31	žena	bankovní poradkyně	Bejrút	vdaná	2009	N
G	31	žena	učitelka	°Álih	svobodná	-	N
H	31	žena	novinářka	Bejrút	svobodná	-	N
CH	34	žena	úřednice	Bejrút	vdaná	2004	N
I	36	žena	v domácnosti	B°aqlín	vdaná	1989	N
J	41	žena	profesorka	°Álih	vdaná	1994	N
K	43	muž	knihovník	B°aqlín	ženatý	2001	N
L	44	žena	v domácnosti	Bšatfín	vdaná	1985	N
M	44	muž	reklamní agent	Simqáníja	svobodný	-	N
N	49	muž	ředitel Drúzského centra v Bejrútu	Bejrút	ženatý	2000 – 2008	Z
O	50	muž	knihovník	Kfarhim	svobodný	-	N
P	50	muž	fotograf	B°aqlín	ženatý	1989	N
Q	51	muž	PR	Bšatfín	ženatý	1985	N
R	54	žena	zaměstnankyně sirotčince	°Abih	vdaná	1974	N
S	55	muž	prodejce knih	Bejrút	rozvedený	1980 – 1985	N
T	61	žena	v domácnosti	°Álih	vdaná	1969	N
U	62	žena	důchodkyně	Simqáníja	vdaná	1971	N
V	62	muž	důchodce	Kfarhim	ženatý	1970 – 1980	N
W	68	muž	důchodce	Simqáníja	ženatý	1971	N
X	75	muž	důchodce	°Álih	ženatý	1969	N
Y	77	žena	důchodkyně	Bšamún	vdova	1950	N
Z	82 ⁴⁵³	muž	profesor	°Ajtát	podruhé ženatý	1962	N

⁴⁵⁰ U všech příloh, u kterých není uveden zdroj, jsem autorkou já. Všechny tyto fotografie byly pořízeny v červenci 2012.

⁴⁵¹ Vysvětlení znaků: Každý informátor má vlastní označení – kód – které bude používáno v následujících tabulkách a grafech. V textu jsou uváděna pravá jména tří osob (kódy J, N, Z), jimiž jsou veřejně známé osoby, jmenovitě šejch al-Ghassán al-Hababí, profesor Sami Makarem a doktorka Lubna Tarabey. Jejich fotografie jsou na následující straně. Jména autorů fotografií jsou pravá a uvedena s jejich souhlasem.

⁴⁵² N značí nezavěšené Drúzy, Z zavěšené.

⁴⁵³ Je nezbytné upozornit na smutnou skutečnost, že prof. Sami Makarem zemřel 21. 8. 2012.

Prof. Sami Makarem

Zdroj: [Http://religion.info/french/articles/article_530.shtml](http://religion.info/french/articles/article_530.shtml) (29. 7. 2013).

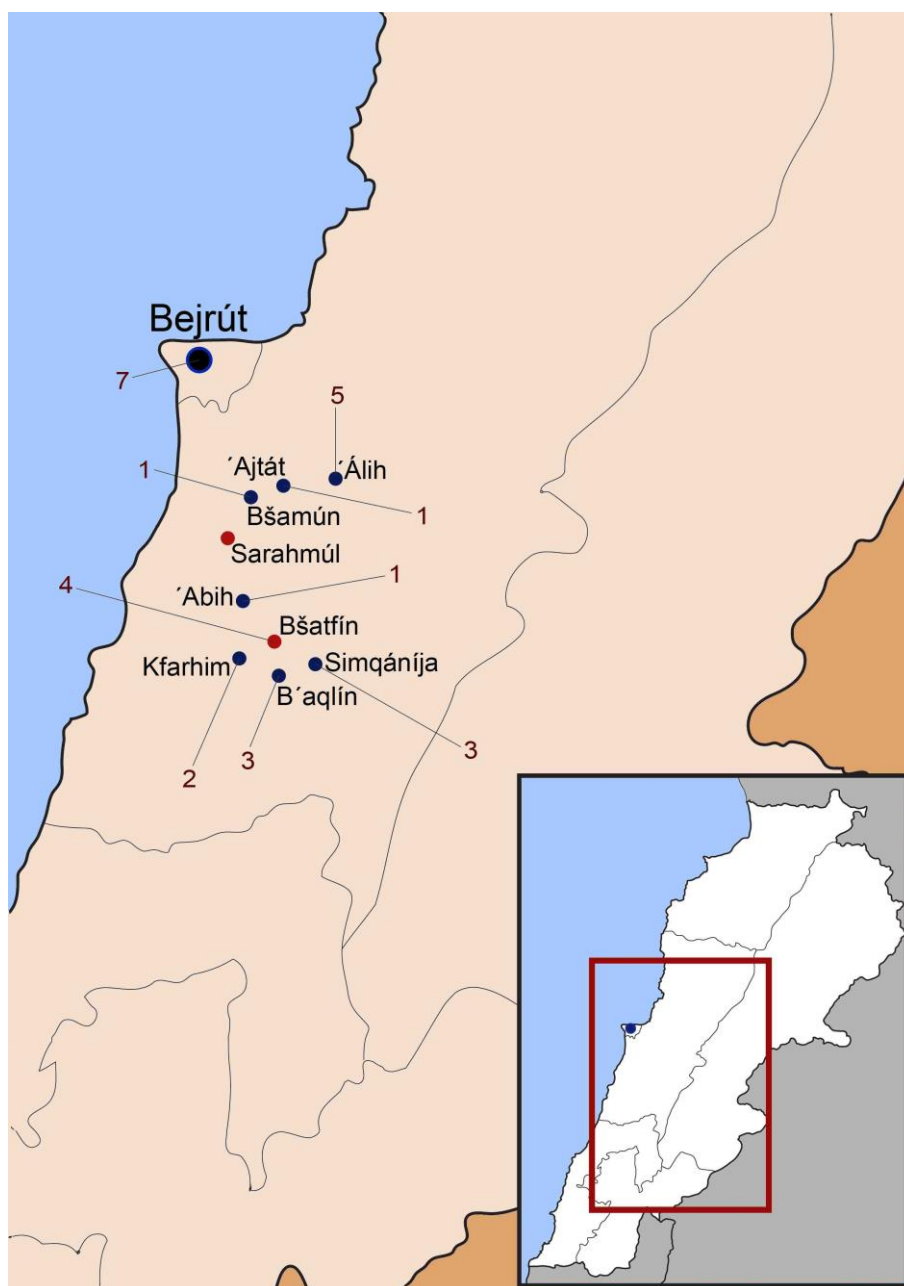
Šejch Ghassán al-Halabí

Dr. Lubna Tarabey a její nová kniha (2013).

Zdroj: [Http://www.aub.edu.lb/fas/sbs/soan/people/Pages/faculty.aspx](http://www.aub.edu.lb/fas/sbs/soan/people/Pages/faculty.aspx) (29. 7. 2013).

Příloha č. 2. Mapa výzkumu zohledňující bydliště informátorů.⁴⁵⁴

Zdroj: Ondřej Somolík

⁴⁵⁴ Číslo uváděná v textu značí počet informátoru z dané vesnice či města. Dva červené body odkazují na místa konání svatby zmiňované v případové studii, neboli na bydliště ženicha a bydliště nevěsty.

Příloha č. 3. Rozmístění drúzské komunity na Blízkém východě.

Zdroj: <http://www.juancole.com/2010/12/map-druze-communities.html>, (24. 7. 2013).

Příloha č. 4. Drúzské město B^oaqлін neboli centrum Šúfského pohoří.

Příloha č. 5. Tradiční oděv zasvěcených Drúzů

Obr. 1: Šejchové jdoucí na svatbu, Šuwajfát.

Zdroj: archiv rodiny Azrafil (červen 1986)

Obr. 2: Drúzský muž v B^oaqlínu.

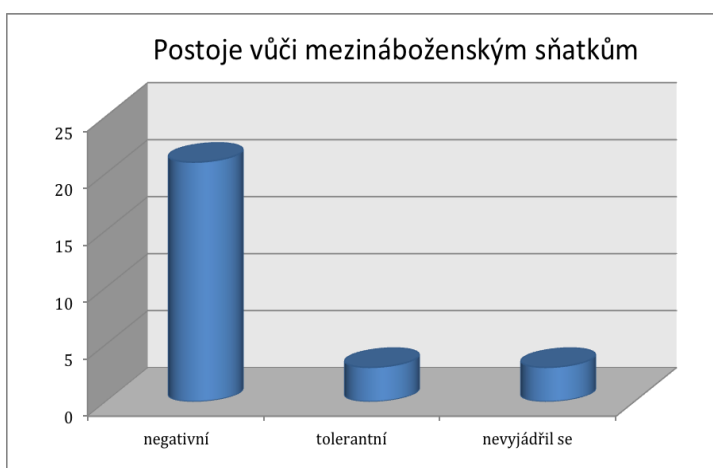

Obr. 3: Fotografie maturitního ročníku zasvěcených Drúzek.

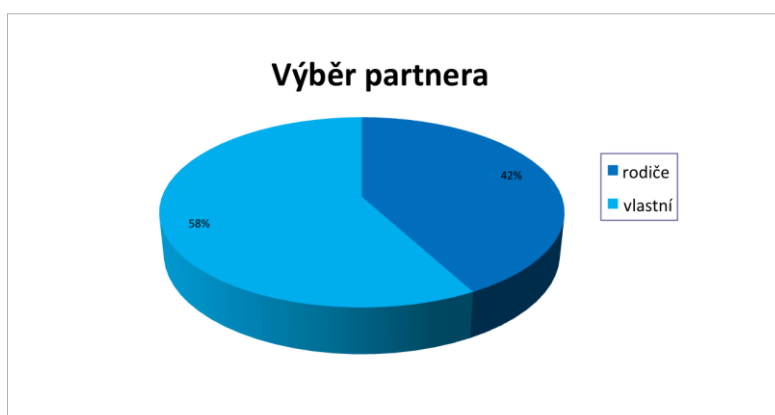
Zdroj: Khuri, F. (2004): str. 50.

Příloha č. 6. Postoje informátorů v otázce mezináboženských sňatků a zabíjení ze cti

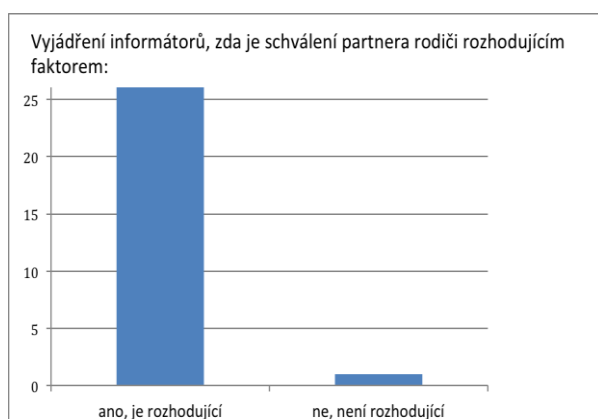

Příloha č. 7. Výběr partnera dle roku uzavření sňatku zohledňující věk a předchozí vzájemné vztahy (řazeno chronologicky dle roku svatby).

kód	rok uzavření sňatku	věkový rozdíl mezi mužem a ženou v době uzavření sňatku (v letech)	výběr partnera	vztah mezi snoubenci
Y	1950	+ 4	rodiče	příbuzenský (dcera bratra - bratr otce)
Z	1962	- 2	vlastní	pracovní (kolegové)
T	1969	+ 14	vlastní	žádný
X	1969	+ 14	rodiče	žádný (seznámení na základě zvěstí o snoubenčině kráse)
V	1970 - 1980	+ 4	rodiče	příbuzenský (vzdálení příbuzní)
U	1971	+ 6	vlastní	žádný (seznámení přes známé)
W	1971	+ 6	vlastní	žádný (seznámení na základě zvěstí o snoubenčině kráse)
R	1974	+ 7	vlastní	žádný
S	1980 - 1985	+ 3	vlastní	žádný (seznámení na jiné svatbě)
L	1985	+ 7	rodiče	příbuzenský (sestřenice - bratranec)
Q	1985	+ 7	rodiče	příbuzenský (sestřenice - bratranec)
I	1989	+ 10	rodiče	příbuzenský (vzdálení příbuzní)
P	1989	+ 10	rodiče	příbuzenský (vzdálení příbuzní)
J	1994	+ 10	vlastní	pracovní (kolegové)
N	2000 - 2008	+ 10 - 15	vlastní	žádný (seznámení přes sestru snoubenky)
K	2001	+ 15	vlastní	žádný (náhodné setkání)
CH	2004	+ 4	vlastní	žádný (náhodné setkání)
E	2009	+ 10	rodiče	žádný
F	2009	+ 6	vlastní	pracovní (zaměstnanec - klient)

Příloha č. 8. Vyjádření informátorů k vybraným otázkám.

Vyjádření svobodných Drúzů na otázku, proč doposud neuzavřeli sňatek:		
Vyjádření	Počet informátorů (z toho 3 muži)	Kód
svatba je příliš drahá	2	D, O
nepotkal(a) jsem tu pravou (toho pravého)	4	B, C, H, M
jsem na uzavření sňatku příliš mladá	1	A
neplánuji svatbu, chci být svobodná	1	G

Příloha č. 9. Předávání šperků při příležitosti zasnub

Zdroj: archiv rodiny Tarabey

Příloha č. 10. Studie Intisar Azzam: postoje nezasvěcených Drúzů vůči věnu.

Postoje nezasvěcených drúzů vůči věnu na základě pohlaví a věku											
	Ženy					Muži					Celkem
	17-21	22-33	36-49	50 a více	Celkem	17-21	22-35	36-49	50 a více	Celkem	
Věno má symbolickou hodnotu	6	10	2	1	19	49	81	21	12	163	182
Bezvýznamné nebo absurdní, odsuzují je	62	68	2	2	134	1	7	1	0	9	143
Musí být rozumné hodnoty za účelem finančního zabezpečení pro ženu	7	15	21	26	69	3	9	4	5	21	90
Nezbytně nebo žádoucí (bez bližšího vysvětlení)	44	6	5	8	23	7	15	10	16	48	71
Neposkytli informaci	1	2	1	0	4	9	5	1	0	15	19
Celkem	80	101	31	37	249	69	117	37	33	256	505

Zdroj: Azzam I. J. (2007): str. 145.

Příloha č. 11. Počet sňatků u Bejrútského soudu v období 1970 až 1996.

	počet	procento
1970	8	0,3 %
1971	21	0,7 %
1972	21	0,7 %
1973	14	0,5 %
1974	11	0,4 %
1975	8	0,3 %
1976	0	0,0 %
1977	6	0,2 %
1978	9	0,3 %
1979	4	0,1 %
1980	7	0,2 %
1981	23	0,8 %
1982	42	1,4 %
1983	72	2,4 %
1984	8	0,3 %
1985	14	0,5 %
1986	19	0,6 %
1987	28	0,9 %
1988	41	1,4 %
1989	30	1,0 %
1990	195	6,5 %
1991	134	4,5 %
1992	216	7,2 %
1993	269	9,0 %
1994	300	10,0 %
1995	192	6,4 %
1996	238	8,0 %

Zdroj: Tarabay, L. (2008).

Příloha č. 13. Podpis manželské smlouvy v soudní budově v Ālih.

Zdroj: archiv rodiny Tarabey

Příloha č. 14. Ukázka tištěné pozvánky na svatbu.

Zdroj: archiv Samiho Makarema

Příloha č. 15. Hudba a tanec na svatbách

Obr. 1: Tanec se štítem a mečem, Bšatfín.

Zdroj: Nuhád Azrafil (červen 1986)

Obr. 2: Tradiční hudební nástroje a taneční skupina (*firqa*), Sarahmúl.

Příloha č. 16. Svatební oblečení.

Obr. 1: Nevěsta v B^čaqílnu s autorkou této práce před focením.

Obr. 2: Oblek ženicha.

Obr. 3: Oblečení družských žen může je často západního střihu. Ženy jsou obvykle silně nalíčené.

Příloha č. 17. *Zaffa al-^oarís.*

Zdroj: archiv rodiny Tarabey (1969)

Příloha č. 18. *Martaba*

Obr. 1: *Martaba*, ^oÁlih.

Zdroj: archiv rodiny Tarabey (1969)

Obr. 2: *Martaba*, B^čaqlín.

Příloha č. 19. Nejdřív je třeba doprovodit ženy ven, nevěstu posadit do auta a poté musí muži obřadně poděkovat rodině nevěsty.

Zdroj: archiv rodiny Tarabey (1969)

Zdroj: archiv rodiny Azrafil (1986)

Příloha č. 20. Focení, B^oaqılın.

Příloha č. 21. Městský dům, *bajt al-madína* nebo také *chalíja*, B^čaqlín.

Příloha č. 22. Uspořádání prostoru.

Obr. 1: Pohled na ženskou část a svatební dekorace, B^čaqlín.

Obr. 2: Část vyhrazená mužům, B^čaqlín.

Příloha č. 23. Podávání kávy a nabídka pohoštění (*dijáfa*).

Příloha č. 24. Automobil novomanželů tehdy a dnes

Zdroj: archiv rodiny Tarabey (1969).

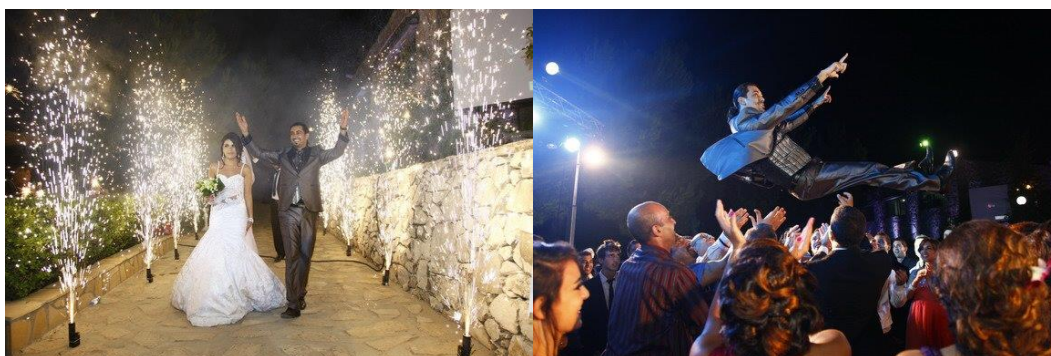

Příloha č. 25. Ženich doprovází nevěstu do auta, před nimi tančí *firqa*, červenec 2012.

Zdroj: Chzám, Š. A.

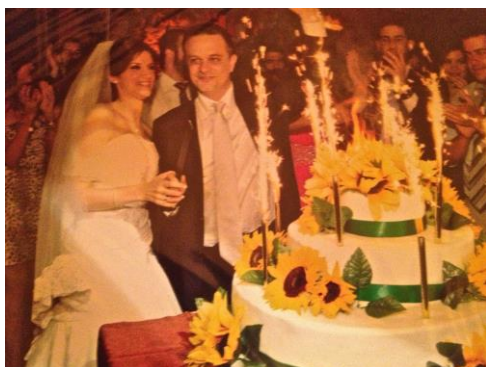
Příloha č. 26. Svatební večírek (*hafla az-zawwádž*), B^čaqín.

Zdroj: archiv rodiny Azrafil (srpen 2012)

Příloha č. 27. Krájení svatebního dortu

Obr. 2: Květen 2009, Bejrút.

Zdroj: archiv rodiny Tarebey

Obr. 1: Srpen 2011, B^caqlín.

Zdroj: archiv rodiny Azrafil

Příloha č. 28. Příklad finanční náročnosti za svatební den v současnosti.⁴⁵⁵

Svatební pozvánky	\$500
Květinové dekorace v domě nevěsty a na místě večírku	\$1300
Kadeřník a make-up	\$500
Pronájem svatebních šatů	\$1200
Oblek ženicha	\$400
Dijáfa	\$1000
Večírek pro 130 osob	\$4000
DJ, osvětlení	\$ 2000
Fotograf, kameraman, video	\$1000
Celkem	\$ 11900 (226 000,- Kč)

Zdroj: F (Ž, 31, n), Bejrút.

⁴⁵⁵ Svatba v Bejrútu v roce 2009.

Příloha č. 29. Srovnání tradiční a moderní svatebních událostí a svatby.

Svatební události	Tradiční model	Moderní svatba
Výběr partnera	rodiče	náhodný i předem domluvený
<i>Al-kadda</i> , delegace žádající o ruku nevěsty	ano	ano
Zásnubní oslava	ano, v domě nevěsty	spíše ano, v domě nevěsty či v restauraci
<i>Al-farda</i>	ano, výpomoc rodiny a sousedů	spíše ne
<i>'Ašá' al-^čarús</i>	ano	spíše ano
Rituální lázeň	ano	spíše ne
Předsvatební večírek	ano, vč. „noci henny“	ano
Kadeřník	ne	ano
Pozvání na svatbu a počet hostů	ústně	ústně, tištěné a elektronické pozvánky
Svatební oblečení	tradiční oblek jak pro nevěstu, tak pro ženicha; nevěsta - bílé šaty, ženich – tmavý oblek.	nevěsta - bílé šaty, ženich – tmavý oblek
Dekorace	domácí výroba	profesionální služba
Způsob dopravy	pěšky, na koni, na oslovi	autem
<i>Raf^č al-qajma</i>	ano	ne
<i>Mansaf</i>	ano	ano
Sladkosti	ano	ano
Hudba	<i>džawfijja, hidá', dabka, qasída, zaghárid</i>	<i>dabka</i> , stereo, DJ, pronajatá živá hudba
Tanec	tanec se štítem a mečem	<i>firqa</i>
Krájení svatebního dortu	ne	ano
Ohňostroj	ne (střelba z pušek ano)	ano
<i>Adžína</i>	ano	ne
Vstup do domu pozadu	ano	ano
První noc - důkaz panenství	ano	spíše ne, není známé
Líbánky (<i>šahr al-asal</i>)	ne	ano
Náklady	vše platí ženich	vše platí ženich/ sdílené náklady

Převzato a doplněno z Hood, K. (2007): str. 111.

Příloha č. 30. Hodnocení „tradičnosti“ své svatby očima informátorů

Zhodnocení vlastní svatby z hlediska jejího tradičního průběhu:	
Zhodnocení	Počet respondentů
má svatba byla velmi tradiční	5
má svatba byla víceméně tradiční	17
má svatba nebyla vůbec tradiční	5

Příloha č. 31. Srovnání svatebních událostí tří generací v rámci vybrané rodiny.

Svatební události	Svatba z roku 1950	Svatba z roku 1969	Svatba z roku 2009
Výběr partnera	souhlas s rodičovským „předvýběrem“	nesouhlas s rodičovským „předvýběrem“, následný vlastní výběr	náhodné setkání, požehnání rodičů
Vztah před svatbou	ne	ano	zaměstnanec - klient
Příbuzenský vztah	ano, bratr otce	ne	ne
<i>Al-kadda</i>	ano (25 osob)	ano (15 osob)	ano (50 osob)
Termín oficiálních zásnub	1950 (ona 13 let, on 17 let)	červen 1969 (ona 17 let, on 31 let)	září 2008 (ona 28 let, on 30 let)
Zásnubní oslava	v domě nevěsty, 25 osob, žádná hudba, tanec	v domě nevěsty, 150 osob jen ze strany nevěsty, zpěv, tanec, střelba z pušek	v restauraci, 200 osob (50 osob na formální část), tanec, pohoštění
Zásnubní šperky	ano, „výstava šperků“, zlatý prsten	ano, výstava šperků“, zlatý prsten s diamantem, dvě sady šperků (diamant, zlato)	ano, ale předání šperků i prstýnků (zlatý prsten s diamantem) proběhlo soukromě
Oblečení při zasnoubení	nevěsta - dlouhé šaty s květinovým vzorem, dlouhé rukávy; ženich - tmavý oblek	nevěsta - krátké světlé šaty; ženich - černý oblek	nevěsta - jednoduché světlé šaty ke kolenům, úzká ramínka, ženich – tmavě modrý oblek
Manželská smlouva	formulář nebyl, proto papír podepsaný šejchem, svědci z řad příbuzných (blíže nespecifikováno)	ano, formulář, svědci: nevěsta – dvě její tety, ženich – dva jeho bratři	ano, formulář, svědci: nevěsta - otec, bratr, ženich – strýc, bratranec
<i>Mahr muqaddam</i>	šicí stroj, nábytek do ložnice, stříbrné a zlaté šperky	šperková sada (diamant, zlato)	šperková sada
<i>Mahr mu'achchar</i>	peníze (blíže nespecifikováno)	15 zlatých lir	1 zlatá lira
Předsvatební večírek	ano, v domě nevěsty, zdobení henou, pohoštění	ano, v domě nevěsty, tanec, zpěv, pohoštění	ano, v domě ženicha, volná zábava
<i>'Ašá' al-^carús</i>	ano	ano	ne
<i>Al-farda</i>	ano	ano, pomohli i sousedé	ne
Rituální lázeň	ne	ne	ne
Pozvání na svatbu a počet hostů	ústně, 200 hostů	ústně, 300 hostů	ústně, elektronicky, „jen“ 130 hostů
Svatební den	prosinec 1950	srpen 1969	květen 2009
Svatební oblečení	nevěsta, bílé dlouhé šaty, závoj, výběr s rodinou ženicha v Bejrútu; platil ženich, ženich černý oblek	nevěsta, dlouhé bílé šaty, závoj, čelenka, výběr s rodinou ženicha v Bejrútu; platil ženich, ženich černý oblek	nevěsta, bílé šaty, závoj, výběr se snoubencem v Bejrútu; pronájem těchto šatů platila nevěsta
Kadeřník, make-up	vlasý, make-up upraven příbuznými doma	vlasý, make-up upraven příbuznými doma	profesionální služba
Dekorace	domácí výroba	domácí výroba	profesionální služba
Způsob dopravy	pěšky	autem	autem
<i>Raf^c al-qajma</i>	ne	ne	ne
Pohoštění	libanonské jídlo v domě ženicha, žádný alkohol	libanonské jídlo před domem ženicha, žádný alkohol	libanonské jídlo, barbecue s česnekem, šampaňské na přípitek

Mansaf	ano	ano	ano
Sladkosti a svatební dort	sladkosti ano, dort ne	sladkosti ano (bábovka s oříšky a arabské sladkosti na podnosu uspořádané do tvaru pyramidy), dort ne	sladkosti ano (<i>dijáfa</i> -marcipán, <i>barma</i> , zmrzlina), dort ano, sedmipatrový, objednaný
Hafla	<i>qasída</i> , tanec se štítem a mečem	<i>džawfijja</i> , <i>hidá'</i> , <i>dabka</i> (i ženy), střelba z pušek, tanec se štítem a mečem	profesionální DJ – pomalejší hudba, <i>dabka</i>
Adžína	ano	ne	ne
Vstup do domu pozadu	ano	ano	ano
První noc – důkaz o panenství a místo	ano (v domě ženicha)	ne (v domě ženicha)	ne (v hotelovém pokoji)
Sahr al-asal	ne	ano, Libanon (týden)	ano, Maledivy, Malajsie (celkem 3 týdny)
Náklady	vše platil ženich	vše platil ženich vyjma zásnubních šatů	vše platil ženich vyjma zásnubních a svatebních šatů nevěsty, kadeřnice pro nevěstu
Extra	návštěva příbuzných z Brazílie. Bratranec nevěsty se vrátil po dlouhé době domů, šel proto ihned ji pozdravit – vstoupil do místnosti pro ženy a způsobil pozdvižení!	bratr v roli fotografa	profesionální fotograf, video, osvětlení, házení květinou, „staré, nové, půjčené a modré“

Příloha č. 32: Případová studie

Obr. 1: Obecní dům, *bajt al-balda*.

Obr. 2, Obr. 3: Ozdobené je zábradlí i židle.

Obr. 4: *Martaba*, vyvýšené sedátko pro nevěstu a ženicha.

Obr. 5: Ženy přijímají blahopřejné gratulace.

Obr. 6: Muži přijímající gratulace.

Obr. 7: Odchod z budovy do aut aneb začátek výpravy za nevěstou.

Obr. 8: Nevěsta čeká na příchod ženicha.

Obr. 9: Ženich a jeho delegace se blíží k budově nevěsty.

Obr. 10: První vchází a gratulují muži.

Obr. 11: Ženy je následují.

Obr.12: Zatímco se čeká na příchod ženicha, ženy tančí.

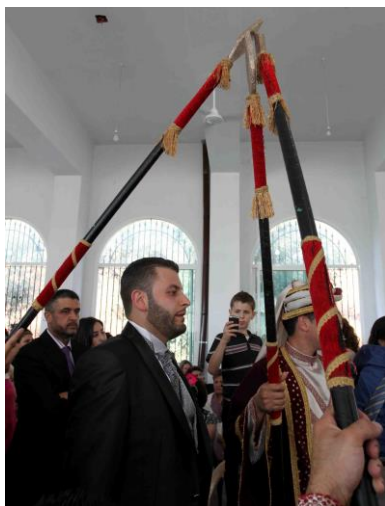

Obr. 13: Před příchodem ženicha nabízí číšník hostům první *dijáfu*, připravenou rodinou nevěsty.

Obr. 14, Obr. 15: *Firqa* vtační do sálu a dovede ženicha za tradičních arabských melodíí až k nevěstě.

Obr. 16: Ženich nervózně předstupuje před nevěstu.

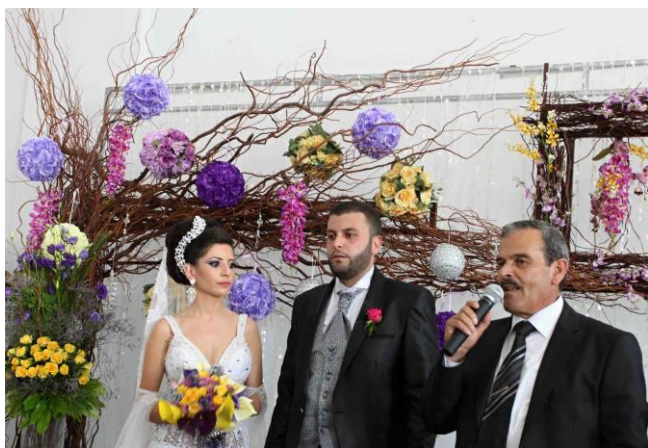

Obr. 17, Obr. 18: Následuje první svatební tanec.

Obr. 19: Dívky z ženichovy rodiny tančí *dabku*.

Obr. 20: Otec ženicha přednáší dojemnou báseň (*qasídu*) na počest novomanželů.

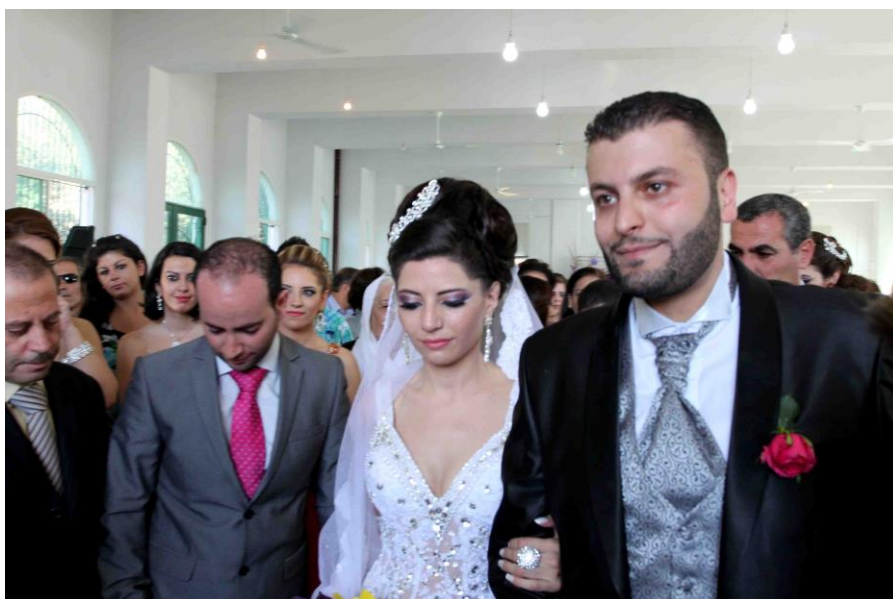

Obr. 21: Příbuzná ženicha poté básní již s humorem.

Obr. 22: Společné fotografie nejbližší rodiny nevěsty.

Obr. 23: Nevěsta by měla podle zvyku plakat. (Ženich nemusí.)

Obr. 24: Zatímco se muži loučí, ženy čekají. Nevěsta je již usazena v autě s příznačným nápisem „*Just married*“.